

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 3.

ΤΟΜΟΣ Β'.

8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1892.

ΔΥΩ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΙ

Φανάριον καὶ Πετρίον*

Ἐπιτρέπεται μοι φρονεῖν ὅτι ἐκατέρωθεν τῆς τοποθεσίας τοῦ Φαναρίου καὶ κατὰ μῆκος τῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης τευχῶν κείμενα συνέσφιγγον αὐτὸ τὰ Πετρία.

Ἡ λέξις εἰδέτι μένει, δυστυχῶς, ἀνεξέταστος. Ὁ πολυμαθέστατος φίλος D^r A. Mordtmann, ἐκδοὺς πρὸ μικροῦ τὸ μελέτης πολλῆς προῖον αὐτοῦ σύγγραμμα *Esquisse topographique de Constantinople*, παράγει εἰς μέσον ὀλίγα συμπεράσματα δυσεξήγητα, τοῦλάχιστον ἐμοί· διακρίνων «Πέτραν» καὶ Πετρία», ἐκεῖνην μὲν ὀρίζει ἐπέχουσαν τὸν τόπον τὸν νῦν καλούμενον Κεσμὲ-καγιά, μικρὸν ἄνωθι τοῦ σημερινοῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν ἐν Παλατῇ, λίαν ὀρθῶς γράφων, ταῦτα δὲ φρονεῖ ἐν μέρος καὶ μόνον, εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἐκφερόμενον, ἴσως διὰ τὸ μεγαλορρημονέστερα, κατὰ τοὺς πάσαι γραμματικούς, εἶναι τῶν ἐνικῶν τὰ πληθυντικά· Πετρίον φρονεῖ τὸ σημερινὸν Πετρί-καπί, τὸ δ' ἀπὸ τῆς πύλης αὐτοῦ μέχρι τῆς πύλης Ἁγίας διάστημα καὶ τὰ ἔσω καὶ περὶξ αὐτῆς ὡς ἐπέχοντα τὸν τόπον τὸν πάσαι καλούμενον Τὰ Δεξιοκράτους. Ἄπορον δέ μοι φαίνεται πῶς γράφονται τὰ περὶ τοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Φαναρίου φάρου, καὶ τολμῶ ἵνα παρατηρήσω ὅτι, ἐὰν ὁ Pusculus καὶ ὁ Zorzi Dolfino γράφωσι τὴν πύλιν ταύτην Porta del Pharo, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μεταφράζουσι τὴν λέξιν Φανάριον, ὡς φανὸν ἢ φάρον, οὐχὶ δ' ὑποδεικνύουσιν ὑπάρχοντα φάρον ἢ φανὸν αὐτόθι δῆθεν

πρὸς ὀδύγιαν τῶν πλοίων, ὡς ἔγραφεν ἕτερός τις¹, διότι ἀγνοῶ τίνος εἶδους πλοῖα παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς ἔπλεον ἐν τῷ Κερατίῳ κατὰ τὴν νύκτα, κόλπῳ διπλονοῦν, οὔτινος εἴπερ ὑπῆρχε μέρος χρῆζον φανοῦ, τοῦτο μᾶλλον ἔδει ἵνα ζητηθῆ καὶ ἀλλοῦ, οὐχὶ μόνον ἐν Φαναρίῳ, οὐ τὸ ἀκρωτήριον εἶχεν ἑκτασιν οὐχὶ τοσοῦτῳ μακρὰν, οἶαν ἔχει νῦν. Ἀλλὰ διατί σιωπῶσι περὶ τοῦ φάρου τούτου οἱ μέχρι τῶν μέσων τοῦ ΙΕ' αἰῶνος χρονογράφοι, μνημόσκειται δὲ μόνος ὁ Χίος Λεονάρδος! Περιέργον ἐν τούτοις ὅτι τῷ τε Λεονάρδῳ Χίῳ καὶ τῷ ἡμετέρῳ φρανατζῆ ἀποδιδῶσιν ὁ φίλος διδάκτωρ ἱατρός A. Mordtmann μνεῖαν τοῦ πύργου τοῦ φάρου τοῦ ἐν Φαναρίῳ· διότι ὁ μὲν Λεονάρδος γράφει «Trevisanus cordatissime a turri Fani (κατ' ἐμὲ μεταφράζει οὕτω τὴν λέξιν Φανάρι) usque ad Imperialem portam ante sinum

1) Πράγματι παράξενά εἰσιν ὅσα γράφει ὁ Γ. Χρυσόβεργης ἐν διατριβῇ αὐτοσχεδίῳ περὶ τοῦ ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ δεσποτικοῦ θρόνου καὶ ἁμβωνος, (Ἀθήνησι, 1861· ἴδε σελ. 7) περὶ φανοῦ ἐπὶ τῆς ἀκρας Μελακόψας «ὑψουμένου», καὶ περὶ τῶν ἀσυστάτων, ὅσα γράφει ὁ Ἑβραῖος τσελεμπή· ἴδε καὶ σελ. 144, ὅπου, κατὰ τὸν Ἰσαμβέρτ δῆθεν, τὸ Φανάριον «ἐπωνομάσθη διότι ἐπὶ τίνος πολιορκίας ὠχυρώθη ὑπὸ καιομέναις λαμπάσιν». Ἐν τούτοις τοῦτο λέγει ὁ πολλὸς Γύλλιος, σελ. 323, στήλη β' τῆς ἐν Βενετίᾳ ἐκδόσεως τοῦ *Imperii Orientalis*· «Phanarium. ex eo, quod una nocte ad lucernam constructus fuerit instante obsidione». Καὶ ταῦτα μὲν εἰσὶν ἀνεκτά· ἀλλ' ἕτερον τινῶν μαρτυρίας καταπτόσῃ γελοῖαι. Ἴδου τί γράφει λόγου χάριν ὁ J. B. Lechevalier ἐν τῇ *Voyage de la Propontide et du Pont Euxin*, Paris, 1800, σελ. 262· «Près du Palais Noir, Blak Seraï, situé dans le Fanal, on trouve une église . . . Moklia Panaghia· elle dépend (sic) du monastère de la grande caverne, Megalo Spileon, . . . Il y a deux fontaines sacrées dans cette église, l'une est dédiée à sainte Anne, et l'autre est surnommée Magouliotissa, du mot vulgaire magoulo (!!!), machoire, à cause qu'une impératrice y fut guérie du mal de dents». Φωτισθήτε λοιπὸν ἐκ τῶν ὑπὸ ξένων γραφομένων.

(*) Ἰδε ἀριθ. 2, σελ. 21—23.

decertabat»· ὁ δὲ Φραντζῆς οὐδὲν τούτων· «Τῷ δὲ Γαβριήλ Τρεβιζάνῳ . . . ἐδόθη φυλάττειν τὸν πύργον τὸν ἐν μέσῳ τοῦ ρεύματος, τὸν φυλάσσοντα τὴν εἰσοδὸν τοῦ λιμένος, καὶ ἦν ἀντικρὺς τῆς βασιλικῆς πύλης»¹. Τὰ ἐκ τῶν γραφομένων τούτων ἐμὰ συμπεράσματα διαφέρουσι τῶν τοῦ D· Mordtmann. Ἀνάγκη ἵνα ἐξετασθῇ τίς ὁ πύργος οὗτος, ὁ ἐν μέσῳ τοῦ ρεύματος, ὅστις ἐψύλασσε τὴν εἰσοδὸν τοῦ λιμένος, καὶ πῶς ἦν ἀντικρὺ τῆς βασιλικῆς πύλης, καὶ ἐν τούτοις ἐν φανερῷ!

Ὅτι διάφορος ἦν ἡ «Πέτρα» τοῦ «Πετρίου», μᾶλλον εἰπεῖν «Πετρίων», οὐδεὶς ἀρνεῖται, μετὰ μελέτην τῶν βυζαντινῶν ἱστορικῶν· ἀπορὸν μοι μένει μάλιστα πῶς οὐδεὶς προσέσχεν εἰς τὸν Μιχαὴλ Ἀτταλειάτην, τὸν τοσοῦτῳ λεπτολογεῦντα καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἄμα καλῶς γράφοντα· κατὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφόμενα² ἀνάγουσιν ἐξ ἐνὸς τῶν Πετρίων» γίνεταί δὲ ἄλλο ὅτι, μακρὰν τοῦ εἶναι ἐν, ἦσαν καὶ τῶν δύο πλείονα τὰ Πετρία ταῦτα, διότι, προκειμένου περὶ ἐνὸς ἐκ τῶν δύο, ὁ τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἀκριφ δακτύλῳ γευσάμενος εἶδει ἵνα γράψῃ «ἀνάγουσιν ἐκ τοῦ ἑτέρου τῶν Πετρίων»· ἀλλὰ καὶ Νικίτας ὁ Χωνιάτης, ὃν γνώστης τῆς ἑλληνικῆς, καὶ οὗτος ἐξ ὧν ἐπαναλαμβάνει τοὺς δεικνυταί γινώσκων οὐχὶ ἐν Πετρίων· «οἱ μὲν διὲν τὰ πλοῖα φέροντες ἐστίναν κατέναντι τῶν Πετρίων» κλπ. μετὰ μικρὸν δὲ προστίθεται· «οἱ τε τοῖς πλοίοις ἐνόητες τοῖς περὶ τὰ Πετρία τείχεσι προσπελάσαντες, καὶ δι' ἀκατίων τὰς ἀγκύρας τῶν πλοίων ἐραζε ρίψαντες ἐκ τῶν κλιμάκων, τοῖς ἐκ τῶν πύργων Ῥωμαίοις συμπλέκονται»³. Ἐάν ἀποδεξώμεθα δὲ τὴν γνώμην τοῦ διδάκτορος Α. Mordtmann, ὅτι ἡ μὲν «Πέτρα» (Κεσμὲ-καγιᾶ) ἡ ἐν Παλατῇ τὴν ὀνομασίαν ἔλαβεν ἀπὸ βράχου, μᾶλλον δ' ἀπὸ πετρῶν ἀπορρώγων, τὸ δὲ Πετρίον ὀφείλει τὴν κλιθεὶς εἰς τινα ναὸν τοῦ ἁγίου Πέτρου, εὐκόλως δύναμεθα ἵνα συμπεράνωμεν ὅτι δυνατὴ καὶ ἡ εἰς ἕτερα μέρη μετάδοσις τοῦ ὀνόματος, ὅπου ναοὶ ὑπῆρχον ἐπ' ὀνόματι Πέτρου· οἱοὶ ἦσαν ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων «κατὰ τὸ ἄκρον τῶν τοῦ Μαρκανοῦ περιδρόμων», ὁ πλῆσιον τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὁ ἅγιος Πέτρος ὁ παλαιὸς, καὶ εἴ τις ἕτερος· ἴσως οὕτως ἠθέληεν ἐξηγήσει τις τὰ τοῦ Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου. Φρονῶ ὅμως ὅτι ὅπου βραχώδεις ἔκειτο καὶ ἀπορρώξ ἀκτὴ αὐτὴ ἐκαλεῖτο Πετρίον, οἷον ἔχομεν ἐν τῷ μεταξὺ τῆς πύλης Νέας (Γενί) καὶ Ἁγίας (Ἀγιᾶ) διαστήματι· ἐντεῦθεν εἶχομεν καὶ Στροβίλον ἢ Στροβιλιάν καὶ μονὴν ἐν αὐτῇ, πολὺ πιθανῶς τὸ νῦν ἡμελημένον, ἔνδον τῆς πύλης Γενικατῆ, Σινάν πασᾶ μεσδζιτί. Ἐν τῷ Πετρίῳ τούτῳ ἔκειτο ναὸς τις τῆς ἁγίας Εὐφημίας, οὗ τὴν κτίσιν ὁ Τύρου Δωρόθεος, ἢ Προκόπιος ὁ πρεσβύτερος, ἀποδίδωσιν εἰς Καστίον ἐπίσκοπον τοῦ Βυζαντίου, καίτοι δέον εἰπεῖν ὁρθότερον ὅτι, μετὰ τὸ μαρτύριον τῆς ἁγίας κτισθεὶς, ὀφείλει τὴν ἀνάγειν αὐτοῦ μᾶλλον εἰς τὸν ἐπίσκοπον Δομέτιον, δῆλον οὖν κατὰ τὰ τέλη τοῦ Γ' ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δ' αἰῶνος. Γράφον ὁ Δωρόθεος, καθὼς καὶ Νικηφόρος ὁ πατριάρχης καὶ Κάλ-

λίστος ὁ Ξανθόπουλος, ἐξ ἐκείνου παραλαμβάνοντες, ἀναφέρουσιν ὅτι τῆς ἁγίας Εὐφημίας ὁ ναὸς ἔκειτο κατὰ τὸ βόρειον μέρος τῆς πόλεως, ὥσπερ δ' ὁ ἀρχαιότερος αὐτῶν τὴν παράδοσιν ὅτι αὐτόθι ἐτάφησαν τὰ σώματα τῶν τοῦ Βυζαντίου «ἡγεμονευσάντων»¹. Εἰς τοῦτο τὸ μέρος ἀπετραματίζοντο τὰ παλαιὰ τεῖχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς εὐρίσκειμεν παρὰ τῷ Πασχάλιῳ Χρονικῷ²· «ὅπερ ἐστὶ τὸ παλαιὸν τεῖχος Κ/πόλεως, τούτῃσιν ἀπὸ τοῦ καλομένου Πετρίου ἕως τῆς πόρτας τοῦ ἁγίου Αἰμιλιανοῦ, πλῆσιον τῆς καλουμένης Ράβδου».

Οὐδεὶς ἀρνεῖται ὅτι τόπος τις καλούμενος Πετρίον τὸ ὄνομα μόνον ὡς ἀνάμνησιν ἔσωσε μέχρι σήμερον, ἀλλ' ἔσωσεν ἐν τῷ προτειχίσματι· φρονῶ δ' ὅτι δέον ἵνα παραδεχθῶμεν τὸ παλαιὸν Πετρίον ἔκτεινόμενον ἀπὸ τῆς πύλης τῆς Ἁγίας (Θεοδοσίας) μέχρις ἄνω που καὶ ἐπέκεινα τοῦ ἡμετέρου Πατριαρχείου, καὶ ὅτι οἱ πολλοὶ ναοὶ τοῦ μέρους τούτου δέον ἵνα ζητηθῶσιν ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ τόπῳ, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος, οὐχὶ δ' ἐντὸς τοῦ προτειχίσματος, αὐτοῦ δὲ πλῆσιον οὖν τοῦ καλομένου Πετρίου τανῦν· ὁ κ. Mordtmann παραδέχεται ὅτι τὸ Πετρίον τούτο, ἐν ᾧ σήμερον ὁ πατριαρχικὸς οἶκος καὶ ὁ ναὸς, μετεῖχεν ἐν τῇ βυζαντινῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τῆς τοῦ λαοῦ εὐλαθείας, ἔνεκα τῶν πολλῶν αὐτοῦ ναῶν, ἧς ὁ Ἄθως, ὁ βιθυνικὸς Ὀλυμπος, καὶ τὰ ὄρη τοῦ Γάνου· οἱ δὲ σεβαστοὶ ἡμῖν διὰ τε τὰς γνώσεις καὶ μελέτας αὐτῶν Μ. Λογοθέτης Σ. Ἀριστάρχης καὶ Canon G. Curtis εἰς ἕτερα παρηνέχθησαν περίεργα συμπεράσματα· διότι, εὐρόντες ἐπὶ τοῦ τείχους τούτου μαρμαρινὴν πλάκα μετὰ τῶν γραμμάτων

A	P	N	ΦΠΡ
Δ	Α	Η	Ε

 μετὰ χασμάτων ἐν τῷ μεταξὺ, συνεπλήρωσαν οὕτω: Μονὴ ἁγίου Ἰωάννου προφήτου προδρόμου, καὶ ὄρισαν «ἐπακριδῶς» τὴν τέως ἄγνωστον θέσιν «τῆς γυναικείας μονῆς τοῦ Προδρόμου» τῶν Πετρίων, τῆς καὶ Στροβίλου καὶ Ἐβραϊκῶν³· ἐν τούτοις τὸ μὲν, ἡ τοιαύτη συμπλήρωσις ἐστὶ τολμηρὰ, τὸ δὲ, ἀναποδείκτον ἐστὶ πόθεν τὸ μάρμαρον μετενήχθη· διότι κατὰ τὰς τῶν τειχῶν ἐπιδιορθώσεις ἠδύναντο οἱ κτίσται ἵνα μετακομιζῶσιν ἐκ διαφόρων μερῶν ἐγγυὲς ἢ ὀλίγῳ μακρὰν κειμένων μαρμαρίνας πλάκας, ἐγγράφους ἢ μὴ. Τὴν δὲ τοῦ φίλου Dr A· Mordtmann γνώμην οὐδαμῶς ἀποδέχομαι λέγοντος ὅτι τὸ μεταξὺ τῆς πύλης Πετρίου καὶ τῆς τοῦ Φαναρίου διάστημα ἦν ἔδρα «πολυαριθμῶν» ναῶν καὶ μοναστηρίων· διότι γινώσκουμεν ἐν τῷ Πετρίῳ τῶν Βυζαντινῶν κειμένους ναοὺς ἢ μονὰς, τὸν τῆς Θεοτόκου τῶν Μητροπολιτῶν, ἴσως αὐτὸν τὸν παρὰ Ughelli ἀναφερόμενον ὡς μονὴν τῆς Θεοτόκου τοῦ Πετρίου σωζομένην τῇ 1334, καθὼς εὐρίσκειμεν παρὰ Δουκακίῳ⁴, τὴν γυναικείαν μονὴν τοῦ Βαπτιστοῦ

1) Φραντζῆς· Βόννης, σελ. 254—255. Leonardo, παρὰ Migne, ἐν Πατρολογίᾳ, τόμος 159, στήλη 935.

2) Μιχαὴλ Ἀτταλειάτης· Βόννης, σελ. 16.

3) Χωνιάτης· Βόννης, σελ. 721.

1) Πασχάλιον Χρονικόν· ἐκδ. Βενετίας, 1729, σελ. 348 ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Δωροθέου περὶ τῶν Ὁ' μαθητῶν τοῦ Κυρίου· Νικηφόρος Ἐκκλ. Ἱστ. βιβλ. Η', κεφ. 5' κλπ.

2) Ἐν Ὀλυμπιάδι ΣΜΓ'.

3) Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος· Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπὴ· Παράρτημα τοῦ 15' τόμου· ἐπιγραφή ΡΘ', σελ. 26. Ἴδε τὴν ἐπιγραφήν ἐν τοῖς παρασυνημμένοις τῷ τεύχεϊ τούτῳ πίναξι.

4) Constantinopolis Christiana· τῆς ἐν Βενετίᾳ ἐκδό-

καὶ Προδρόμου, κατὰ Βαζάντιον αὐτὴν οὖσαν τὴν τῆς Στροβίλειας ἢ Στροβίλου, τὸν ναὸν τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, τὸν τοῦ ἁγίου Καλλινίκου, τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Εὐφημίας, τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Ἰουλιανῆς, ἴσως αὐτὸν τὸν τῆς Ἰουλιανῆς «πλησίον τοῦ Στροβίλου»· τοῦ καταλόγου τούτου κείσθω νῦν ἔκτος ὁ τοῦ Παυλοπετρίου ναός. Ἀλλὰ τοσοῦτοι ναοὶ καὶ μοναὶ ἦν ἀδύνατον ἵνα καταλάβωσι τὸν τόσῳ μικρὸν χώρον μετὰ τε τῶν περιδόλων καὶ κτημάτων αὐτῶν· προστεθείσθω δ' ὅτι μέχρι σήμερον οὐδὲν γινώσκω μνημεῖον τέχνης ἢ λείψανον δομικῆς ἀνευρεθὲν κατὰ τὴν περιοχὴν ταύτην, οὔτ' ἐπιγραφὴν, οὔτε θραῦσμά τι ἐγγράφου κιονοκράνου, οὔτε λείψανον τειχοῦ τινός· αὐτὸ ἐστὶ τὸ ἀπέναντι τοῦ Πατριαρχείου ὑποκάτω τῆς μικρᾶς πλατείας ὑπόγειον, ὅπερ, ἀνοίγην κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1879, ἐπεσκεψάμην μετὰ τῶν φίλων Ν. Β. Χρυσανθίδου καὶ Σάββα Ἰωαννίδου, οὐδὲν ἡμῖν τεκμήριον παρέδειξε ἰαταγωγῆς βυζαντινῆς.

Ὁ ἱατρός Α. Mordtmann ἀποδίδωσιν εἰς τὴν πύλιν τῆς ἁγίας Θεοδοσίας (Ἁγιά καπὶ) τὸ ὄνομα πύλης τοῦ Δεξιοκράτους· εὐτυχῶς ἀναφέρει ἐνίστε τὸν τερατολόγον Κωδινόν, καὶ μοὶ ὑπέμνησεν οὕτως ὅτι δύναμαι ἵνα προσδράμω εἰς τὰς γνώσεις τοῦ παρὰ Bandurii Ἀωνύμου, ὅστις γράφει: «Τὰ Δεξιοκράτους οἶκος ἦν Δεξιοκράτους πατρικίου, ἐν τοῖς χρόνοις Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, ἐν ᾧ (οἶκῳ βεβαίως) καὶ Μαυρικίος γηροκομῆρον ἀνήγειρε σὺν τοῖς ἐμβόλοις· ἦν δὲ ἐκεῖ οἶκος Καρπιανοῦ πατρικίου, καὶ ἐξ αὐτοῦ εἰληφεν ὁ τόπος τὴν προσήγοριαν Καρπιανοῦ». Ἐὰν ἀκούσωμεν νῦν τῶν χρονογράφων Κεδρηνοῦ καὶ Θεοφάνους¹, μανθάνομεν ὅτι τοὺς ἐμβόλους αὐτοῦ τούτους ὁ Μαυρικίος ἐκτίσεν οὐ μακρὰν τῶν Βλαχερνῶν, κοσμήσας ζωγραφίαις παριστώσαις πάσας αὐτοῦ τὰς πράξεις ἐκ παιδικῆς ἡλικίας· «ἐκτίσεν τὸν Καριανὸν ἐμβολὸν ἐν Βλαχερναις. . . ἀνεπλήρωσε δὲ καὶ τὸ ἐν αὐτῷ δημόσιον λουτρὸν» λέγει ὁ πρῶτος· μαρτυρεῖ ὁ δεύτερος, ὁ δὲ καὶ πλέον αἰῶνας πρὸ τοῦ Κεδρηνοῦ γράφας. Φρονῶ λοιπὸν ὅτι τὰ Δεξιοκράτους ἀνάγκη ἵνα μεταγάρωμεν ἀπὸ τῆς Ἁγίας εἰς τὸν Παλατᾶν, ἔξω κυρίως τῆς σημερινῆς πύλης Εἰδάν-σεράϊ, μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ νῦν Τεφεροδάρ, μηδὲ ἵνα παρασυρθῶμεν ἐκ τῆς ἐν τῷ Συναξαριστῇ μνείας καὶ ἵνα συμπεράνωμεν ὅτι ἐπειδὴ ἡ τῆς ἁγίας Θεοδοσίας Σύναξις ἐτελεῖτο ἐν τῇ μονῇ τοῦ Δεξιοκράτους, καὶ ἐπειδὴ ναὸς τῆς ὁσιομάρτυρος ταύτης κείται ἐν τῷ Ἁγιά-καπὶ, συνεπῶς ἡ περὶ τὴν πύλιν Ἁγίας τοποθεσία ἦν τὰ Δεξιοκράτους· διότι ὁ Συναξαριστὴς οὐ ποιεῖται μνείαν ναοῦ τῆς ἁγίας Θεοδοσίας, ὡς ἐν μνήμαϊς ἐτέρων ὁσίων ἀνδρῶν καὶ μαρτύρων, ἀλλὰ μνείαν τῆς τοῦ λειψάνου καταθέσεως· ἔκτος τούτου πρόκειται περὶ δύο Θεοδοσιῶν, ὧν ἡ μνήμη νῦν ἄγεται ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀγνωστον δὲ τίνος τὸ λείψανον εἶχεν ἡ μονὴ τοῦ Δεξιοκράτους πρὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος· ἀμφότερον ἡ μνήμη παρὰ τῷ Συναξαριστῇ γράφεται τὴν 29 μαΐου· ἐν τούτοις ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἐπανηγύριζε τὴν μνήμην τῆς ἀρχαιοτέρας τὴν 29 ἢ 30 μαΐου, τὴν δὲ τῆς ἐπὶ τῶν εἰκο-

σεως, σελ. 63 τοῦ Β' μέρους. Τὴν αὐτὴν εἶδησιν ἴδε καρὶ Βανδουρίφ· Imperium Orientalis, ὡπαύτως, σελ. 489.

1) Θεοφάνης· Βόννης, τόμ. Α' σελ. 402. Κεδρηνός· Α' σελ. 694.

νομαχιῶν ἀκμασάσης τῇ 18 ἰουλίου· βραδύτερον αἱ ἐορταὶ τῶν δύο συνέπεσον· δύναται δέ τις εἰκάσαι ὅτι μετετέθη καὶ ἡ Σύναξις ἀπὸ τῶν Δεξιοκράτους εἰς τὴν Ἁγίαν· διότι τῆς νεωτέρας Θεοδοσίας ἡ Σύναξις ἐτελεῖτο ἐν τῷ μέρει τούτῳ. Ἄλλως, γνωστὸν ὅτι καὶ αἱ μνήμαι τῶν ναῶν μετεφέροντο ἀπὸ ταύτης εἰς ἐκεῖνην τὴν ἡμέραν, καὶ αἱ μνήμαι τῶν ἁγίων, πολὺ δὲ πιθανῶς, ὡς τὰ λείψανα, οὔτω καὶ αἱ «Συναξίσεις» ἠλλασσον ναῶν, οὐδεὶς δ' ἐκόλυε ἵνα μετενεχθῆ ἡ Σύναξις ἀπὸ τῆς 18 ἰουλίου εἰς τὴν 29 μαΐου, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν Εἰδάν-σεράϊ εἰς τὴν Ἁγίαν, ὁπόθεν ὀρίζεται τὸ Πετρίον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὀρθότερον, τὸ ἐν τῶν Πετρίων· διότι ἔχομεν Παλαιὸν Πετρίον, καὶ Πετρίν παρὰ Θεοφάνει καὶ Κεδρηνῷ¹, ἐξ οὗ συμπεραίνει τις ὅτι καὶ νέον Πετρίν ὑπῆρχεν, ἔκτος τῆς Πέτρας. Ταύτης δὲ τῆς τοποθεσίας (Πέτρας) ὀρισθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Dr A. Mordtmann, φρονῶ ὅτι τὸ μὲν νῦν Πετρί ἦν τὸ προτειχίσμα τοῦ Πετρίου, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς Ἁγίας μέχρις ἀνωθεν τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἕως τοῦ νῦν Φαναρίου μέρος ἦν τὸ Παλαιὸν Πετρίν· Πετρία δὲ νομίζω καλουμένην ἐνὶ περιληπτικῶς ὀνόματι καὶ τὴν περιοχὴν τὴν πρὸς τῷ τείχει τοῦ Φαναρίου ἀπὸ τῆς πύλης αὐτοῦ μέχρι τοῦ Κυνηγοῦ. Τὸ σημερινὸν Φανάριον ἦν ἡ περιοχὴ τῆς ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Μουχλίου ἀρχαίας μονῆς τῶν Παναγίου, ἐξ ἧς ὀνομάσθη καὶ ὁ τόπος σύμψας, ἀοίκητος βεβαίως μέχρις αὐτοῦ τοῦ Ι' αἰῶνος. Ἰσως βιογραφίαι τινὲς ὁσίων ἀνδρῶν καὶ μαρτύρων, τῶς ἀνέκδοτοι, δημοσιεύμεναι ποτε χορηγήσουσιν ἡμῖν φῶτος ἀκτίνα μικράν, ἥτις ἐστί τοσοῦτω ποθητή. Ἐν ταῖς πηγαῖς ταύταις καὶ πρώταις πασῶν πρέπει ἵνα ζητῶμεν τὴν λύσιν τῶν ἀπορουμένων ἡμῖν, ἐπικαλούμενοι τὰς γνώσεις καὶ τὰς εἰδήσεις τῶν τὴν Ἀνατολὴν ἐπισκεψαμένων κατὰ τὸν μεσαιῶνα ξένων ἐν περιπτώσει ἐλλείψεως τῶν ἡμετέρων, καὶ ὁδὸς εἰπεῖν, αὐθεντικῶν πηγῶν. Οὐδ' ἐξηντλήθη ἐστὶ τὸ μέγα μεταλλεῖον τῶν ἐγγράφων μνημείων, τῶν τῶς τὸ φῶς τοῦ τύπου διαφευγόντων².

MANOYHA I. ΓΕΒΕΔΝ.

1) Θεοφ. Α', 563. Κεδρηνός· Α', 774.

2) Τὸ μικρὸν ἄρθρον τοῦτο ἐστὶν ἀπόσπασμα ἐκ τῶν προσεχῶς Ἀθήνησιν ἐκδομένων «Ἐγγράφων Λίθων καὶ Κεραμίων», ἐν οἷς συνεχιδίδονται πολλὰ βυζαντινὰ καὶ ἀρχαῖα ἐπιγραφαὶ μετὰ σχολίων πολλῶν τοπογραφικῶν καὶ ἱστορικῶν.

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

Πῶς οἱ λαοὶ μεταμορφοῦσι τὸν πολιτισμὸν
καὶ τὰς τέχνας αὐτῶν*.

(Gustave Le Bon).

Ἡ τέχνη, ὅταν παύσῃ οὕσα ἢ ἐκφρασις τῶν ἀναγκῶν, τῶν ιδεῶν καὶ τῶν αἰσθημάτων ἐποχῆς τινος, ἀποβαίνει πλέον κατωτέρα βιομηχανία. Θαυμάζω τὰ ἀφελῆ ἔργα τῶν ἡμετέρων καλλιτεχνῶν τοῦ μεσαιῶνος, ζωγραφούντων τοὺς ἁγίους, τὸν Χριστόν, τὸν παράδεισον καὶ τὴν κόλασιν, ἀντικειμένων ὅλως θεμελιωδῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ ἀποτελοῦσάν τὸν κυριώτερον σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως· ὅταν ὅμως ζωγράφοι, στερούμενοι πλέον τῶν θρησκευτικῶν τούτων δοξασιῶν, καλύπτωσι τοὺς τοίχους ἡμῶν διὰ τῶν ἀρχαίων τούτων παραδόσεων ἢ παιδικῶν συμβόλων, ἀποπειρώμενοι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν καλλιτεχνίαν ἄλλης ἐποχῆς, ἐκτελοῦσιν ἄθλια ἔργα, μὴ διεγείροντα μὲν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐνεστώτος, περιφρονηθόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ μέλλοντος. Ἡ θελκτικὴ ἀφέλεια τοῦ παιδὸς προκαλεῖ τὴν ἀποστρεφὴν, ὅταν γέρωσιν αὐτὴν ἀπομιμῆται.

Ὅ,τι ἐλέχθη περὶ τῆς ζωγραφικῆς ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἀρχιτεκτονικῆς, ἀποδόσης πλέον ἀπομιμήσεως ἀρχιτεκτονικῶν τύπων, ἀνταποκρινομένων εἰς ἀνάγκας ἢ θρησκευτικὰς δοξασίας, παρ' αἷς δὲν ἐμμένοντες πλέον. Ἡ μόνη εἰλικρινὴς ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ἡμετέρων ἡμερῶν, ὡς ἡ μόνη ἀνταποκρινομένη εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ιδέας τοῦ ἡμετέρου πολιτισμοῦ, εἶνε ἡ τῶν πεντασφῶν οἰκημάτων, ἢ τῶν ὑδραγωγῶν γεφυρῶν καὶ ἡ τῶν σιδηροδρομικῶν σταθμῶν. Ἡ κερδοσκοπικὴ αὕτη τέχνη εἶνε ἐπίσης τόσον χαρακτηριστικὴ ἐποχῆς τινος ὅσον χαρακτηριστικὴ τῆς οἰκείας ἐποχῆς ὑπῆρξαν ἄλλοτε καὶ ὁ γοτθικὸς ναὸς καὶ ὁ φεουδαλικὸς πύργος ἢ μεγάρων, διὰ δὲ τὸν ἀρχαιολόγον τοῦ μέλλοντος τὰ μεγάλα τῶν συνοδίων πανδοχεῖα καὶ αἱ γοτθικαὶ ἐκκλησίαι ἴσον ἐνδιαφέρον θὰ παρουσιάζωσι, διότι θ' ἀποτελῶσιν ἀλληλοδιαδόχους σελίδας τῶν λιθίνων τούτων βιβλίων, ὡς ἕκαστος αἰὼν καταλείπει ὀπίσθεν αὐτοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν ὡς ἀχρηστὰ μνημεῖα θὰ περιφρονήσῃ τὰς πενήχρας παραποιήσεις, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ὀλόκληρον τὴν νεωτέραν καλλιτεχνίαν. Ἡ πλάνη τῶν ἡμετέρων καλλιτεχνῶν ἔγκειται ἐν τῷ πῶθῳ αὐτῶν τοῦ νὰ ἐπιτύχωσι τῆς ἀναδιώσεως τύπων, ἀνταποκρινομένων εἰς αἰσθητικὰς ἀνάγκας καὶ αἰσθήματα, ὧν δὲν ἐμφοροῦμεθα πλέον. Ἡ ἀξιοθῆναιτος κλαδικὴ ἡμῶν παιδεύσις ἐπλήρωσε τὴν κεφαλὴν αὐτῶν τύπων ἐξαφανισθέντων καὶ ἐπιβάλλει αὐτοῖς αἰσθητικὸν ἰδανικόν, οὐδὲν σήμερον παρέχον τὸ ἐνδιαφέρον. Τῆ τῶν αἰῶνων παρόδῳ τὰ πάντα μεταβάλλονται, οἱ ἄνθρωποι, αἱ ἀνάγκαι αὐτῶν καὶ αἱ θρησκευτικαὶ αὐτῶν δοξασίαι. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τίνων ἀρχῶν θὰ διῶχρηζέτο τις ὅτι ἢ αἰσθητικὴ μόνη θὰ διέφευγε τὸν τῆς ἀνελιξεως νό-

μον, ὅστις διέπει τὸν κόσμον; Ἐκαστον εἶδος αἰσθητικῆς ἀντιπροσωπεύει τὸ ἰδανικὸν καλὸν ἐποχῆς καὶ φυλῆς τινος, ὡς ἐκ τοῦ γεγονότος δὲ μόνον ὅτι αἱ ἐποχαὶ καὶ αἱ φυλαὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων, τὸ ἰδανικὸν καλὸν δέον διαρκῶς νὰ ποικίλλῃ. Ὑπὸ φιλοσοφικὴν ἐποψίν, πάντα τὰ ἰδανικά ἰσοδυναμοῦσι πρὸς ἄλληλα, διότι ἀποτελοῦσι παροδικὰ μόνον σύμβολα. Ὅταν ἢ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐπιρροή, ἢ τις ἀπὸ τοσοῦτων αἰῶνων νοθεύει τὸ εὐρωπαϊκὸν πνεῦμα, ἐξαφανισθῆ ἐπὶ τέλους ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀνατροπῆς καὶ ὅταν ἐκμάθωμεν πλέον νὰ παρατηρῶμεν τὰ περὶ ἡμᾶς, θ' ἀνακαλύψωμεν ὅτι ὁ κόσμος εἶνε πλήρης μνημείων καλαισθητικῆς, ἀξίας τοῦλάχιστον ἴσης πρὸς τὴν τοῦ Παρθενῶνος, πολλῶ δ' ἀνωτέρου ἐνδιαφέροντος διὰ τοῦ νεωτέρου λαοῦ. Ἐκ τῶν προταχθέντων συμπεραίνομεν ὅτι ἂν αἱ τέχναι ἀποτελῶσιν, ὡς πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, τὴν ἐκφρασὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου, πολὺ ὅμως ἀπέχουσι τοῦ ν' ἀποτελέσωσι διὰ πάντας τοὺς λαοὺς τὴν σαφετέραν ἐκδήλωσιν τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν. Ἡ ἀπόδειξις ἤτο ἀναγκαία. Διότι ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος, ἢς τυγχάνει παρὰ τινι λαῷ στοιχείον τι πολιτισμοῦ καταμετρεῖται ἢ δύναμις τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ μεταμορφώσεως τοῦ αὐτοῦ στοιχείου, ὅταν δανειζῆται τοῦτο παρὰ ξένης φυλῆς. Ἄν ἢ προσωπικότης αὐτοῦ ἐκδηλοῦται ἰδίᾳ ἐν ταῖς τέχναις π. χ. ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναπαραγάγῃ ἔξωθεν εἰσαχθέντας παρ' αὐτῷ τύπους, χωρὶς νὰ ἐγκαρῶσῃ ἐν αὐτοῖς βαθῶς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σφραγίδα. Τούναντιον ἐπ' ἐλάχιστον οὐ μεταλλάξῃ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, ἅτινα δὲν εἶνε προσωρισμένα νὰ διεγμανεύσωσι τὴν μεγαλοφυῖαν αὐτοῦ. Ὅταν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπεδέξαντο τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀρχιτεκτονικὴν, δὲν ἐπῆνεγκον ριζικὰς ἐν αὐτῇ ἀλλοιώσεις, διότι ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον ζωηρότερον ἐναπετύπων τὸν ἴδιον αὐτῶν χαρακτῆρα, δὲν ἦσαν τὰ μνημεῖα αὐτῶν.

Καὶ ὅμως καὶ ἐν παραπλησίῳ τινὶ λαῷ, στερουμένῳ ἀτομικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἠναγκασμένῳ δὲ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ν' ἀναζητῆ τὰ πρότυπα καὶ τοὺς καλλιτέχνας, ἀναγκάζεται νὰ ὑψίσταται ἐντὸς ὀλίγων μόνον αἰῶνων τὴν ἐπιρροὴν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ εὐρίσκειται, καὶ ν' ἀποβαῖν αὐτομάτως σχεδόν, ἢ ἐκφρασις τῆς φυλῆς, ἢ τις αὐτὴν ἀποδέχεται. Οἱ ναοί, τὰ ἀνάκτορα, αἱ θριαμβευτικαὶ ἀψίδες, τὰ ἐγγλυφὰ τῆς ἀρχαίας Ῥώμης εἰσὶν ἔργα Ἑλλήνων ἢ μαθητῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ ὅμως ὁ χαρακτῆρ τῶν μνημείων τούτων, ὁ προσωρισμὸς αὐτῶν, ὁ διάκοσμος, αὐταὶ αὐταὶ αἱ διαστάσεις αὐτῶν δὲν διεγείρουσι πλέον παρ' ἡμῖν τὰς ποικτικὰς καὶ λεπτὰς ἀναμνήσεις τῆς ἀθηναϊκῆς μεγαλοφυῖας, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν ἰδέαν τῆς δυνάμεως, τῆς κυριαρχίας, τοῦ στρατιωτικοῦ πάθους, ὅπερ ὑπεκίνει τὴν μεγάλην τῆς Ῥώμης ψυχὴν. Οὕτω καὶ ἐκεῖ ὅπου φυλὴ τις τὴν ἐλαχίστην ἐπίδεικνυται ἀτομικότητα, ἀδυνατεῖ καὶ ἐν γὰ ποιήσεται βῆμα, χωρὶς ν' ἀφήσῃ ἴχνος, εἰς αὐτὴν καὶ μόνην ἀνῆκον καὶ ἀποκαλύπτον ἡμῖν μέρος τῆς διανοητικῆς αὐτῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἐνδομύχων σκέψεων ταύτης. Διότι ἀληθῶς ὁ πραγματικὸς καλλιτέχνης, εἴτε ἀρχιτέκτων εἶνε εἴτε φιλόλογος, εἴτε ποιητὴς κέκτηται τὴν μαγικὴν δύναμιν νὰ ἐρμηνεύῃ ἐν ἐξόχῳ συνθέμασι τὴν ψυχὴν ἐποχῆς τινος ἢ φυλῆς. Οἱ καλλι-

*) Ἰδε ἀριθ. 2, σελ. 23—25.

τέχνην λίαν εύχερής περί τήν άποδοχήν έντυπώσεων, λίαν άπλοϊκοί, σκεπτόμενοι ίδια άλληγορικώς και ήκιστα κρίνοντες, άποτελοῦσι πιστά κάτοπτρα τής κοινωνίας, έν μέσφ τής όποίας ζῶσι, τά δ' έργα αὐτῶν τά άκριβέστερα τῶν μνημείων, ὧν τήν μαρτυρίαν ήδύνατό τις νά επικαλεσθῆ πρός άποκατάστασιν πολιτισμοῦ τινος. Τοσοῦτον δ' άπλοϊκοί εἶναι, ὥστε άδύνατον νά μή ήναι εὐλκρινεῖς και τοσαύτη πάλιν ή έν τῷ πνεύματι αὐτῶν επιγνωμένη έντύπωσις υπό τοῦ τόπου, έν ᾧ διαβιοῦσιν, ὥστε άδύνατον νά μή έμμενύσῳσι πιστῶς τās ιδέας, τά αισθήματα, τās ανάγκας και τās τάσεις. Στεροῦνται όμως έλευθερίας, τοῦτο δέ εἶναι τὸ άποτελοῦν τήν ισχύν αὐτῶν. Οὔτοι εἶσιν έγκλεισμένοι έν κύκλφ παραδόσεων, ιδεῶν και θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, τὸ σύνολον τῶν όποίων άποτελεῖ τήν ψυχὴν φυλῆς και έποχῆς τινος, τήν κληρονομίαν τῶν αισθημάτων, τῶν ιδεῶν και έμπνεύσεων, ή επιρροή τῶν όποίων εἶναι ισχυροτάτη έπ' αὐτῶν, αἵτε διέπουσα τήν σκοτεινὴν διάνοιαν τῆς άπλοϊκότητος, έν ή καταρτίζονται τά έργα αὐτῶν. Ἄν δέ, στερούμενοι τῶν έργων αὐτῶν, έγνώσκομεν εκ τῶν νεκρῶν αἰώνων μόνον εκείνα, αἵτινα αναφέρουσι περί αὐτῶν αἱ άποποι άφηγήσεις και αἱ τεχνάται διασκευαὶ τῶν ιστορικῶν βιβλίων, τὸ άληθές παρελθὸν εκάστου λαοῦ θά ήτο ήμῖν τόσον άποκεκρυμμένον σχεδόν, ὅσον τὸ παρελθὸν τῆς μυστηριώδους εκείνης Ἄτλαντίδος, τῆς καταποντισθείσης υπό τῶν κυμάτων, περί ὧν ὁμιλεῖ ὁ Πλάτων. Ἡ ιδιότης λοιπὸν τοῦ καλλιτεχνήματος συνίσταται εἰς τὸ νά εκφράζη εὐλκρινῶς τās ανάγκας και τās ιδέας τῆς έποχῆς, έν ή γεγονήθη. Ἄν όμως τὸ καλλιτέχνημα άποτελῆ πιστὴν γλῶσσαν, συχνάκις ή γλῶσσα αὕτη δυσχερῶς έρμνεύεται. Στενὸς υψίσταται σύνδεσμος τοῦ καλλιτεχνήματος μετὰ τῆς δημιουργισάσης αὐτὸ άπλοϊκῆς ιδέας· ποῦ όμως ν' άνεύρωμεν τὸ νῆμα, ὅπερ επιτρέπει ήμῖν ν' άνέλθωμεν από τοῦ ενὸς εἰς τὸ άλλο; Ἡ ιδέα αὕτη, σχηματισθεῖσα βαθμυδὸν δι' άπειραριθμῶν τοπικῶν επιρροῶν, θρησκευτικῶν δοξασιῶν, αναγκῶν κληρονομικῶς πολλαπλασιασθεισῶν, εἶναι συχνάκις βωθὴ διὰ τοὺς άνθρώπους άλλης φυλῆς και άλλης έποχῆς, ήττον βωθὴ όμως ὅταν έρμνεύεται διὰ τοῦ λίθου παρ' ὅσον ὅταν μεταδίδεται ήμῖν διὰ τῶν λέξεων· διότι αἱ λέξεις εἶναι εύκαμπτα καλύμματα, περικαλύπτονται διὰ κοινῆς στολῆς τās μάλλον διαφερούσας άλλήλων ιδέας. Εκ πασῶν τῶν διαφόρων γλωσσικῶν ειδῶν αἵτινα άφηγοῦνται τὸ παρελθὸν, τά καλλιτεχνήματα και ίδια τά αρχιτεκτονικά εἶσι τά μάλλον εύληπτα. Εὐλκρινέστερα τῶν βιβλίων ήττον τεχνητὰ δέ ή αἱ θρησκείαι και αἱ γλῶσσαι, έρμνεύουσι ταυτοχρόνως τά αισθήματα και τās ανάγκας. Ὁ αρχιτέκτων εἶναι ὁ κατασκευαστῆς τῆς κατοικίας τοῦ άνθρώπου ὡς και τῆς τῶν θεῶν· πάντοτε δέ ὁ περιβολος τοῦ ναοῦ και τῆς οικιακῆς έστίας υπήρξεν ὁ τύπος, έν ᾧ άνεπτύχθησαν αἱ πρώται αἰτίαι τῶν γεγονότων, αἵτινα πληροῦσι τήν ιστορίαν.

Γ'.

Τεθεισῶν τῶν γενικῶν τούτων αρχῶν, ἄς αναζητήσωμεν ήδη πῶς αἱ τέχνην και ίδια ή αρχιτεκτονική, μετεμορφώθησαν κατά τήν από λαοῦ εἰς λαόν

μετάδοσιν αὐτῶν. Ἐνταῦθα θά πραγματευθῶμεν περί τῶν ανατολικῶν μόνων τεχνῶν. Ἡ γένεσις και ή μεταμόρφωσις τῶν ευρωπαϊκῶν τεχνῶν εἰς ταυτοήμους υπεβλήθησαν νόμους· πρός άπόδειξιν όμως τῆς παρὰ διαφόροις φυλαῖς αναπτύξεως αὐτῶν, θά άπητεῖτο νά εἰσελθῶμεν εἰς λεπτομερείας, μή δυναμένης νά περιληφθῶσιν έν τῷ λίαν περιορισμένφ χώρφ τῆς μελέτης ταύτης. Λάβωμεν κατ' αρχάς τās τέχνας τῆς Αἰγύπτου και ίδωμεν τί αὔται ήδη απέβησαν κατά τήν διὰ τριῶν διαφόρων φυλῶν διέλευσιν αὐτῶν, διὰ τῶν Μαύρων ὄνλ. τῆς Αἰθιοπίας, τῶν Βλλήνων και τῶν Περσῶν.

Ἐξ ὄλων τῶν πολιτισμῶν ὅσοι ήκμασαν επί τῆς επιφανείας τῆς σφαίρας, ὁ τῆς Αἰγύπτου πληρέστερον άπετυπώθη έν τῇ καλλιτεχνίᾳ αὐτῆς, έρμνευθεῖς έν αὐτῇ μετὰ τοσοῦτου σθένους και σαφηνείας, ὥστε οἱ επί τῶν ὄχθῶν τοῦ Νείλου τὸ φῶς τοῦ ήλιου ιδόντες καλλιτεχνικοὶ τύποι επί τῆς Αἰγύπτου μόνως ήδύναντο νά εφαρμοσθῶσιν, υπό άλλων δέ λαῶν άποδεκτοὶ έγένοντο μόνον συνειρία ριζικῶν άλλοιωσεων. Αἱ αιγυπτιακαὶ τέχνην και ίδια ή αρχιτεκτονική, εἶσι προῖον ιδιαιτέρου ιδανικοῦ, ὅπερ επί πεντήκοντα ὄλους αἰῶνας, άπετέλεσε τήν διαρκῆ ένασχόλησιν ὀλοκλήρου λαοῦ. Ἡ Αἰγυπτος έπέδθη ίδια εἰς τὸ νά δημιουργήσῃ τῷ άνθρώπφ άφθαρτον κατοικίαν πρό τῆς εφημέρου υπάρξεως αὐτοῦ. Ἡ φυλὴ αὕτη, έν αντιθέσει πρός τόσας άλλας περιεφρόνησε τήν ζῶην και εκολάκευσε τὸν θάνατον. Ἐκείνο τὸ ὅποιον πρό πάντων ενδιέφερον αὕτην ήτο ή άδρανῆς μουμια, ήτις, διὰ τῶν εκ μίλτον ὀφθαλμῶν αὐτῆς, τῶν έν τῇ χρυσῇ αὐτῆς προσωπίδι εντεθειμένων, αἰωνίως παρατηρεῖ έν τῷ βάθει τῆς ζοφερῆς αὐτῆς κατοικίας μυστηριώδη ιερογλυφικά. Ἡ μουμια αὕτη, άσφαλῆς από πάσης βεβηλώσεως έν τῷ κοιμητηριῶ αὐτῆς, τῇ εύρείᾳ ὡς άνακτόρφ, άνεύρισκον έξωγραφημένον και γεγλυμμένον επί τῶν παρεῖον τῶν άτελευτήτων διαδρόμων εκείνο, τὸ ὅποιον είχε καταβέξει αὕτην κατά τήν βραχείαν έν τῇ γῆ ύπαρξιν αὐτῆς. Ἡ αιγυπτιακὴ αρχιτεκτονική εἶναι κυρίως αρχιτεκτονική επικήδειος και θρησκευτικῆ, σκοπὸν έχουσα κατά τὸ μάλλον και ήττον τήν μουμίαν και τοὺς θεοὺς. Δι' αὐτοὺς άνωρεύσαντο τά ύπόγεια, άνηγείροντο οἱ ὀβελίκοι, οἱ πυλῶνες, αἱ πυραμίδες, δι' αὐτοὺς προσέτι οἱ σκεπτικοὶ κολοσσοὶ ήγείροντο επί τῶν λιθίνων αὐτῶν θρόνων μετὰ παραστήματος μεγαλοπρεποῦς ἄμα και προσηνοῦς. Τά πάντα εἶναι σταθερά και ὀγκῶδη έν τῇ αρχιτεκτονικῇ ταύτῃ, διότι απέβλεπον εἰς τὸ αἰώνιον. Ἄν οἱ Αἰγύπτιοι ήσαν ὁ μόνος λαὸς τῆς αρχαιότητος, ὃν έγνωρίζομεν, ήδυνάμεθα πράγματι νά εἰπῶμεν κάλλιστα ὅτι ή τέχνην εἶναι ή πιστοτέρα εκφρασις τῆς φυλῆς, ήτις αὕτην έδημιούργησεν.

Λαοὶ ὄλως διάφοροι οἱ μὲν τῶν δέ, οἱ Αἰθίοπες, κατώτερα φυλὴ, οἱ Βλλήνες και οἱ Πέρσαι, άνώτερα φυλαί, εδανείσθησαν εἴτε εκ μόνης τῆς Αἰγύπτου εἴτε εκ τῆς Αἰγύπτου και Ἄσσυρίας, τās τέχνας αὐτῶν. Ἰδῶμεν τί αὔται απέβησαν έν χερσὶν αὐτῶν. Λάβωμεν κατ' αρχάς τὸν κατώτερον τῶν ὧν έμνημονεύσαμεν λαῶν, τοὺς Αἰθίοπας.

Γνωστὸν ὅτι κατά τινά λίαν αρχαίαν έποχήν τῆς αιγυπτιακῆς ιστορίας (ΚΔ' δυναστεία) οἱ λαοὶ τοῦ

Σουδάν, έπωφελούμενοι εκ τής αναρχίας και τής παρακμής τής Αιγύπτου, κατέλαβον ενίας τών επαρχιών αυτής και ίδρυσαν βασιλείον, όπερ έσχεν αλληλοδιαδόχως ως πρωτεύουσαν τά Νάπατα και τήν Μερόην και όπερ επί πολλούς αιώνας διετήρησε τήν ανεξαρτησίαν αυτου. Οι λαοί ούτοι, θαυμάθεντες εκ του πολιτισμού τών ήττηθέντων, έπειράθησαν ν' απομιμηθώσι τά μνημεία και τας τέχνας αυτών· άλλ' αι απομιμήσεις αυται, ών πολυάριθμα έχουμεν δείγματα, αποτελούσι συχνάκις βάνασα σχεδιάσματα. Οι Μαύροι ούτοι ήσαν βάρβαροι, τό ύποδεές του έγκεφάλου τών όποιων κατεδίκαζεν αυτους νά μη απαλλαγώσι ποτέ τής βαρβαρότητος· παρά τήν εκπολιτιστικήν δε ενέργειαν τών Αιγυπτίων, τήν επί πολλούς αιώνας παραταθείσαν, ουδέποτε πράγματι εξήλθον αυτής. Έν τή αρχαία ή νεώτερα ιστορία δέν άπαντή παράδειγμα τής μέχρι βαθμού τινος του πολιτισμού αναπτύξεως μαύρου λαου· όσάκις δε, συνεπεία ενός τών επεισοδίων εκείνων, ήτινα εν μέν τή αρχαιότητι επήλθον εν Αίθιοπία κατά δε τας ήμερας ήμιν εν Αίτη, προηγμένος πολιτισμός παρετηρήθη εν μέσω μαύρων φυλών, ό πολιτισμός ούτος οικτρών έλαβεν εντός βραχέος μορφήν.

Έν γεωγραφικώ πλάτει λίαν διαφόρω έτέρα φυλή, επίσης βάρβαρος τότε, λευκή όμως, ή τών Έλλήνων δηλονότι, έδανείσθη παρά τής Αιγύπτου και Άσσυρίας τά πρώτα πρότυπα τών τεχνών αυτής, περιορισθείσα και αυτη κατ' αρχάς εν άμόρφοις απομιμήμασι. Τά προϊόντα τών τεχνών τών δύο τούτων μεγάλων πολιτισμών έχορηγήθησαν εν τή υπό τών Φοινίκων, κυρίων τών θαλασσίων όδών, τών συνδεουσών τας τής Μεσογείου άκτας προς άλλήλας και υπό τών λαών τής Μικρασίας, κυρίων πασών τών εις τήν Νινευή και τήν Βαβυλώνα άγουσών όδών. Ουδεις άγνοεί μέχρι τίνος σημείου κατώρθωσαν οι Έλληνες νά υπερβώσι τά πρότυπα αυτών· άλλ' αι νεώτεροι αρχαιολογικαί ανακαλύψεις απέδειξαν επίσης όπόσων βάνασα υπήρξαν τά αρχικά αυτών τεχνουργήματα και ότι αιώνας όλους άπήτησαν ίνα κατορθώσωσι νά παραγάγωσι τά άριστουργήματα, ήτινα άπνηθανάτισαν τό όνομα αυτών. Έν τώ δυσχερεί τούτω έργω του δημιουργήσαι εκ ξένης τέχνης καλλιτεχνίαν άτομικήν και υπέρστον οι Έλληνες κατηνάλωσαν περι τά επτακόσια έτη· άλλ' αι κατά τους τελευταίους αιώνας πραγματοποιείσαι πρόσδοι εις πολλή σπουδαιότεραι πασών τών προγενεστέρων εποχών. Έκείνο τό όποιον, ίνα διελθη λαός τις, μείζονα άπαιτεί χρόνον δέν εινε αι ανώτεροι βαθμίδες του πολιτισμού άλλά μάλλον αι κατώτεροι. Τά αρχαιότερα προϊόντα τής ελληνικής καλλιτεχνίας, τά του μυκηναίου θουραου του ΙΒ' αιώνος π. Χ., τεκμηριούσι καλλιτεχνίαν όλως βαρβαρικήν, βάνασα απομιμήματα ανατολικών αντικειμένων· μετά παρελεύσιν εκ όλων αιώνων, ή τέχνη φέρει εισέτι τόν ανατολικόν αυτής χαρακτήρα· Άπόλλων ό Τρυφάνης και Άπόλλων ό Όρχομήνειος μοναδικήν έχουσιν όμοιότητα προς αιγυπτιακά άγάλματα· άλλ' αι πρόσδοι επετάθησαν, μετά παρελεύσιν δε ενός έτι αιώνος άφικνούμεθα εις τήν εποχήν του Φειδίου και εις τά θαυμάσια άγάλματα του Παρθενώνος, τουτέστιν εις τήν εποχήν καλλιτεχνίας, άππλάγμένης τών ανα-

τολικών αυτής αρχών και λίαν υπερεχούσης των πρωτύπων, εκ ών επί μακρόν ειχεν έμπνευσθή.

Ταυτόν συνέβη και διά τήν αρχιτεκτονικήν, μολονότι αι βαθμίδες τής αναπτύξεως αυτής δυσχερόστερόν πως δύνανται νά καθορισθώσιν. Άγνοούμεν όποιαν ήδύναντο νά έχωσι μορφήν τά μέγαρα τών όμνησικών επών περι τόν Θ' αιώνα π. χ. Άλλ' οι όρειχάλκινοι τοίχοι, αι διπλάμπουσαι ποικιλόχροοι σκέπαι, τά εκ χρυσοϋ και άργύρου ζωα, ήτινα έφρουρουν τας πύλας, περι ών ποιείται ήμιν λόγον ό ποιητής, αναπολούσιν άμέσως εις τήν μνήμην τά άσσυριανά άνάκτορα, τά επεστρωμένα δι' όρειχάλκιων πλακών και μεμιλωμένων πλίνθων, φερούμενα δε υπό αναγλίψων ταύρων. Έν πάση περιπτώσει γινώσκουμεν ότι ό τύπος τών αρχαιότερων ελληνικών δωρικού ρυθμου στήλων, άτινες φαίνονται ανεγόμεναι εις τόν Ζ' αιώνα, επανευρίσκειται εν Αιγύπτω εν Καρνάκ και εν Βενί-Χασάν και ότι πολλά μέρη τής ιωνικής στήλης εινε εισημμένα εκ Άσσυρίας· γινώσκουμεν όμως επίσης ότι εκ τών ξενικών τούτων στοιχείων τών άλλήλοις κατ' αρχάς επιτεθειμένων, είτα δε συγχωνευθέντων και επί τέλους μεταμορφωθέντων, έγεννήθησαν νέα στήλαι διάφοροι όλως τών αρχικών αυτών πρωτύπων. Έν άλλη άκρη του αρχαιου κόσμου ή Περσία παρουσιάζει ήμιν άνάλογον άποδοχήν ξένων στοιχείων, άνάπτυξιν όμως, μη δυνηθείσαν νά φθάση εις τό τέμα αυτής, ήτε άποτόμως άνασταλείσαν υπό ξενικής κατακτίσεως. Η Περσία, ίνα ιδίαν δημιουργήση καλλιτεχνίαν, δέν κατηνάλωσεν επτά αιώνας, ως ή Έλλάς, άλλά μόνον διακόσια έτη. Είς μόνος λαός, ό λαός τών Αράβων, κατώρθωσε μέχρι τουδε νά δημιουργήση άτομικήν καλλιτεχνίαν εν χρονικώ διαστήματι τοσοϋτον βραχεί.

Γ. Κ. Α.

(Άκολουθεί).

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΜΙΑΜΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

κατά Γ. Ν. ΚΑΤΖΙΔΑΚΙΝ*.

Η σπουδή τής γλώσσης εν τή παρακμή προς απομοίωσιν και άπλοποίησιν τών τύπων επήνεγκεν ώστε και ή άπαρεμφορτική κατάληξις -αι του ά άορ. ν' απομοιωθῆ προς τήν -ειν του ένεστ., του μέλλ. και του β' άορ., ν' έχωμεν δ' ούτω άπκρέμματα ά άορ. ποιήσειν αντί ποιήσαι, γράψειν αντί γράψαι κτλ. Τούτο κατφαίνεται μάλιστα εκ χωρίων, ένθα αντί άπαρεμφορτου ά άορ. έχουμεν άπαρέμφοτον εις -ειν, κατά τό φαινόμενον δῆλον ότι μέλλ. Πολύβ 11, 13 *δέόμενοι βοηθήσειν* (=βοηθήσαι) σφίσι, 373, 29 *άξιούντες καταλύσειν* (=καταλύσαι), 107, 15 *έδοξεν αυτοίς κοιήν ποιήσειν τήν επιγραφήν*, 1261, 14 *πάρ ποιήσειν έτοιμός έστιν*. Λουκιαν. Λεξιφ. 1 *έοικας οίροχοήσειν* (=οίροχοῦσαι), 16 *κορβαρτιάσει μοι δο-*

(*) Ήδε άριθ. 2, σελ. 25-27.

κῶ. Θεοφρν. Χρονογρ. 39, 16 *εἰ μὴ βούλοιντο ἐχωρήσειν* (=ἐχωρήσασθαι), 441, 1 οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρήσειν τὰ γραφόμενα β.β.λα (ἀλλὰ παρὰ τῷ Εὐαγγελ. Ἰωάνν. 21, 24 κείττι τὸ δόκιμον οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα β.β.λα). Γλυκ. 227 οὐ δύνταται πετάσειν. Πρόδρ. 1, 265 οὐ γὰρ συλήσειν ἰσχύσεις. Ἀκρ. Διγ. 1469 ζῆλος δ' ἀνήψεν εἰς πολλοὺς ὥστε αὐτοὺς χωρήσειν. Οὕτω λοιπὸν ἐλέγετο *θέλω γράφειν ἀντὶ γράφαι*, ἐξ οὗ ὁ νῦν μέλλων *θέλω γράφειν* γραπτέον ἄρα διὰ εἰ, ὡς καὶ ὅταν εἶναι ἀπαρέμφ. ἐνεστ. *θέλω γράφει* (=γράφει) ἢ *β' ἄορ*. *θέλω γράφει*, *κάμει*, *πίει* (=φάγειν, κάμειν, πίνειν ἀντὶ φαγεῖν, κάμειν, πίνειν κατὰ τὸ ἀπαρέμφ. τοῦ ἐνεστ. τῶν βρυτόνων)· ἀλλ' ὅταν εἶναι ἀπαρέμφ. παθ. ἄορ. γραπτέον διὰ η, *θέλω γραφῆ*, *θέλει* *δαρθῆ*, διότι ταῦτα εἶναι ἀντὶ γραφῆν, *δαρθῆν*=*γραφῆναι*, *δαρθῆναι*, τὸ αὖ δὲ τοῦτο ἐξέπιπε διὰ τὴν ἀφομοίωσιν παθῶν τῶν ἀπαρεμφρατικῶν καταλήξεων εἰς -*ιν* ἀσχέτως πρὸς τὴν διὰ τοῦ εἰ ἢ η γραφῆν (=ειν ἢ ἦν), ἀρ' οὐ ταῦτα ὁμοίως ἀπὸ Χριστοῦ τοῦλάχιστον προφέρονται ὡς ι.

Καὶ ἐν τοῖς κλασσικοῖς χρόνοις, ἀπὸ Ὀμήρου, ἦτο ἐν χρήσει ὁ παθητ. ἄορ. ἀντὶ τοῦ μέσ., π. χ. *ἐδυνάσθη* καὶ *ἐδυνήθη*, *ἐκορέσθη*, *ὤθήθη*, *ἐκοιμήθη*, *ἐμνήσθη*, *ἠγέρθη*, *ἐχάρθη*, *ἐκίθη*, *ἐμάρθη*, *ἠδέσθη*, *ἐσεβάσθη* κτλ., ἀλλ' ἀπὸ τῆς κοινῆς διαλέκτου ἡ χρῆσις τῶν ἀρίστων τούτων ἐπὶ τοσοῦτον ἠῤῥήθη, ὥστε βεβληθὸν ἔχρηστοι ἀπέβησαν οἱ μέσοι, ἀντ' αὐτῶν δὲ μόνοι οἱ παθητικοὶ ἀπαντῶσι (πρὸβλ. Κ. Κόντον ἐν Γ.λωσσ. Παρατηρήσεις 470 κεξ. καὶ R. Kühner ἐν Gramm. II, 92, Anm. 1), *ἐπαρησιασθήναι* (=ἐπαρησιασάμην), *ἐμαχέσθην* (=ἐμαχεσάμην), *ἠγωνίσθην*, *ἀνεπαύθην*, *ὑπεσχέθην*, *ἀπεκρίθην*, *ἐγενήθην* (=ἐγενόμην, γενήθη τὸ θέλημα σου) (Εὐαγγ. Μκτθ. 6, 10), *ὠσφράνθην* (=ὠσφρόμην), *ἠμφιέσθην*, *ἀπολέσθην*, *ἐφείσθην*, *διενεμήθην* (=διενειμάμην), *ἐνεδύθην* (=ἐνέδυν), *ἀρίχθην*, *ἠσπασθην*, *ἠγῆθην*, *ἠσθάνθην*, *ἰσχυρίσθην*, *ἠρῶσθην*, *ἠκροάσθην*, *κατηράσθην*, *ἐτίφθην*, *ἐξηγήθην* κτλ. Πρὸβλ. καὶ Κ. Κόντον ἐν Λογίῳ Ἐρωμῆ 615 κεξ. καὶ ἐν Γ.λωσσ. Παρατηρήσεις 435 κεξ.

Παρὰ τοῖς δοκίμοις συγγραφεῦσι κείναι ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ μέσου ἢ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία καὶ τὸ μέσον. Ξενοφ. Ἀναβ. 5, 6, 17 Ξενοφῶν βουλεύεται καταμεῖναι τὴν στρατῶν . . . καὶ ἑαυτῷ ὄνομα καὶ δόναμιν περιποιήσασθαι, 1, 8, 29 καὶ οἱ μὲν φασὶ βασιλεῖα κελεῖσθαι τινα ἐπιστάξαι αὐτὸν Κύρω, οἱ δὲ ἑαυτὸν ἀποσφάξασθαι. 5, 8, 14 προῖεμενον ἑαυτὸν τοῖς πολέμοις. Ἰσοκρ. 4, 85 ἐπεδείξατο τὰς ἑαυτῶν ἀρετάς. Δημοσθ. 18, 216 σῶφρονας παρεχέσθαι ἡμᾶς αὐτοῖς. Λυκούργ. 42 ἐδεῖτο . . . ἐπικουρίας αὐτῷ μεταπέμψασθαι. 70 τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐμελλορ πορίσασθαι (πρὸβλ. Rehdanz Λυκούργ. σ. 146). Τῆς χρήσεως ταύτης πλείστα παραδείγματα ἀπαντῶσιν εἰς τοῖς ἔπειτα καὶ τοῖς βυζαντινοῖς χρόνοις. Ψαλμ. 22, 19 διεμερίσαστο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς. Ἐπιστολ. Τιτ. 2, 7 σωτῶν παρεχόμενος τύπον. Εὐαγγελ.

Μκτθ. 15, 2 οὐ ρίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν. Πραξ. 7, 58 ἀπέθετο τὰ ἱμάτια αὐτῶν. (πρὸβλ. Winer Gramm. d. neutes. Sprachidioms 270). Ἀποκρυφ. Πρῶξ. Φιλίππου 80, 13 περιποιήσαι δὲ ἑαυτῷ. Μκρτ. Μκτθ. 174, 11 ἀραθέμεθα ἐν τοῖς τῷ Ἰησοῦ. Ἐπιφρν. ὀ.π.ισάμενος ἑαυτόν. Μκλχ. 270 ἑαυτῷ μόρφω κατάθοιτο. Μενκνδρ. 459 *φιλιάρ* ἑαυτοῖς περιποιήσασθαι. Θεοφρν. 378, 21 ἑαυτοῖς ἠσφαλίσατο κτλ.

Συνήθης ἀπὸ τῆς κοινῆς διαλέκτου μέχρι τῶν νῦν χρόνων ἡ χρῆσις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀντὶ τοῦ μέσου τῶν δοκίμων χρόνων, μάλιστα δ' ἐν ταῖς διὰ τοῦ ποιοῦμαι περιφράσεσι. Ἐξοδ. 23, 16 ἐορτὴν θερισμοῦ ποιήσεις. Εὐαγγελ. Μκτθ. 6, 2 ὅταν ποιῆς ἐλεημοσύνην 6, 3 σοὺ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, 13, 41 τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν. Μκρκ. 15, 1 συμβούλιον ποιήσατες (ἀντὶ τοῦ ἐν Πλατ. Πρωτγ. 318 Α συμβουλίην ποιῆσθαι). Λουκ. 1, 68 ἐποίησε ἄβρωσιν, 1, 72 ποιῆσαι ἔλεος, 14, 12 ὅταν ποιῆς ἄριστον, 18, 7 ποιῆσει τὴν ἐκδίκησιν. Θεοφρν. 247, 16 σπορδὰς ποιῆσαι αἰτεῖται. 324, 14 συνθήκας ἐποίησαν 326, 1 εἰρήνην ποιῶ. Εὐαγγελ. Λουκ. 1, 30 εἶρε γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ (=ἔβρου). Ἐπιστολ. Τιμοθ. Β', 1, 18 δῶν ὁ Κύριος εἶρεῖν ἔλεος (=ἐδρέσθαι). Εὐαγγελ. Λουκ. 14, 28 ψηφίζε τὴν δαπάνην (=ψηφίζεται). Ἀποκαλ. Ἰωάνν. 13, 18 ὁ ἔχων τὸν ροῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν (=ψηφισάσθω). Οὕτω καὶ βεβαιῶ ἀντὶ βεβαιοῦμαι, χαρίζω ἀντὶ χαρίζομαι, δρᾶτω ἀντὶ δράττομαι, κτῶ ἀντὶ κτῶμαι, ἐξηγῶ ἀντὶ ἐξηγοῦμαι, ἔγραφα ἀντὶ ἐγενόμην, παραλογίζω ἀντὶ παραλογίζομαι κτλ. (πρὸβλ. καὶ Κ. Κόντον ἐν Σωκράτει 1, 414 κεξ.). Ἐκ τῶν νῦν ἐν χρήσει ψηφίζω καὶ ψηφῶ τὸ μὲν πρῶτον=ψηφίζομαι, τὸ δὲ ψηφῶ=λογίζομαι, δὲρ με ψηφῶ, δὲρ τον ψηφῶ κτλ., ὅθεν καὶ ἀψήφιστος=ὁ τοὺς κινδύνους μὴ λογιζόμενος ἢ δι' ἀνδρείαν καὶ τόλμην=ἀνδρείος, το.λμῆρος, ἢ δι' ἀνομίαν=ἀνομιος, ἀνόητος, ἀλόγιστος, καὶ ἀψηφισιὰ=ἰταμότης, ἐπὶ κακοῦ τόλμη.

Ἄλλὰ καὶ τὸ μέσον ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ πάλαι ἐνεργητικοῦ διὰ τὴν σύγχυσιν τῶν τύπων ἀπὸ τῆς κοινῆς διαλέκτου ἀπαντᾷ. Οὕτως ἀπαντᾶσθαι = ἀπαντᾶν, Πολυδ. 3, 8, 5 δυσχρηστούμενος ἐπὶ τοῖς ἀπαντωμένοισι, 9, 21, 13 ἐκ τῶν ἀπαντωμένων, *πίπτει* ἀντὶ *πίπτειν*, Ἀποκρ. Εὐαγγελ. 38 ἡ χεῖρ μου πυρὶ ἀποπίπτει, *δοκεῖσθαι*=*δοκεῖν*, *ρομίζεσθαι*, *φαίνεσθαι*, Θεοφρν. Χρονογρ. 222, 17 Παῦλορ δὲ τινα δοκούμενον εἶναι ὀρθόδοξον (=δοκοῦντα, ρομίζόμενον), 365, 20 διὰ δοκουμένης ἐν λόγον προφάσεως (=φαινομένης), *ἐρίεσθαι* = *ἐρίεσθαι*, Πολυδ. Ἐρωμ. 519 ἀνθρώπος καὶ λέων ἠρίεοντο εἰς αὐτοῖς, *ὑποπτεῖσθαι* ἔτι καὶ νῦν=ὑποπτεῖν, καθ' ὃ ἐσημακτίσθη ἐκ τοῦ ἐποψία *ἐποψιάεσθαι*, *ἐμπιστεῖσθαι*=*ἐμπιστεῖν*, *ἐρασμερίζεσθαι* = *ἐρασμερίζειν*, *ἐπιβουλεύεσθαι* = *ἐπιβουλεύειν*, *ἐπιχειρίζεσθαι*=*ἐπιχειρίζειν*, *ὑπερασπίεσθαι*=*ὑπερασπίζειν*, *ὑπερηφανεῖσθαι*=*ὑπερηφανεῖν* κτλ. (πρὸβλ. καὶ Μαυροφρύδην ἐν Δοκιμῳ 203 κεξ. καὶ Κ. Κόντον ἐν Γ.λωσσ. Παρατηρήσ. 11 κεξ.)

Καὶ παρὰ τοῖς δοκίμοις συγγραφεῦσι κείνται ἔνια

των ῥημάτων μεταβατ. καὶ ἀμεταβ. ἄγειν, ἐλαβ-
ρειν, βάλ.λειν, ὀρμαῖν, κλίρειν, στρέφειν, πταίνειν,
ἀπαλλιάττειν μιν γέναι καὶ μίσην, αἶρειν, τελευτᾶν,
παύειν, λωπᾶν κτλ. (Πρβλ. Κ. Kühner Gramm II,
81). Παρὰ τοῖς ἔπειτα χρόνοις ἡ ἐκφορὰ αὐτῆ ἀπέβη
συνηθεστῆ. Πολύβ. 9 παρεσπόδησαν τοὺς Ῥηγίους
12 παραλογοσάμενος τὸν στρατηγόν. Ἐπιστ. Κορινθ.
2, 4 τοῦτο δὲ λέγω, ἵνα μὴ τις ὑμᾶς παραλογίζηται
ἐν πιθαρολογίᾳ. Καὶ ἀμετ. ἐγένοντο μεταβατ.,
μεθῶ τινα= μεθῶσκω (Πρβλ. Κ. Κόντων ἐν Γλωσσ.
Παρατηρ. 42-45), μαθητεύω τινα= διδάσκω (Εὐαγγ.
Ματθ. 28, 19 μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη) θριαμ-
βεύω τινα= ποιῶ τινα θριαμβεῖν (Ἐπιστολ. Κορινθ.
B', 2, 14 τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεῖν
ὑμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ), δωροδοκῶ τινα= δεκάω, ἔθεν
καὶ παθητ. δωροδοκῶμαι= τῷ κλασικῷ δωροδοκῶ,
ὀφθαλμῶ τι= ὄρω σπονδάω τι= σπονδάω περὶ τι
(Πολύβ. 11, 85 ἐσποῦδαζον τὰς ἀκολουθίας), στρα-
τεύω τινα= κελύω στρατεύεσθαι (Ἄπεικν. 1, 42
τοὺς ἐξ αὐτῶν αἰχμαλώτους τε καὶ δούλους ἐστράτευ-
σε), ὑγιαίνω τινα= ὑγιαίνω, θεραπεύω. (Ἄποκρ. Πρῆξ.
Ἄποστ. 255 ἐξουσία τῶ ἀρρώστους ὑγιαίνειν), τὸ
δὲ ἐκ τούτου γιαινω τῆς νῦν καὶ μεταβ., μ' ἐγίανε,
καὶ ἀμεταβ., ἡ π.ληγὴ του ἐγίανε, ἀποστατῶ τινα κτλ.
Καὶ μεταβ. δὲ ἐγένοντο ἀμεταβ. Πρῆξ. Ἄποστ. 7,
42 ἔστρεψε δὲ ὁ Θεός, 5, 22 ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγ-
γειλαν. Εὐαγγ. Λουκ. 9, 12 ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο
κλίρειν (ὡς καὶ νῦν κλέρ' ἡ ἡμέρα). Πρῆξ. Ἄποστ.
27, 20 μήτε ἡλίου μήτε ἀστρῶν ἐπιφανόντων (= ἐ-
πιφανομένων). Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ὑμῖν (= ἐ-
πεφάνη). Ἐπιστ. Κορινθ. Α'. 28 ἔαρ δὲ καὶ γῆμη ἡ
παρθένος (= γῆμηται), 7, 34 ἡ δὲ γαμήσασα (= γη-
μαμένη ἢ γαμηθεῖσα). Οὕτω καὶ σγάλλω= σγάλλο-
μαι (Πρβλ. Κ. Κόντων ἐν Γλωσσ. Παρατηρ. 489
ἐφξ.), διέσθορα= διέσθαρμαι κτλ. Κατὰ ταῦτα καὶ
τὰ ἐν τῇ συνθηκῇ κτυπᾶ ἢ καμπάρα, παῖξ' ἡ λίρα,
βαροῦν τὰ ὄργανα, γουσκῶν' ἢ κοι.λιά, ἔκοψε τὸ γάλα,
ἔσκισεν ὁ τοίχος, καθίζει τὸ παιδί, ἐκάθισε τὸ σπι-
τι κτλ.

(Ἀκολουθεῖ).

Μ. Γ. ΚΕΦΑΛΑΣ.

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ

Τὰ προβλήματα τῆς ἀνθρωπολογίας.

(Λόγος R. VIRCHOW*).

Τὰ διεθνή προϊστορικά Συνέδρια ἔσχον, κατὰ τὴν
διάρκειαν ὀλοκλήρου γενεᾶς, μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ
τῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν ἰδεῶν τῶν συγχρόνων.

Ὁ λόγος οὗτος ἀπηγγέθη ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς καθηγη-
τοῦ κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῶν διεθνῶν Συνεδρίων
τῆς προϊστορικῆς ἀρχαιολογίας ἐν Μόττχ, ἄνθρωποι δὲ παρέ-
χοντες μεταξὺ αὐτοῦ τοῖς ἡμετέροις ἀναγνωσταῖς ἀντὶ
τῆς τακτικῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεωρήσεως.

Η. Γ. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗΣ

Ὁ θεσμός οὗτος ἰδρύθη καθ' ἂν ἐποχὴν αἱ ἀνακα-
λύψεις τοῦ Boucher de Perthes τῆς ὑπάρξεως τοῦ
ἀνθρώπου κατὰ τὴν κατακλυσμαίαν ἐποχὴν¹, αἱ
ἐρευναι τοῦ Φερδινάνδρου Keller ἐν σκῆσει πρὸς τὴν
ἐπὶ πασσάλων οἰκοδόμησιν, αἱ τοῦ Cristì καὶ τοῦ
Lartet ἐπὶ τῶν τρωγλοδυτῶν τῆς Δορδόνης (Dordogne),
αἱ τοῦ Vorso ἐπὶ τῶν «λειψάνων τοῦ μαγειρίου»,
τέλος δὲ ἡ θεωρία τοῦ Darwin καὶ τῶν μαθητῶν αὐ-
τοῦ, ἐπλήθυνον ὀλοσχερῶς ἀναστάσεων τῶν ἐπιστη-
μονικῶν παραδόσεων. Ἐνεκα τῆς ἀναστατώσεως ταύ-
της, τὸ Συνέδριον εὗρεθι ἀπέναντι μεγάλου προ-
βλήματος: ὤφειλε νὰ ἐρευνήσῃ ἀπάσας τὰς Εὐρω-
παϊκὰς χώρας ὅπως συναθροίσῃ ἅπαντα τὰ προϊστο-
ρικὰ ἴχνη τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἐπιστήσῃ τὴν γενι-
κὴν προσοχὴν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἐπὶ τοῦ δρόμου ὃν
ἠκολούθησεν ἡ ἀνθρωπίνη τέχνη, ἔτι δὲ, ὅπερ καὶ
σπουδαιότεραν, ὤφειλε ν' ἀναλάβῃ νὰ διαρρήξῃ τὸν
μυστηριώδη πέπλον τὸν καλύπτοντα τὴν πρωτόγο-
νον κοιτίδα τοῦ ἀνθρώπου.

Πολλὰ τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τεθέντων
ζητημάτων ἐπελύθησαν σήμερον ὀριστικῶς. Γινώ-
σκομεν ὅτι ὁ ἀνθρώπος ὑπῆρχε κατὰ τὴν τεταρ-
τογενῆ περίοδον· ὅτι ἔζησεν ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας,
ἄθλιος καὶ ἐγκαταλειμμένος, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ λίθοι,
τὰ ξύλα, τὰ κέρατα καὶ τὰ ὀστά ἀπετέλουν τὰ ὄπλα
του καὶ τὰ μοναδικὰ του ἐργαλεῖα, εἶμεθα πε-
πεισμένοι ὅτι μέγα διάστημα μακροῦζει τὴν ἐπο-
χὴν τοῦ λίθου ἀπὸ τῆς τῶν μετάλλων, καὶ ὅτι,
εἰς τινα μόνον μέρη, ἡ χρῆσις τῶν μετάλλων ἀντε-
κατέστησεν ἀμέσως τὴν τοῦ λίθου.

Ταῦτα εἶνε τὰ δεδομένα τὰ αποτελοῦντα ὅμιλον
μέρος τῶν γενικῶν γνώσεων τῶν πεπολιτισμένων
ἐθνῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Συνεδρίου.

Ἐν τούτοις αἱ μεταγενέστεραι μελέται ἐπὶ τῆς ἀρ-
χῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπὶ τῶν χωρῶν ἀφ' ὧν ὤρμη-
θησαν οἱ διάφοροι κλάδοι τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης
προϋχώρησαν κατ' ἀναλογίαν ὀλίγιστα.

Κατ' ἀρχὰς τὸ Συνέδριον ἐνησχολήθη πρὸ πάντων
ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ ἀνθρώπου τῆς τριτογενοῦς
περιόδου. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἔφθασεν εἰς τὸ ἄωτον
αὐτοῦ ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῆς Λισαβώνας. Ὡδηγήθη-
μεν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Olla ὅπως ἀναζητήσωμεν ἐκεῖ
τὰ ἴχνη τοῦ τριτογενοῦς ἀνθρώπου. Ἐκεῖ εὗρομεν
τεμάχια πυριτολίθου, ἅτινα ἠδύναντο ἐπακριβῶς νὰ
θεωρηθῶσιν ὡς κατεργασμένα ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου·
ἀλλὰ δὲν ἀνεκαλύψαμεν ἐκεῖ οὔτε ἀνθρώπινα ὀστά,
οὔτε κεράμους, οὔτε κατεργασμένα ἀντικείμενα,
ἐγκαταλείποντα δὲ τὴν κοιλάδα, τὰ πλείστα τῶν με-
λῶν τοῦ Συνεδρίου, πολὺ ἀπέχον τοῦ νὰ παραδε-
χθῶσιν ὅτι τὰ τεμάχια ταῦτα τοῦ πυριτολίθου ἠδύ-
ναντο ὁποσδήποτε νὰ διακριθῶσιν ἀπὸ τῶν συν-
τριμμάτων τῶν συναντηθέντων πανταχοῦ τοῦ ἐδά-
φους. Προερχομένων δὲ ἐκ τῆς διασπάρσεως πυριτικοῦ
τινός στρώματος. Οὐδεὶς ποτε εὗρεν ἐν τοῖς παρθε-
νοῖς στρώμασι τριτογενοῦς τινός κοιτάσματος τεμά-
χιόν τι πυριτολίθου ἀναγνωρισθέντος παρὰ σύμπαν-

1) Ἡ κατακλυσμαίαι ἐποχὴ (l'époque diluvienne)
εἶνε τὸ πρῶτον τεῖμα τῆς τεταρτογενοῦς περιόδου (époque
guatefnnaire), ἥτοι τῆς τελευταίας γεωλογικῆς περιόδου,
εἰς ἣν ἀνήκει καὶ ἡ σύγχρονος περίοδος.

τος τοῦ σοφοῦ κόσμου ὡς ἀναμφισβητήτου ἔχουσι τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου.

Εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα κατέληξαν ἐν ταῖς ἐρευναις, ἃς διπύθουν ἐπὶ τῶν ὀστέων καὶ πρὸ πάντων ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου κρανίου. Ὁφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι οἱ σοφοὶ δὲν δύνανται νὰ ἀποδεχθῶσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὑπῆρξε κατὰ τὴν τριτογενῆ περιόδον, οὐδ' ὅτι ὑπάρχει πιθανότης τις ὅτι τὸ ἀνθρωπίνον γένος ἔσχε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην· τούναντίον, βεβαιοῦμεν τὴν ὑπαρξίν χάσματος, ὅπερ θέλομεν νὰ πληρώσωμεν διὰ φανταστικῶν ἰνδαλμάτων, ἅτινα οὐδὲν πραγματικῶν ἀντικείμενον ἀντιπροσωπεύουσιν.

Μετὰ τὸ Συνέδριον τῆς Λισαβώνας, οἱ σοφοὶ ἐπ' ὀλίγον ἐμετριάσθησαν καὶ περιορίσθησαν εἰς τὴν ἐρευναν γνωστῶν ἀντικειμένων· μεταξὺ τῶν ἀντικειμένων τούτων, τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσι τὰ ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα, εὐκόλως δὲ κατανοεῖται διατί ἡ ἀρχαιολογία ὑποκαθίστησιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ἀνθρωπολογίαν. Τὰ παλαιανθρωπολογικὰ ἀντικείμενα εἶνε τόσον σπάνια καί, κατὰ τὸ πλεῖστον, τόσον ἀμφίβολα, ὥστε, μέχρι τῆς σήμερον, ἡ ἀπόπειρα τῆς περιγραφῆς τῆς ἀρχαιοτάτης φυλῆς τοῦ τεταρτογενοῦς ἀνθρώπου ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις τῆς ἐπιστήμης. Ἐν Εὐρώπῃ ἔσχομεν δύο παραδείγματα τούτου ὀλίγον ἐνθαρρυντικά. Τὴν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ κρανίου τοῦ Constadt ἀπόπειραν καὶ τὴν τοῦ Neanderthal, ἅτινα, ὡς ἔκτοτε ὑπέθεσαν δύο διακεκριμένοι σοφοὶ, πιθανῶς ἀνήκον εἰς ἐξαφανισθέντας ἰθαγενεῖς τῆς ἀρχηγόνου εὐρωπαϊκῆς φυλῆς. Πρὸ δεκαπενθημερίας, ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῶν γερμανῶν ἀνθρωπολόγων, συγκροτηθέντι ἐν Οὐλμῃ συνεζητήσαμεν τὸ ἐξ ἀφορμῆς τῶν δύο τούτων κρανίων ἐγεγνημένον ζήτημα, καὶ εὗρομεν ὅτι τὸ μὲν τοῦ Constadt δὲν ἀνῆκει εἰς τὴν τεταρτογενῆ ἐποχὴν, ἐνῶ τὸ τοῦ Neanderthal οὐδόλως ἔχει τυλικὴν μορφήν.

Δὲν θὰ ἐξετάσω ἅπασαν τὴν σειρὰν τῶν ἀναλόγων ἀνακαλύψεων, ὧν αἱ πλεῖστοι δὲν παρέσχον ἡμῖν ἢ ἐξαιρετικὰ μοναδικὰ κρανία. Ἄλλ' ὀφείλω νὰ διακηρύξω ὅτι, καὶ ἂν ἐτι τὰ κρανία ταῦτα ἦσαν ὡς τὰ περιέγραψαν καὶ ἡ γεωλογικὴ θέσις αὐτῶν ἦτο ἀκριβῶς καθωρισμένη, δὲν δὰ ἠδύναντο νὰ ἀποτελέσωσιν ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως ἀρχηγόνου τινὸς κατωτέρας φυλῆς, ἥτις νὰ δύναιτο νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ μεταίχμιον μεταξὺ τῶν ζῶων καὶ τοῦ συγγενοῦ ἀνθρώπου. Πολλὰ τῶν κρανίων τούτων φαίνοντα ἀρχαιοτάτα· ἀλλὰ παρουσιάζουσιν πολλὴν τὴν ὁμοιότητα ὑπὸ πάσας τὰ σχέσεις πρὸς τὰ κρανία τῶν νέων γενεῶν καὶ τινὰ τούτων μάλιστα πρὸς τὰς τῶν πεπολιτισμένων φυλῶν. Ματαίως ζητεῖται ὁ κρήκος, ὅστις θὰ συνέδεε τὸν ἀνθρώπον πρὸς τὸν πίθηκον ἢ πρὸς ἄλλο τι εἶδος ζῶου.

Ἐν τούτοις ἀναγκαῖον εἶνε νὰ συνεννοηθῶμεν ἐπὶ τινος προκαταρκτικοῦ ζητήματος· ὑπάρχει κοινὴ τις παράδοσις παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς, δύναται δὲ τις νὰ εἴπῃ κοινόν τι δόγμα εἰς ἅπαντα τὰ θρησκευτά, ἀναγνωρισθὲν παρ' ἁπάντων τῶν ἀρχαίων ἢ νεωτέρων σοφῶν, ὅτι τὸ ἀνθρωπίνον σῶμα ἔχει ὁργανισμὸν ζῶου, ὅτι οἱ αὐτοὶ φυσιολογικοὶ καὶ παθολογικοὶ νόμοι διέπουσιν ἐπίσης τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν καὶ τὴν τοῦ ζῶου. Παρὰ τὴν ὁμοιότητα ὅμως ταύτην ὑπάρ-

χουσι διαγεγραμμένα ὄρια διαχωρίζοντα τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τοῦ ζῶου, ὄρια ἅτινα δὲν ἠδυνήθησαν μέχρι τοῦδε νὰ ἀπαλείψωσι· τοιοῦτον εἶνε ἡ κληρονομικότης, δι' ἧς μεταδίδονται εἰς τὰ τέκνα αἱ ιδιότητες τῶν γονέων. Οὐδέποτε εἶδομεν πίθηκον γεννῶντα ἀνθρώπον, οὐδὲ ἀνθρώπον παράγοντα πίθηκον. Ἄπαντες οἱ πιθηκόμορφοι ἄνθρωποι οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ παθολογικὰ προϊόντα. Ἡ ἰδέα τοῦ Carl Vogt ὅτι οἱ μικροκέφαλοι ἄνθρωποι, ἀντιπροσωπεύοντες πιθηκόμορφα ζῶα, ἐγεννήθησαν δι' ἀταβισμοῦ¹, ὁλοσχερῶς σήμερον ἐγκαταλείφθη, ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ σοφοὶ ἐσχισμάτισαν τὴν πεπολιθῆσιν ὅτι τὰ κρανία τῶν μικροκέφαλων φέρουσι τὰ δείγματα παθολογικοῦ σχηματισμοῦ, τὰς ἐκ τοῦ ἐκφυλλισμοῦ ἐλλείψει.

Ὁ ἀνθρώπινος ὁργανισμὸς, ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐμβρυανὴν περιόδον, διαστέλλεται διὰ πολλῶν αὐτοῦ χαρακτηριστικῶν, ἅτινα ἀνήκουσιν οὐ μόνον εἰς τὸν πίθηκον ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα ζῶα. Τὰ ζῶα στοιχεῖα, τὰ κύτταρα, παρουσιάζουσιν τοὺς αὐτοὺς τύπους παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ παρὰ τοῖς θηλαστικοῖς· ἐνίοτε αἱ ὁμοιότητες αὗται τοῦ ἐμβρύου ἐξακολουθοῦσιν ὑψιστάμεναι ἢ καὶ ἀναπτυσσόμεναι μετὰ τὴν γέννησιν. Ἐν τούτοις, ἡ ἐμμονὴ καὶ ἡ ὑπερπλασία αὕτη δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀποδείξεις τῆς ζωικῆς τοῦ ἀνθρώπου προελεύσεως.

Λάβωμεν ὡς παράδειγμα τοιαύτης ὑπερπλασίας τὸ ἐπόμενον· παρὰ τοῖς ἀνωτέροις ἀνθρωποειδέσι πιθήκοις ὑψίσταται ὀστεώδης τις κλάδος συνενῶν τὴν σφαγιτίδα τοῦ κροταφικοῦ μετὰ τοῦ μετωπιαίου ὀστού· ὁ κλάδος οὗτος ἐλλεῖπει παρὰ τῷ κοινῷ ἀνθρώπῳ. Ἐνίοτε ὅμως ἀναπτύσσεται παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, ἐνῶ παρὰ τισὶ τῶν ἀνωτέρων πιθήκων ἐλλεῖπει. Ἐδειξα, καὶ ὁ κ. Apoutechine ἐπεβεβαίωσεν, ὅτι ὁ κλάδος οὗτος ἀπαντᾷ συνθεστάτα παρὰ τοῖς Αὐστραλιανοῖς, ἀμφότεροι δὲ θεωροῦμεν ὅτι ἡ μερικότης αὕτη εἶνε προελεύσεως πιθηκόμορφου. Ἄλλὰ δύναται τις ἐντεῦθεν νὰ συμπεράνῃ ὅτι οἱ Αὐστραλιανοὶ εἶνε πιθηκόμορφοι; Οὐχί· διότι ἡ αὕτη μερικότης, εἰς τινὰς εὐαρίθμους περιστάσεις, ἐπιβεβαιούται καὶ ἐπὶ κρανίων Εὐρωπαίων, ἐνῶ οὐδὲν παράδειγμα ὑπάρχει ὅτι ἄνθρωποι ἔχοντες τοιαύτας κεφαλὰς ἔδειξαν καὶ ἕτερον ἔνδειξιν ὁργανισμοῦ ἢ ἀναπτύξεως πιθηκοειδοῦς προελεύσεως.

Ὁ ὀστεώδης κλάδος τῆς σφαγιτίδος τοῦ κροταφικοῦ ὀστού οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἰδιαίτουσά τις μερικότης, ἄλλοτε ἀτομικὴ, ἄλλοτε φυλετικὴ, οἷον, ἐν παραδείγματι, αἱ οὐλαὶ τρίχες. Ἐὰν παρατηρήσῃ τις κεφαλὴν Αἰθίοπος, δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι ὁμοιάζει πρὸς κεφαλὴν προβάτου ἢ καὶ πρὸς κεφαλὴν οὐλότρυχος κυνός· ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἡμεῖς γινώσκομεν, οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐξέφρασε τὴν ἰδέαν ὅτι οἱ Αἰθίοπες κατάγονται ἐκ προβάτων ἢ καὶ ἐκ κυνῶν. Καὶ ὅμως οἱ Αἰθίοπες ἔχουσι μετὰ τῶν προβάτων καὶ τῶν κυνῶν τὴν κληρονομικὴν μετάδοσιν ἰδιαζούσης τινὸς μερικότητος τοῦ τριχώματος αὐτῶν. Οὐδὲν ἦπτον αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν οὐδόλως ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς τῶν ζῶων, ἅτινα ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν.

1) Atavisme=ὁμοιότης πρὸς τοὺς πάππους ἢ τοὺς μεμικρυσμένους προγόνους (προγονισμός;). Ἡ Γ. Β.

Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὰς παρατηρήσεις ταύτας, κατέστημεν σήμερον προδεκτικώτεροι ἐν ταῖς θεωρίαις ἡμῶν ἐπὶ τῶν ἀτομικῶν ἢ φυλετικῶν ἀναλογιῶν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ ζῶον· ἀναγνωρίζομεν μὲν βεβαίως ὅτι ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς κατ' οὐσίαν εἶνε ὀργανισμὸς ζωϊκὸς καὶ ὅτι τὰ ἀναφαινόμενα ἐνίοτε τέρατα δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποτελέσματα τοῦ ἀταξισμοῦ· ἀλλὰ θὰ ἀπαιτήσωμεν πειστικώτερας ἀποδείξεις πρὸ τοῦ ν' ἀναγράφωμεν τὴν στενὴν συγγένειαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τι τῶν ὀριζόμενων ζῶων.

Ἐπιστεύετο γενικῶς, πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ὅτι μεταξὺ τῶν συγγρόνων ἀνθρωπίνων φυλῶν ὑπῆρχον πολλαὶ παραμείνασαι εἰσέτι ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ κατωτέρῳ καταστάσει τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῶν. Ἀλλὰ, ἐσχάτως, ἅπασαι αἱ φυλαὶ αὐταὶ ἐγένοντο ὑποκείμενον λεπτολόγων ἐρευνῶν, γινώσκομεν δὲ ὅτι αὐταὶ ἔχουσιν ὀργανισμὸν ὅμοιον πρὸς τὸν ἡμέτερον, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀνώτερον τοῦ τῶν θεωρουμένων ὡς ἀνωτέρων φυλῶν· οὕτως, ἢ κεφαλῆ τῶν Ἑσκιμῶν ἢ τῶν κατοίκων τῆς Γῆς τοῦ Πυγὸς ἀνίκει εἰς τοὺς τελείους τύπους. Φυλαὶ τινεὶ ἔχουσι τὰ αὐτὰ κρανία μικρότατα, περιπίου ἰσομεγέθη πρὸς τὰ τῶν μικροκεφάλων. Ἐν παραδείγματι, οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀρχιπελάγους τῶν Andaman (1) καὶ οἱ Vedd τῆς Κεϋλάνης ἐθεωρήθησαν ὡς μικροκεφαλοὶ. Ἀκριβοτέρα ὅμως μελέτη κατέδειξε τὴν διαφορὰν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἀληθῶν μικροκεφάλων· ἡ κεφαλὴ ἐνὸς Andaman ἢ ἐνὸς Vedd εἶνε λίαν κανονικὴ, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἅπαντα τὰ μέρη αὐτῆς εἶνε κατὰ τι μικρότερα τῶν τῶν ἀνθρώπων τῶν κοινῶν φυλῶν. Αἱ ναοκεφαλαί, ὡς τὰς ἀπεκάλεσα, οὐδεμίαν ἔχουσι τῶν χαρακτηριστικῶν ἀνωμαλιῶν τῶν διακρινουσῶν τοὺς ἀληθῶς μικροκεφάλους.

Μία μόνη φυλὴ ὀλίγον ἐμελετήθη μέχρι τῆς σήμερον, αὕτη δὲ εἶνε ἡ τῶν Orangs-Simaings καὶ τῶν Orangs-Cékaï, ἐν τῷ βορείῳ τμήματι τῆς κερσονήσου τῆς Μαλαισίας (2). Ὁ μόνος ἐξερευνητὴς ὁ εἰσδύσας εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν κατοικουμένην ὄρεινὴν χώραν, ὁ γενναῖος Ρῶσος Mikloukho-Maklaï, ἐδεβαίωσε τὴν παρά τισι μεμονωμένους ἀτόμους τῆς φυλῆς τῶν Simaings μικρότητα τοῦ ἀναστήματος καὶ τὸ οὐλον τοῦ τριχώματος. Εἰς τὰς χώρας ταύτας ἀπεστείλαμεν νέαν ἀποστολὴν πρὸς ἀνθρωπολογικὴν σπουδὴν τῶν Orangs-Cékaï, ἐσχάτως δὲ ἐλαβον ἐκείθεν τὸ πρῶτον κρανίον καὶ τινὰς βοστρυχοὺς τριχῶν· ἡ φυλὴ αὕτη εἶνε πράγματι μέλαινα, οὐλόθριξ, τὴν δὲ βραχυκέφαλον αὐτῆς κεφαλὴν χαρακτηρίζει ἡ λίαν μετρία ἐσωτερικῆς χωρητικότητος μὴ παρέχουσαν ὅμως τὴν ἐλαχίστην ἐνδείξιν ζώδους ἀναπτύξεως.

Οὕτως, ἐν τῷ ζητήματι τοῦ ἀνθρώπου, ἀποκρούομεθα καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν. Ἄπασαι αἱ ἀναληφθεῖσαι ἐρευνᾶι ἐπὶ σκοπῷ εὐρέσεως τῆς συνεχείας ἐν τῇ βαθμιαίᾳ ἀναπτύξει αὐτοῦ ἔμειναν ἄνευ ἀποτε-

(1) Νῆσοι τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου περὶ τὴν 120 Β. πλάτους καὶ 90⁰ Ἀ. μήκους Παρισίων. Η. Γ. Β.

(2) Παράκειται τῇ Μελανησίᾳ, ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ πρὸς Νότον. ἀπὸ τῆς 100⁰—126⁰ Ἀ. μήκους περίπου, περιλαμβάνουσα δὲ πλὴν ἄλλων νήσων καὶ τὰ νότια τμήματα τῶν νήσων Σουμάτρας καὶ Βορνέου· μᾶλλον Ἀρχιπέλαγος. Η. Γ. Β.

λέσματος· ὁ προάνθρωπος δὲν ὑψίσταται· ὁ ἀνθρωποπίθηκος δὲν ὑψίσταται· ὁ «διάμεσος κρῖκος» παραμένει ἀπλοῦν τῆς φαντασίας ἀποκείμεμα.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀνθρωπολογία ἄρχεται ἀπὸ τῶν ζώων φυλῶν, πρῶτος δὲ σταθμὸς πρὸς ἴδρυσιν τοῦ δόγματος τῆς μεταμορφώσεως ἔσται ἡ ἐρμηνεία τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐμορφώθησαν αἱ ἀνθρώπινοι φυλαὶ καὶ τῶν αἰτίων ἐνεκα τῶν ὁποίων ἀπέκτισαν αὐταὶ τὰς εἰδικὰς αὐτῶν ιδιότητες, διτηροῦσαι ταῦτοχρόνως τὴν κληρονομικὴν μεταδοτικότητά αὐτῶν. Ἴδού τὸ μέλλον πεδῖον τῶν ἀγῶνων καὶ τῶν ἀνθρωπολογικῶν ἐρευνῶν.

Ἀλλὰ τὸ πεδῖον τούτων κεῖται ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἡμετέρου Συνεδρίου. Ἐκ πρώτης ὄψεως εὐκολώτατον εἶνε νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι κρανίον δολιχοκέφαλον μεταμορφοῦται εἰς βραχυκέφαλον, καὶ ἐν τούτοις οὐδεὶς εἰσέτι παρετήρησε τὴν μεταμόρφωσιν φυτῆς τινὸς δολιχοκέφαλου εἰς βραχυκέφαλον καὶ ἀντιστρόφως, ἢ τὴν μεταμόρφωσιν μαύρης τινὸς φυλῆς εἰς φυλὴν ἀρίαν.

Ἡ προϊστορικὴ ἀνθρωπολογία ὀφείλει νὰ ἀνεύρῃ μεθόδους, αἵτινες νὰ εὐκολύνωσι τὴν ἀναγνώριν τῶν τύπων τῶν ἀρχαίων φυλῶν καὶ λαῶν καὶ αἵτινες νὰ ἐπιτρέπωσι τὴν ἀνεύρεσιν αὐτῶν παρὰ τῷ συγγρόνῳ ἀνθρώπῳ. Θὰ συνενώσῃ μετὰ τούτου, παρουσιαζομένης εὐκαιρίας, τὰ δεδομένα ἐπὶ τῶν παραδόξων ἀτομικῶν περιστάσεων, ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ὁποίων ἀδύνατον εἶνε νὰ ἀποτελεσθῇ συνεχὴς γραμμὴ ἢ νὰ συντελεσθῇ γενεαλογικὴ τις κλίμαξ, καὶ ἅτινα δέον νὰ παραμείνωσιν ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἀποσκευῇ μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θὰ δυναθῶσι νὰ εἴρωσι τοὺς διαμέσους κρῖκους, δι' ὧν ἔσται δυνατὴ ἡ συνένωσις αὐτῶν εἰς ἐνιαίαν σειράν.

Καὶ ἤδη μείνωμεν πιστοὶ εἰς τὴν ἐνδοξον παράδοσιν, ἣν κατέλειπον ἡμῖν οἱ μεγάλοι ἡμῶν διδάσκαλοι. Ἡ πλειονότης τῶν σοφῶν, ὧν τὰ ὀνόματα ἐνεγράφησαν ἐν ταῖς ἐκθέσεσι τῶν προγενεστέρων Συνεδρίων, ἀπετελεῖτο ἐξ ἀρχαιολόγων. Οἱ Lartet καὶ Dessort, Vorso καὶ Liche, Hozedine καὶ Ciericki, Οὐαρον καὶ Komer, οἵτινες θὰ παραμείνωσι τὰ πρῶτα τευτικὰ πνεύματα τοῦ ἡμετέρου Συνεδρίου, ἔδειξαν ἡμῖν πῶς δέον νὰ ἐργαζόμεθα. Ζητήματα, ὡς, ἐν παραδείγματι, τὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ χαλκοῦ καὶ τῶν μέσων τῆς ἀναταλλαγῆς αὐτοῦ, πρέπει νὰ εἶναι δι' ἡμᾶς προβλήματα μεγίστου ἐνδιαφέροντος.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ

ὑπὸ **Paul Bourget**.

Ἄνεμιμνήσκειτο ὅτι εἶχεν ἀλγήσει τὴν καρδίαν τότε, μολονότι μόλις ἐγνώριζεν αὐτήν,—ἐπὶ τῇ αἰφνιδίᾳ μετατροπῇ τῆς περὶ τῆς κ. Ἰωρῆ τῶς ὑπαρχούσης γνώμης,—μεταβολῆς καὶ ἐν αὐτῷ γενομένης. Ἐν τούτοις ὅσον ἀφορᾷ εἰς αὐτὸν εἶχεν ἀπο-

(*) Ἴδε ἀριθμ. 2 σελ. 30—31.

μείνει συνάμα και αίσθημα μεγίστου ενδιαφέροντος σχετιζόμενον πρὸς τὸ ζῶν αἰνίγμα τοῦ γυναικείου ἐκείνου χαρακτήρος. Πάντα ταῦτα και ὡς εἰκόνες και ὡς ἰδέαι διήλθον μετὰ τῆς ταχύτητος ὄνειρου τὸν νοῦν τοῦ Ἡλία, ἐν ᾧ ἐφ' ὅσον ἠδύνατο ἐξηκολούθει ν' ἀπαντᾷ εἰς τὸν Γεράρδον, ὅστις ἐζήτηει πληροφορίας περὶ τῶν ἄλλοτε συναδέλφων αὐτοῦ. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἔφθασαν εἰς τὴν γωνίαν τῶν ὁδῶν Βαρὲν και Μπαρμπέ Δεζουή. «Ἐμεινες πιστὸς εἰς τὴν ἀρχαίαν σου κατοικίαν, εἶπεν αὐτῷ ὁ Γεράρδος. Κ' ἐγὼ ἐζήτησα ἐν μικρὸν μέγαρον ἐδῶ εἰς αὐτὴν τὴν συνοικίαν, εὔρον ὅμως κατὰλληλον δι' ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν Βαλζάκ. . . Ἐὰν ἔλθῃς νὰ μᾶς ἰδῆς;» προσέθηκε λαμβάνων ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου του ἐπισκεπτήριον, ὅπερ ἔτεινε πρὸς τὸν Ἡλίαν. «Ἡ κυρία δὲ Βέλδ θὰ εὐχαριστηθῇ ὑπερβαλλόντως νὰ σᾶς ἐπανιδῇ, εἰμὶ βέβαιος περὶ τούτου, και ἐγὼ εἰμαι ὁ αὐτὸς φίλος σου, ὡς και κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν, δὲν ἔχει οὕτω; . . .» Καὶ λέγων ταῦτα ἔσφριξε τὴν χεῖρα τοῦ Ἡλία διὰ τῆς ἀποτόμου πως ἐκείνης χειρονομίας, ἣτις προσιδίαζεν αὐτῷ. Ὁ Αλαρέντιος ἀπήντησε δι' ἑνὸς «μάλιστα» τόσον καταφατικῶς και ἐγκαρδίου ὅσον και ἡ ἐρώτησις, εἶτα δὲ ἀπεχωρίσθησαν. «Κυρία δὲ Βέλδ; ἀνελογίζετο ὁ Ἡλίας μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἀρχόμενος νὰ ἐνδύηται διὰ τὸν ἐσπερινὸν περίπατον· αὐτὸ ἦτο τὸ οἰκογενειακὸν τῆς ὄνομα: Κλάρα δὲ Βέλδ, ἀρα ὁ Γεράρδος ἦτο εἰλικρινῆς προσκαλὼν με νὰ μεταβῶ εἰς τὸν οἶκόν των. . . Πῶς ὅμως αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ εἶναι ἡσυχος εἰσάγων οὕτω ξένον ἐν τῇ μοναξίᾳ τῆς εὐτυχίας των; Ὅποιαν ἀρὰ γε θὰ μοι κάμῃ ὑποδοχὴν; Διατί μὲ ἐπλησίασαν ἔχον τὴν φυσιογνωμίαν φίλου εὐτυχοῦς; διατί ἀνασυνιστᾷ ἀρχαίας σχέσεις, ὅταν αἱ ἀρχαίαι αὗται σχέσεις δύνανται νὰ ἀποβῶσι θανάσιμοι δι' αὐτόν; Πῶς ἐτόλμησαν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς Παρισίους ἐν ᾧ κινδυνεύουσι νὰ συναντήσωσι τσαῦτα παλαιὰ βλέμματα; Ἡ γυνὴ ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἐγνώρισαν τόσον αἰδημόνως ἐπιφυλακτικῆν, ἀπέβαλε λοιπὸν πᾶσαν τὴν λεπτότητα αὐτῆς; Εἶναι ἀρὰ γε εὐτυχεῖς;» Πᾶσαι αὗται αἱ ἐρωτήσεις προέβαλλον πρὸ τοῦ νεαροῦ ἀνδρὸς ἀφ' ἑαυτῶν και ὡς συγκεχυμένα δεδομένα προβλήματος ψυχικοῦ, ὅπερ ὑπέθετε μᾶλλον ἢ ἔβλεπε καθαρῶς. Ἐπειτα ἔλεγε καθ' ἑαυτόν· «Ναί· εἶναι βέβαιον ὅτι εἶναι εὐτυχεῖς, διότι ζῶσι, ζῶσιν. . . ἀλλὰ πῶς; . . .». Καὶ τὸ «πῶς;» τοῦτο συνώδευεν αὐτόν εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν μετέβαινον ὅπως δειπνήσῃ μετ' αἰσθημάτων ἀνίας, ἣν δὲν ἠδυνήθη νὰ κατανικήσῃ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην μεθ' ὅλους τοὺς μαρμαρίνους ὄμους τῶν κυριῶν και τὰ ἐκκεντρικὰ ἀνέκδοτα, ἅπερ διηγείτο εὐτράπελός τις τοῦ συρμού. Ποσάκις ὅμως εἶχε παρυστῆ εἰς συναναστροφὰς και ἀκούσει παρομοίας ἱστορίας! Αἱ συναναστροφαὶ τὸν ἐπλησσαν, ὡς κακῶς συντεταγμένη ἐφημερίς, ἀναγινωσκομένη ἀπαξ και δις και τρίς ἀπὸ τοῦ τίτλου μέχρι τῶν εἰδοποιήσεων πλήρη ταξειδιώτην κελλειομένον ἐν σιδηροδρομικῇ ἀμάξῃ.

«Τῇ ἀληθείᾳ, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν ἐπανερχόμενος οἶκοι τὰ μεσάνυχτα ἐστενοχωρημένοι μέχρι πνιγμοῦ ὑπὸ τῆς μονοτονίας τῶν συνδιαλέξεων, ἐάν ἡ κυρία Ὠδρῆ ἐγκατέλιπε τὰ πάντα διὰ νὰ μὴ μεταβῇ πλέον εἰς αὐτὰς τὰς συναναστροφὰς, ἄς τὴν κατηγορῇ, ὅστις θέλει, ἐγὼ ὅμως τὴν ζηλεύω διὰ τοῦτο. . .». Καὶ μειδιῶν ἐπὶ τῇ ἐλαφρῇ ταύτῃ σκέψει ἐβασάνιζεν ἀκουσίως ὅλως τὰς διαφόρους ὑποθέσεις, ἄς αὐτὸς αὐτὸς ἐσχημάτισεν ἐπὶ τοῦ μυστηρίου τῶν σχέσεων τῆς Κλάρας και τοῦ Γεράρδου.

Οἱ ἠθικολόγοι παρετήρησαν πολλάκις, —χωρὶς ἐν τούτοις νὰ κατορθώσωσι νὰ διαζωγραφήσωσι καλῶς τὸ πρᾶγμα και ὀρίσωσι τὰς αἰτίαις, —τὸ ἐξῆς ὅτι, ἐξ ὅλων τῶν παθῶν ἡμῶν ἡ περιέργεια θνήσκει ἡ τελευταία, μάλιστα δὲ ἐκτρέφεται και παχύνεται, ἐξ ἐκείνου ὅπερ τὰ ἄλλα πάθη ἀπολλύσιν· διότι ποῦ στρατολογεῖ τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν τῶν πιστῶν αὐτῆς; Μεταξὺ τῶν γερόντων και τῶν ἐστερμημένων αἰσθημάτων ψυχῶν. Ἐκείνου τῶν ὁποίων ὁ βίος εἶναι λίαν ζωηρὸς δὲν ἔχουσι καιρὸν νὰ ἐρευνῶσι και ἐξετάζωσι τὰς πράξεις ἐνὸς ἀδιαφόρου. Ἐὰν ὁ Ἡλίας Αλαρέντιος δὲν εἶχε τὴν καρδίαν αὐτοῦ προσωρινῶς κενὴν και διαθέσιμον, θὰ ἐσκέπετο ἦτον ἐπιμόνως τὴν κυρίαν δὲ Βέλδ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐβδομάδος, ἣτις ἐπηκολούθησε τὴν μετὰ τοῦ Γεράρδου συνέντευξίν του. Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει οὐδὲν κακὸν αἰσθημα ἀμυδρὰς ἐλπίδος ἐπιτυχίας ἀνεμιγνύετο εἰς τὰς σκέψεις αὐτοῦ ταύτας, τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει πόσον ὁ ἀνὴρ οὗτος ἔμεινε νέος μολονότι οὐκ ὀλίγον διήνυσεν βίον. Ἐν τῇ περιεργίᾳ, ἣν ἐνέπνεεν αὐτῷ ἐκείνη, ἣν ἐγνώρισεν ὡς κυρίαν Ὠδρῆ δὲν περιεκλείετο ἡ κακοήθης ἐρώτησις, «διατί νὰ μὴ εἶμαι ἐγὼ εἰς τὴν θέσιν του; . . .», ἐρώτησις ἐκδηλοῦσα τὸν μυστικὸν ψίθυρον τῶν πλείστων ἐξ ἐκείνων οἱ ὅποιοι συναναστρέφονται γυναῖκα περὶ ἧς εἰσὶ βεβαιοτάτοι ὅτι ἤμαρτεν. Καὶ ὅμως—διότι καρδία εὐαίσθητος ἔτι τυγχάνουσα ἀφθονεῖ παρομοίων ἀντιθέσεων, —ἐάν μὴ ἀνεμιμνήσκετο τῶν ὥραίων μαύρων ὀφθαλμῶν, τοῦ θείου μειδιήματος, τῆς χαριέσσης ὑπερηφανείας τῆς Κλάρας δὲν θὰ ἔκρουε τόσον ταχέως τὴν πύλην τοῦ μεγάρου, ὅπερ ὁ φίλος αὐτοῦ κατῴκει κατὰ τὴν ὁδὸν Βαλζάκ. Ὁ Αλαίρης εἶχεν εἶπει αὐτῷ: «θὰ μ' εὔρης πάντοτε πρὸ μεσημβρίας. . .». Ἦτο λοιπὸν μόλις ἡ ἐνδεκάτη. Ὁ Ἡλίας διανύσας πεζῇ κατὰ μῆκος τὴν δεινροστοιχίαν τῶν Ἡλυσίων, ἦτο διαταθειμένος νὰ ἐρμηνεύσῃ κατὰ τὸν ροῦν τῶν σκέψεων αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀπασχολοῦντος αὐτόν προβλήματος πᾶσαν προατήρησιν, ἣτις θὰ ἐγίνετο αὐτῷ. Ἡ ὁπωσοῦν παράδοξος φυσιογνωμία τῆς ὁδοῦ, ἣν ἐξελέξατο ὁ Γεράρδος πρὸς κατοικίαν, ἐγένετο αὐτῷ πρώτη ἀφορμὴ εἰς σκέψεις. Ἡ ὁδὸς ἐκείνη Βαλζάκ, ἄλλοτε ὁδὸς τοῦ Μύλου Μπωζόν, ὡς ἐκ τοῦ ἀρχαίου κήπου τῶν ἐκκεντρικότητων Μπωζόν, ἐπὶ τοῦ γηπέδου τοῦ ὁποίου ἀνεῳγή κατὰ τὸ 1825, μετονομασθεῖσα εἶτα δεινροστοιχία Εὐτυχίας ἐκ τοῦ κυρίου ὀνόματος κυρίας τινος Ἀμελέν, συζύγου ἐνὸς

τῶν ἐπὶ τῆς δεινροστοιχίας ἐκείνης ἰδιοκτητῶν, ὀφείλει τὴν νῦν ὀνομασίαν αὐτῆς εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Παιρὸς Γκοιὼ* ἀπέθανεν ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ 1850· αἱ δικαυμάνσεις τοῦ ἐδάφους καθιστῶσιν αὐτὴν δυσδιάχρατον ἐκ τοῦ πρὸς τὰ Ἥλυσια μέρους. Ἐν τῷ τμήματι ἐκείνῳ τῆς ὁδοῦ ὑφῴνται πολλάκι μετ' ἐπίπλων οἰκίαι, ἅς, ὡς ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν αὐτῶν μαρτυρεῖται, κρατοῦσιν ἄγγλοι ξενοδόχοι καὶ κατοικοῦσιν ἀποκλειστικῶς ἀγγλικὴ οἰκογένεια. Ἄλλαις λέξεσιν, οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ εἰσὶν ἀπόντες καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, διότι ὁ εἰς Παρισίους ἐρχόμενος Ἄγγλος ἐξέρχεται τοῦ δωματίου αὐτοῦ τῇ ὀγδόῃ πρωινῇ ὥρᾳ, καὶ ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ μόνον κατὰ τὴν νύκτα· εἰς τὸ ἀπότομον λοιπὸν τῆς ἀνωφερίας ἢ εἰς τὴν παρουσίαν τῶν ἐρήμων ἐκείνων ξενοδοχείων ἀποδοτέον τὴν γαλήνην τοῦ τμήματος ἐκείνου τῆς ὁδοῦ, ἣτις ἀνέρχεται οὕτω μέχρι τῶν ὁδῶν τοῦ λόρδου Βύρωνος καὶ τοῦ Σατωβριάνδου. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ διαβάται ἐκεῖ εἰσι σπάνιοι, ὡς συμβαίνει ἐν ἐγκαταλελειμμένῃ πλατεῖᾳ ἐπαρχίας. Ὁ Ἥλιος Λαυρέντιος, ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ φίλου του προτιμῆσει τῆς γαλήνης ἐκείνης γωνίας ἐν μέσοις τοῖς Παρισίοις τῆς πολυτελείας διεῖδε τάσιν, ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς ἀνάγκην ἀποχωρήσεως ἐκ τοῦ θορυβώδους κέντρου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιθυμίας πρὸς ἐπιστροφήν εἰς τὸν θορυβώδη βίον. Καὶ αὐτὸ τὸ μέγαρον κείμενον, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀνωφερίας, ἐχωρίζετο ἐκ τῆς ὁδοῦ διὰ κήπου. Ὅτε ὁ Ἥλιος ὤθησε τὸ φύλλον τῆς αὐλείου πύλης, ἀντήχησεν ἠλεκτρικὸς κωδωνίσκος, ἐφάνη δὲ ὁ θυρωρὸς ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τοῦ δωματίου αὐτοῦ, ὅπερ κατεῖχε τὴν μίαν τῶν πλευρῶν τοῦ κήπου, ἐνῶ ἡ ἄλλη ἦν ὠρισμένη ὡς ἵπποστάσιον.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἵπποκόμος ἡσυχάειτο εἰς τὸ νὰ ἀραιρῇ τὰ φάλαρα ἵππου, τοῦ ὁποίου ὁ ἰδρῶς ἐμαρτύρει ὅτι εἶχε διανύσει μακρὴν ὁδόν. «Ὁ Γεράρδος ἐξῆλθε, βλέπων, σήμερον τὸ πρωῒ, καὶ μόνος. . .» ἐσέψατο ὁ Ἥλιος τὸν ὁποῖον ἡ ὄξυτάτη περιέργεια ὤθησε νὰ ἐπιθεωρήσῃ ἀμέσως τὸν οἶκον. Ἦτο κατοικία δύοροφος, ἥς προέκειτο περιστύλιον, καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς προσόψεως ἐκτεινόμενον. Ἐλωτόν μακρὸν ὡς τὸ περιστύλιον ἐσημάτιζεν εἶδος τι ἰδίου πρὸς περιπάτον χώρου. Εἰς τὰ δύο αὐτοῦ ἄκρα διηνοίγοντο δύο θύραι. Ἡ ἀριστερῇ κειμένη, δι' ἧς ὁ ὑπρέτης εἰσήγαγε τὸν Ἥλιον ἀφοῦ διεβίβασεν ἐπισκεπτῆριον αὐτοῦ εἰς τὸν Γεράρδον, μετεσημάτιζε τὸ ἰσόγειον πάτωμα εἰς διαμέρισμα ὅλως ἀνεξάρτητον. Ἐνῶ ἡ δεξιῇ κειμένη, ἔσωθεν κλεισμένη, ἐδείκνυε τῷ παρατηροῦντι κλίμακα ἐπιστρωμένην τάπητι καὶ ἐξυπηρετοῦσαν τοὺς δύο ἀνωτέρους ὀρόφους. Τὸ περίτρανον τοῦτο δαίμα χωρισμοῦ βίου παρέσχεν εἰς τὸν ἐπισκέπτην ἰσχυρότερον ἐνδιαφέρον, αὐξήσαν ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τῇ ὄψει τοῦ δωματίου εἰς ὃ εἰσῆλθεν ἀφοῦ διήλθε σκοτεινὸν διάδρομον. Ἦν ἐκεῖ ὁ κοιτῶν τοῦ Γεράρδου. «Μὲ συγχωρεῖς, εἶπεν οὗτος, διότι σὲ ὑποδέχομαι ἐδῶ, διότι ἐξέρχομαι ἀπὸ τοῦ λουτροῦ. . . εἶμαι συνειθισμένος

νὰ κλίνω πάντοτε ψυχρολουσίαν μετὰ τὴν ἵππασίαν. . . εἶναι ὁ κανὼν τῆς ὑγιεινῆς μου. Νομίζω ὅτι θ' ἀποθάνω ἐὰν δὲν κλίνω βιαίαν ἄσκησιν. . . Πόσον εἶσαι καλὸς ποῦ ἦλθες! . . .» Καὶ λέγων ταῦτα ἐνεδύετο πρωινὴν ἐνδυμασίαν ἐκ λευκῆς φλανέλλας. Ὁ Ἥλιος, τοποθετηθεὶς ἤδη παρὰ τὴν ἐστίαν παρετήρει αὐτόν, εὐκίνητον καὶ ρωμαλεῖον, μετὰ τῆς ζωηρᾶς ἐκ τοῦ ζωογόνου ἀέρος καὶ τοῦ λουτροῦ φυσιογνωμίας. Αἱ ἐλάχισται κινήσεις τοῦ σώματος ἐκείνου ἀπεκάλυπτον τὸν σθεναρὸν ἄνδρα, φύσει γεννηθέντα ὅπως εὐκόλως προβαίνει εἰς γενναίας φυσικὰς δαπάνας, ἐνῶ αὐτὸς εἶχε τὰ μέλη λεπτά, τὸ δὲ νευρικὸν αὐτοῦ σαρκίον ἦν πεπλασμένον διὰ τὸν ρεθασμὸν καὶ τὸ πάθος. Καὶ ἐξετάζων τὸν κοιτῶνα ἐσκέπτετο ὡς ἐξῆς: «Ἵσπερον ἀπ' αὐτὰ ποῦ βλέπω, εἶναι δυνατὸν νὰ κρίνῃ τις τὰς τύχας τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς ἰδιοσυγκρασίας;»

(Ἀκολουθεῖ).

A. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ.

Η ΑΡΑ ΤΟΥ ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΟΣ.

Ἦδη ὁ μέλας τῆς νυκτὸς πέπλος τὴν ὑπνώττουσαν φύσιν περιεκάλυπτε καὶ ἡ ἀραιὰ τοῦ ἀνέμου πνοή, μετὰ τοῦ ρόθου τῶν κυμάτων μελαγχολικὴν ἀρμονίαν ἀποτελοῦσα, τὸν ὕπνον αὐτῆς ἐβουκαλίζε. Ἐν τῷ κατωτάτῳ ὀρόφῳ τοῦ ἐπὶ τῆς γραφικῆς παρχίου ἰδρυμένου οἰκίσκου ἔκαιεν ἀμυδρὸς λύχνος, λάμπων ὡς θαυρῶν ὀφθαλμὸς ἐν μέσῳ τῆς σκοτίας· καὶ μελανόπεπλος ὡς ἡ νύξ, ὠρᾶ ὡς τὸ λύχνου τὸ φῶς, μητρικὰ ἀπέναντι παιδικῆς κοιτίδος καθήμενῃ ἔριπτεν ἐπ' αὐτῆς τὸ βλοσυρὸν βλέμμα τῆς. Ἐν τῇ κοιτίδι ἐκείνῃ ἀγγελομόρφος πενταετής κόρη τὸν γλυκὺν τῆς ἀγνότητος ὕπνον ἐκάθευδεν, ἐνῶ οἱ λευκόπτεροι ὄνειροι ἄνωθεν αὐτῆς ῥιπταζόμενοι, ἔρρινον ἐπ' αὐτῆς ἀοράτως λαμπυρίζουσας ψεκᾶδας χρυσοῦ καὶ ἄνθη ἐντὸς μαγικῶν λειμώνων βλαστήσχαντα. Κοιμοῦ, κοιμοῦ, παιδίον, ἀγνὴ ἀγγελε ἄρτι κατελθὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ ἔτι τῆς πολυταρχοῦ τοῦ βίου σκηρῆς εὐρισκόμενος· καὶ ὡς ἡ ἑσπερία αἴρα βουκαλίζει τὰ ρόδα κλίνοντα τὴν καλλιγρουν κάραν ἐπὶ τοῦ στελέχους των, οἱ χρυσοὶ ὄνειροι ἅς βουκαλίζουσι τὸν ἄφροντιν ὕπνον σου. . . Ἄλλ' οὐχί! τρέμε δύστηνον ρόδον. . . ἰδοὺ ἡ λαίλαψ ἀγγίως ἐγγύς σου μυκωμένη ἀπειλεῖ νὰ σὲ καταρρίψῃ τοῦ δροσοβλήτου στελέχους σου. Ἰδέ την, εἶνε ἐκεῖ ἡ λαίλαψ, παρὰ τὴν κοιτίδα σου, καὶ ἔχει μορφήν γυναικῶς. . . εἶνε ἡ μητρικὴ σου. Καὶ ἡ μητρικὴ, ἡ βλοσυρῶπις γοργῶν, ἔχουσα τὴν ψυχρὰν καλλονὴν μαρμαρίνου ἀγάλματος, ἐγερωθεῖσα, ἔκυπτεν ἤδη ἐπὶ τοῦ λακνου, ἐν ᾧ ἡ μεγαθυρομένη αὐτῆς σκιά, πίπτουσα ἐπὶ τοῦ τοίχου, παρίστα μορφήν ἀπειλητικοῦ φάσματος. Εἰς τὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς θέσιν τοῦ μειδιῶντος Χερουβίμ, ἐν μέσῳ τῶν ὄνειρων, αἱ ὀφρῦες αὐτῆς

συνεσπάσθησαν, τὸ μέτωπον ἐρρυτιδῶθη καὶ τὰ στυγνὰ αὐτῆς χεῖλη ἐψιθύρισαν : «Κοιμᾶσαι, κατάρτος ὑπαρξίς, μικρὲ δαίμον προορισθεὶς ἵνα σπείρης ἐν τῷ οἴκῳ τὴν ταραχὴν καὶ τὴν ἔριδα . . . καὶ ἐν τούτοις εἶνε ὠραία, φεῦ ! ὠραιοτέρα τῆς θυγατρὸς μου . . . καὶ ἴσως ὅταν ἀμφοτέραι κυζήθωσιν, ὅταν ἀμφοτέραι φθᾶσωσι τὴν νεανικὴν ἡλικίαν ὃ ἀτενίζων αὐτάς, ἀποστρέφων ἀδικήτως τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῆς θυγατρὸς μου, ὃς προσήλθῃ αὐτοὺς ἐπ' ἐκείνης, καὶ μεθυόμενος, μαγεύμενος ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς, θ' ἀνακράξῃ : «ὦ, πόσον ὠραία εἶνε !» καὶ ἴσως, ἴσως, ἀφ' οὗ τῆ ἀρχῆς τὸ ἦμισυ τῆς πατρικῆς περιουσίας καὶ τῶν πατρικῶν θωπειῶν θὰ κατορθώσῃ ν' ἀπολακτίσῃ αὐτὴν καὶ νὰ καταλάβῃ ἐν τῷ κόσμῳ τὴν ἐπίζηλον θέσιν ἣν δι' αὐτὴν προορίζω ! . . . Θεέ, διατί ἐσπειρας τὴν ἄκνηθον ταύτην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ τέκνου μου ; Ἄλλ' ὄχι, ὄχι, ὄχληρά ἄκνηθα, ὄχι, χαμαίζηλος παραφυάς, δὲν θὰ διστάσω νὰ σὲ ἀποσπᾶσω ἐκ τοῦ σιαιοῦ τῆς οἰκογενείας δένδρου, ὅπερ σὲ τρέφει διὰ τῆς ἱκμάδος καὶ σὲ στεγάζει διὰ τοῦ φυλλώματος αὐτοῦ . . . Δὲν θὰ διστάσω νὰ σὲ βυθίσω εἰς ὑπὸν βαθύτερον καὶ ζοφερότερον ἐκείνου ὃν τὴν καθεύδεις !» Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην μελάμπτερος νυκτοκόραξ ἔξω τῆς ἀνοικτῆς θυρίδος ἀφείε μονότονον κρωγμὸν ἀπέπτυθον θροῶν πρὸς τὰ ὕψη ὡσεὶ ἴν' ἀναγγεῖλη τῷ Πλάστῃ τὰς ἀπειλητικὰς φράσεις ὧν παρέστη αὐτῆκοος. Ὑπὸ πνοὴν ἀνέμου τὸ φῶς τοῦ λύχνου ἐρρίγησε πνευστιῶν, οἶονεὶ φρίσσων ἐν τῇ ἀγρίᾳ ἐκείνῃ σκηνῇ, τὸ δὲ κοιμώμενον παιδίον συνεστράφη, αἰφνιδίως ταραχθέν. Μὴ ἄρα ἤκουσε τὰς ἀπειλὰς τῆς μητρικῆς, ἢ μὴ καὶ ἡ προσπέλασις αὐτῆς μόνη ἤρκει νὰ φυγαδεύσῃ τὰς τερπνὰς τῶν ὀνειρων εἰκόνας ἀπὸ τῶν ὀμμάτων καὶ τὸ μειδίημα ἀπὸ τῶν χειλέων του ;

Μὴν δὲν παρήλθεν ἔτι ἀπὸ τῆς νυκτὸς ἐκείνης καὶ ἡ ἀγγελόμορφος κοραῖς κατέκειτο ὄχρᾳ ἐν τῷ φερέτρῳ· εἶχεν ἐκπνεύσει τὴν παρελθούσῃ νύκτα καὶ ἡ ἄσπιλος αὐτῆς ψυχὴ, μιχθεῖσα μετὰ τῆς λειμωνιάδος αὔρας, ἐπετέρυγιεν ἐλαφρὰ πρὸς τὸν Ὑψιστον. Κατὰ τὴν ἀνόδον αὐτῆς εἰς τὴν Ἐδέμ οἱ οὐρανοὶ ἐμειδίασαν, οἱ ἀστέρες ἐσελάγησαν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἀγγελοὶ τῇ ἔψαλαν ἐναρμονίως τὸ «ὡς εὖ παρέστης»· δύο δὲ λευκόπτεροι χρυσαλίδες, λάμπουσαι ὡς ἡ ἡλιακὴ ἀκτίς, ἐκθήσιν ἐπὶ τοῦ χωματίνου σωροῦ ἐν ᾧ ἐτάφη ὁ ἀρτίδρεπτος τοῦ ρόδου κάλυξ.

Νῦξ ἤδη ἐγένετο, καὶ ἡ μητρικὴ ροφθεῖσα ἐπὶ τῆς κλίνης ἐπίζηται μάτην τὴν γλυκεῖαν τοῦ Μορφέως ἀνάκνουσιν· ὁ περὶ οὗτος θεὸς ἀποτροπιζόμενος, φαίνεται, τὴν μέγαιραν ἐκείνην, ἀπέπτυ μακρὰν αὐτῆς. Τρέμει, τάλκινε ! θᾶπτον ἢ βράδιον θὰ συντριβῆς ὑπὸ τὸ βῆρος τοῦ ἰδίου ἐγκλήματος· διότι δὲν σιγᾶ τὸ συνειδός, διότι ἀγρυπνεῖ ἡ θεὸς δίκη ! . . . Ἄλλὰ τίς πέριξ ὑπόκωφος χύνεται ψίθυρος ; μὴ εἶνε ἡ αὔρα πνεύουσα διὰ τῶν φύλλων ;—Οὐχί ! εἶνε ὁ

θροῦς προστριβομένης ὀθόνης· εἶνε τὸ λαθραῖον βῆμα ὄχρου φάσματος, ὅπερ, ἐκ τοῦ τάφου ἀναδύσαν ἤδη πρὸ αὐτῆς ἐμφανίζεται· ἰδοὺ, τὴν παρατηρεῖ ἀγρίως διὰ τῶν ἀτενῶν ὀφθαλμῶν, ἀπαισίως στιλβόντων ἐν τῷ σιγητῷ ἐρέθει . . . ὦ, φρίκη, φρίκη ! εἶνε τὸ φάσμα τῆς μητρὸς ἢς τὸ τέκνον, πρὸ εἰκοσιτετραῶρου μόλις, ἡ δολοφόνος αὐτῆς χεὶρ Ἄϊδι προέκψε· καὶ ἔρχεται νὰ τὴν ἀπειλήσῃ, καὶ ἔρχεται νὰ τὴν καταρσθῇ ! . . . —«Ἐρινός, τί ἔκαμες τὸ τέκνον μου ; τί σοι ἔπταισε τὸ ἀθῶον πλάσμα ὅπερ ὁ Θεὸς σοι ἐνεπιστεύσατο καὶ τὸ ἐνέβαλες τοσοῦτω προῶως εἰς τὰ παγερὰ τοῦ μνήματος σκότη ; Θηριόκαρδε γύναι, ἐθανάτωσας τὸ τέκνον μου· εἶθε καὶ σὺ ν' ἀποθῆνης ὑπὸ τῆς χειρὸς ἐκείνης ἣν ἔφερες εἰς τὸν κόσμον !» Καὶ ἡ νυκτίφοιτος σκιὰ ἀποσύρεται βραδεὶ βήματι, διευθύνουσα ἔτι ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀπειλητικὴν τοῦ βλέμματός της ἀκτίνα. Τρέμει ὡς φύλλον ἡ δολοφόνος μητρικὴ καὶ φοικιδῶσα ὀρθοῦται ἡ κόμη τῆς· ὁ αὐτὸς δὲ ἀγγελιαφόρος νυκτικόραξ ἀφίπταται καὶ πάλιν πρὸς τὸν Θεὸν ἵνα αὐτολεξέι ἀπαγγεῖλη εἰς τὰ ὅσα Αὐτοῦ τὴν ἄρᾴν τοῦ φαντάσματος.

Εἰκοσιν ἔτη, ταχέως διαρρέυσαντα, ἐτάφησαν ἐν τῇ ἀχανεὶ τοῦ παρελθόντος ἀδύσσω. Ὁ λευκὸς παρχίλιος οἰκίσκος διασώζει ἔτι τὴν χιονώδη αὐτοῦ λευκότητα καὶ αἱ ὑψικέρηνοι δρῦς, αἱ δίκην τεραστίων ἀλεξήλιων σκιάζουσαι αὐτόν, εἰσὶν ἐπίσης θαλακρῆ, ἐπίσης εὐφυλλοὶ ὡς πρότερον. Ἄλλὰ τίς, ἐν τῇ παρὰ τὴν θυρίδα ἀτημελῶς καθημένη ρικνῇ καὶ πλήρει ρυτιδῶν γραιὴ δύναται ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν πρὸ εἰκοσαετίας νεκρὰν καὶ ἀκμαίαν γυναῖκα, τὴν μητρικὴν, ἢς ἡ θρασεῖα χεὶρ ὑπὸ μανιώδους οἴστρου ὠθουμένη δὲν ἀπεδειλίασε πρὸ τοῦ ἐγκλήματος ; Ἐν τούτοις εἶνε ἐκείνη· αἱ τρίχες αὐτῆς ἐλευκάνθησαν, τὸ μέτωπον αὐτῆς ἐρρυτιδῶθη μᾶλλον ὑπὸ τῶν πικρῶν τοῦ συνειδότητος ἐλέγχων ἢ ὑπὸ τῆς ἀκατασχέτου παρόδου τῶν ἐτῶν. Ἦδη δέ, ἐπὶ τῆς ἀπεράντου γλαυκῆς θαλάσσης τὸ βλέμμα πλανῶσα, ἀναπολεῖ σύννοος, τὸ παρελθόν· τὴν νεότητά αὐτῆς ταχέως ἀποπτᾶσαν, τὴν εὐτυχίαν αὐτῆς ἐσαι καταποθεῖσαν ὑπὸ μνήματος, ὅπερ ὁ ἴδιος αὐτῆς βραχίον ὤρυξεν, ἄνευ λογισμοῦ δι' αὐτὴν, ἄνευ οἴκτου διὰ τὸ θῆμά τῆς· ἀναπολεῖ τὸ πρὸ εἰκοσαετίας διαπραχθέν κκοῦργημα, τὴν ὀπτασίαν, τέλος, τῆς φοβερᾶς ἐκείνης νυκτὸς, καὶ εἰς τὴν ἀνάμνησιν ταύτην ἰλιγγιᾶ ἡ δύστηνος ! . ἄλλ' εἰς τὰς φοβερὰς ταύτας βασάνους καὶ ἑτέρα θλιψίς προστίθεται· ἡ περικαλλῆς αὐτῆς θυγάτηρ, ἀνθηρὰ ὡς ἡ Ἦθη, ἐστὶ διαγεγραμμένη ἐκ τῆς βίβλου τῆς ἀνθρωπότητος· ἀλλὰ δὲν εἶνε νεκρὰ· εἶνέ τι γέρον τοῦτου· εἶνε παρᾶφρων. Ἡ ὠραία ἐκείνη παρθένος, ἣτις μέχρι τοῦδε συνέλεγε τὰ ἀνθη τοῦ μαῖου τῆς ἐπὶ τῆς παραλίας ραιδρὰ καὶ λευκόπεπλος ὡς Ναιάς, ἀπὸ ἔτους προσεβλήθη ἀπροσπῶς ὑπὸ νοσητικῆς παθήσεως, ἀνάκτου κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἰατρῶν. Ἦδη ἐπὶ τῶν ποτὲ ὠραίων αὐτῆς ὀφθαλμῶν δὲν λάμπει πλέον ἀκτίς διανοίας οὐδὲ κατοπτρίζεται ἡ ψυχὴ· δὲν

δρέπει πλέον ἄνθη· ἀτενίζει αὐτὰ ἀμερίμνως διαβχίνουσα, πλὴν περιπαθῶς τρόπον τινὰ ἀτενίζει τὴν θάλασσαν οἰονεὶ ποθοῦσα νὰ ριφθῆ εἰς αὐτήν. Φεῦ! τὴν εὐδαιμονίαν τῆς τλαίνης κόρης οὐδὲν ἔξησφάλισε τὸ ἔγγλημα τῆς μητρὸς.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὄξυς καγχασιμὸς ἀνέκοψε τοὺς ζοφεροὺς τῆς γραίας λογισμοὺς, ἦτις, στραφείσα, παρετήρησε τὴν θυγατέρα αὐτῆς καθημένην ἐπὶ τῆς γλοερᾶς ἄκρας καὶ ἠδονικῶς παρατηροῦσαν μεγάλην μάχαιραν, ἣν ἐκράτει καὶ ἦτις προφανῶς, ἦν τὸ μόνον αἷτιον τῆς ἄφρονος αὐτῆς φαιδρότητος. Ἄφ' ἧς ἐποχῆς παρεφρόνησε δὲν ἔπαυε ζητοῦσα παρὰ πάντων μάχαιραν, δι' ἧς, ἐν τῇ ἀπονοίᾳ αὐτῆς, ἐμελέτα ν' αὐτοκτονήσῃ. Εἰς τὸ θέαμα τοῦτο ἡ μήτηρ ἔντρομος σπεύδει πρὸς τὴν νεάνιδα κρῆζουσα:

— Πρὸς Θεοῦ, κόρη μου! δός μοι αὐτὸ ὕπερ κρατεῖς εἰς τὴν χεῖρα!

Ἄλλ' ἡ παράφρων ἀπαντᾷ μειδιῶσα ἀταράχως:

— Κόρη μου! τίς εἶπε: κόρη μου; τί σημαίνει ἡ λέξις αὕτη; ἰδέ, ἰδέ, πόσον ὠραία στίλβει ἡ μάχαιρά μου ὑπὸ τὸν ἥλιον· πόσον καλῶς ἡ αἰχμὴ τῆς θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στῆθος μου.

Καὶ ταῦτα λέγουσα προσπαθεῖ νὰ ἐμπήξῃ τὴν μάχαιραν ἐν τῷ στήθει αὐτῆς. Εἰς δὲ τὸ ἀπεινωσμένον τῆς μητρὸς κίνημα ὅπως τὴν ἀναρπάξῃ ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἡ κόρη παροργίζεται, τὸ ὄμμα τῆς ἀστράπτει αἰφνιδίως, καὶ φοβερὰ ἐν τῇ ἀπονενοημένῃ ὀργῇ τῆς, ταχεῖα ὡς ἡ τὰ οὐράνια νέφη σχίζουσα ἀστραπή, ἐμπήγνυσι τὸ φονικὸν ὄργανον ἐν τῇ καρδίᾳ ἐκείνης, παρ' ἧς ἔλαβε τὴν ζωὴν! Ἡ ἀρά τοῦ φαντάσματος ἐξέπληρώθη.

Ὅτε δὲ ἡ ἠριγένεια ἐπεχρῶσσε διὰ τῶν πρώτων αὐτῆς λαμπηδόνων τὸ ἀργυροῦν τῆς θαλάσσης κάτοπτρον καὶ ἐρράντισε δρᾶκα σπινθηριζόντων μαργαριτῶν ἐπὶ τῶν εὐθαλῶν τῆς παραλίας μύρτων, μετὰ γὰρ ὁλοος ἀηδῶν, ὑπὸ τὸ πυκνὸν φύλλωμα τῆς παρὰ τὸν λευκὸν οἰκίσκον δρυὸς ἐστεγασμένη, ἐτόνιζε παθητικὸν ἐλεγείον διὰ τὴν περικαλλῆ τῆς παράλου ἐκείνης Ναϊάδα, ἧς τὸ πτώμα ὡς ἀγκάλη μητρὸς τὸ αἰετρου κῦμα ἦδη περιέπτυσεν. Ἡ παράφρων μητροκτόνος, φέρουσα ἔτι τὴν μάχαιραν εἰς τὴν χεῖρα καὶ τὸ μειδίημα εἰς τὰ χεῖλη, εἶχε ριφθῆ ἀσυναίσθητως εἰς τὰ πρὸ τῶν ποδῶν τῆς παρὰ τὸν κῦμα.

ΣΟΡΗΝΑΙΑ Α. ΠΡΕΣΒΕΥΙΑΤΟΥ.

ΕΤΑΙΡΕΙΑΙ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

Συνεδρία τῆς 2 νοεμβρίου.

Τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ ἐγένετο ἡ ἐναρξὶς τῶν ἐπὶ τῷ θέρει διακοπειῶν εβδομαδιαίων τακτικῶν συνεδριῶν τοῦ Συλλόγου, προεδρεύοντος τοῦ προέδρου κ. Ἀναστασίου Χρηστίδου, ἱατροῦ.

Μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν περιλήψεως τῆς ἀλληλογραφίας καὶ τινὰς παρατηρήσεις ἐπ' αὐτῆς, ὁ κ. πρόεδρος ὑποβάλλει πρῶτα τὸν προεδρεῖον ὅπως στηθῆ ἡ προτομή τοῦ ἀειδύμου ἱδρυτοῦ καὶ προέδρου τοῦ Συλλόγου Ἡρακλέους Βασιλάδου τιμῆς ἔνεκεν, ἀν' ὧν οὗτος ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως ἐμόχθησεν ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου καὶ ἀναγραφῆ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῇ στήλῃ τῶν μεγάλων δωρητῶν, δωρησαμένου τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ καὶ ἰδιαίτερον ἀγῶνα καταστήσαντος.

Ἐν τέλει ὁ κ. Μανουὴλ Ι. Γεδεῶν ἀνακοινοῦται «Ἀνέκδοτον ὑπόμνημα περὶ Θεοδώρου τοῦ ἀρχαιότερου κτίτορος τῆς μονῆς τῆς Χώρας». Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο εὑρεθαι ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Παντοκράτορος ἐν Ἁγίῳ Ὁρει, ἐν ᾧ φέρεται ἡ βιογραφία Θεοδώρου κτίτορος τῆς Μονῆς τῆς Χώρας.

Ὁ βιογράφος τοῦ ὁσίου Θεοδώρου λέγει ὅτι καὶ ἄλλοι ἐπιχειροῦσαντες τὴν συγγραφὴν τῆς βιογραφίας ἔλιπον ἡμιτελεῖς τὸ ἔργον. Κατ' αὐτὸν ὁ ὁσιος Θεόδωρος ἦν 53 ἐτῶν ὅτε ἤρξατο τῆς οἰκοδομῆς, τότε δὲ περίπου ἀφίκετο ἐκ τῆς Ἀγίας Πόλεως ὁ ὁσιος Σάββας (530), συνεπῶς ὁ κτίτωρ τῆς Χώρας ἐγεννήθη περὶ τὰ 477, καὶ ἦν θεοῦ τῆς αυτοκρατείας Θεοδώρου. Ὁ τόπος, ὅπου νῦν ἡ Μονὴ ἐκαλεῖτο τὰ Χαριτίου, εἶχε οὖν καὶ ἡ πύλη τοῦ τεύχους (Ἐδρινέκαπι) πύλη Χαριτίου, εἶχε δὲ μικρὸν ναῖσκον μετὰ κελλίου. Ὁ Θεόδωρος ἤγειρε τὴν Μονὴν ἔχων ὑπ' αὐτὸν 12 μοναχοὺς, κρημνισθεῖσαν δὲ κατὰ τὸν σεισμὸν τοῦ 557 ἤγειρε πάλιν περικαλλῆ, δαπάναις τοῦ Μ. Ἰουστινιανοῦ, μετὰ ναῶν τοῦ ἁγίου Ἀνθίμου καὶ τῶν 40 Μαρτύρων, ὡς καὶ Ἐσθῶνα πρὸς περιθάλψιν τῶν τὰς ὄψεις πεπηρωμένων. Ἀπεβίωσε δὲ τῷ 568, ἡγούμενος διατελέσας ἐπὶ 38 ἔτη, καὶ καταλιπὼν διάδογον τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Θεόπλαστον. Περιέρχον ὅτι ἡ βιογραφία αὕτη λέγει ὅτι τῆς κωδικοποιήσεως τῶν νόμων κατήρξατο αὐτὸς ὁ Ἰουστίνος συμβασιλεύοντος Ἰουστινιανοῦ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἡ συλλογὴ τῶν νόμων ὠνομάσθη «Νέα Κέλευσις τῶν βασιλευσάντων».

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΕΝ ΦΑΝΑΡΙΩ.

Συνεδρία τῆς 1 νοεμβρίου.

Ἡ γενικὴ συνεδρία τῆς κυριακῆς, 1 νοεμβρίου, ἐγένετο ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Γ. Π. Βεγλερῆ, προέδρου τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος, καθ' ἣν ἀναγινώσκονται τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριῶν τῆς 20 Σεπτεμβρίου καὶ 25 Ὀκτωβρίου. Τῇ 2 μ. μ. ὄρα, ἀρχεταὶ ἡ συνεδρία τῶν τμημάτων, ἀρχαιολογικοῦ καὶ ἱστορικοῦ, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Dr Mordtmann, προέδρου τῆς Ἐταιρείας, καὶ λήγει αὕτη τῇ 4, παρόντος ἀκροατηρίου πολλοῦ, ἐν ᾧ καὶ οἱ σεβ. μητροπολίται πρώην Βόσνης, Ἀγγιλίου, Ἐρσεκίου καὶ Στρωμνίτζης, καὶ δύο τῶν διερμηνέων τῆς Σερβικῆς πρεσβείας. Ὁ κ. Ἐλ. Ταπεινὸς ἀναγιώσκει «Περὶ τοῦ Βοσταντζίκ, ἐφ' ᾧ ὁ πρόεδρος εὐχαρτεῖ τῷ ἀναγνόντι καὶ ἐκφράζει τὴν εὐχὴν ὅπως συντόμως μελετηθῶσι τὰ βιβλινὰ προάστεια τῆς Κων)πόλεως. Ὁ κ. Μ. Ι. Γεδεῶν ὑποβάλλει ἀκολούθως «Σύμβασιν διομο-λογηθεῖσαν μεταξὺ τοῦ Μιλόσχη Ὀβρένοβιτς καὶ τοῦ Πατριαρ-

χείου Κων)πόλεως περὶ τῆς σεβρικής Ἐκκλησίας», περιέ-
 γουσαν διαφοράς τινὰς πρὸς τὸ ἑλληνικὸν κείμενον, ἂν καὶ
 τὸ παρὰ Μ. Γ. Γεδεών εἴνε ἀσθεντικὸν καὶ τοῦτο, καθὼς
 καὶ τὴν αὐτόγραφον ἐπιστολὴν τοῦ Μιλόσχη πρὸς τὸν πα-
 τριάρχην Γρηγόριον Σ'. Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Δ. Γ. Μοστράτος
 δίδωσι συνοπτικὴν περίληψιν ἐξ ἧ ἑπτὰ βιβλίων, γερ-
 μανιστὶ γεγραμμένων καὶ ἀναφερομένων εἰς τὴν βυζαντινὴν
 ἱστορίαν, ἐκδοθέντων δὲ κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη. Τέλος
 ὁ κ. Β. Α. Μυστακίδης ὑποβάλλει μικρὸν ὑπόμνημα
 «Περὶ τῆς πνευματικῆς ἐν Καισαρείᾳ καταστάσεως ἐν ἀρ-
 χαῖς τοῦ ἸΘ' αἰῶνος» καὶ κοινοποιεῖ διπλωμά τι τῆς ἐν τῇ
 πόλει ταύτῃ σχολῆς, περιέργου τύπου. Ζητεῖ δὲ τὴν ἄδειαν
 νὰ δημοσιεύσῃ τοῦτο διὰ τοῦ «Νεολόγου» καὶ ἡ ἄδεια χορη-
 γεῖται. Σπουδαιότατη κατὰ τὰς συνεδρίας ταύτας συζήτησις
 ἦν: ἂν τὰ σήμερον ἐν Κων)πόλει παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις ἀ-
 γιᾶσματα δύνανται νὰ χειραγωγήσωσιν ἡμᾶς πρὸς ἀνεύρεσιν
 βυζαντινῶν ναῶν. Ὑπεβλήθησαν ἐγγράφως γνώμαι τῶν κκ.
 Ἰλ. Ἀλεξανδρίδου καὶ Γ. Μηλιοπούλου, προφορικῶς τῶν
 κκ. Mordtmann, Ταπεινοῦ, Βεγλερῆ καὶ Γεδεών. Ἡ συ-
 ζήτησις ἐξακολουθήσει ἐν ἑτέρᾳ συνεδρίᾳ ἐπὶ τῇ βῆματι ἐγγρά-
 φων γνώμων, ὧν περίληψιν ἐγκαιρῶς θέλομεν χορηγήσει.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΑΔΡΙΑΝΗ ΛΕΚΟΥΒΡΕΡ. — Θίασμα Παρισίων. — Θίασμα Βρυξελλῶν. —
 Χρονικά.

Ἐξακολουθοῦμεν τὸν περὶ Ἀδριανῆς Λεκουβρέρ
 λόγον. Εἶπομεν ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει
 ὅτι ἡ διάσημος τραγωδὸς εἰς οὐδεμίαν ἐφοίτησε σχο-
 λὴν καὶ ὅτι ἦν αὐτοδίδακτος. Τοιαῦτα λοιπὸν
 οὕσα ἐμορφώθη διὰ τῆς ἀναγνώσεως, διὰ τῆς μελέ-
 τῆς καὶ μετριοφρονῶς τὸν νοῦν προσέχουσα εἰς τὰς
 γνώμας τῶν ἐπαίωντων. Ὁ ἐκδότης τῶν ἐπιστολῶν
 αὐτῆς κ. Monval, οὗ ἐμνήσθημεν ἤδη, τὸ ἐξῆς ἀνα-
 γράφει διδακτικώτατον ἀνέκδοτον περὶ αὐτῆς.

Ἐνῶ ὅλη ἡ πλατεῖα τοῦ θεάτρου μανιωδῶς ἐκρό-
 τει τὰς χεῖρας ἐραστῆς τις τῆς σκηνῆς, μεμονωμέ-
 νος ἐν τινι γωνίᾳ θεωρεῖται, ἠρκεῖτο ἀπὸ καιροῦ εἰς
 καιρὸν νὰ λέγῃ σιγηλῶς: «Καλὸν τοῦτο! (Bon cela)»,
 τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ χρόνου ἐτήρει σιγὴν. Ἡ Ἀδριανὴ
 ἀντελήθη τῆς ἐξαιρέσεως ταύτης. Ὁ ἐραστῆς δὲ
 τοῦ θεάτρου ἦν τῶν ἐπισήμων, ἦν ὁ Dumarsais, δια-
 σιμώτατος τότε, ὃν ὠνόμαζεν Φιλόσοφον. Ἡ Ἀδρια-
 νὴ παρεκάλεσεν αὐτὸν εἰς δεῖπνον καὶ κατὰ τὰ ἐπι-
 δόρπια ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ ἐξηγήσεις. Οὗτος δὲ
 εἶπεν:

«Ἐχει καλῶς, δεσποινίς, μάθετε, λοιπὸν, ἀφ' οὗ
 διατάσσετε τοῦτο, ὅτι οὐδέποτε ὑποκρίτρια, κα-
 τ' ἑμὴν γνώμην, ἀπέδειξε μείζονα ἀρετὰς τῶν ὑμετέ-
 ρων, ἵνα δὲ ὑπερβῆτε πάσας τὰς προγενεστέρας ἡμῶν,
 λείπεται ἡμῖν νὰ δῶτε τὴν ἀπαιτουμένην βαρύ-
 τητα εἰς τὰς λέξεις, ἀναλόγως τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκ-
 φραζομένων ἐννοιῶν καὶ ὡς προσήκει πρὸ παντὸς τῶ
 ὑμετέρῳ στόματι».

Ἄνευ δὲ τινος δυσσεβείας ἀποδεξαμένη τὰς πα-

ρατηρήσεις τοῦ σοφοῦ ἢ ἐπίσημος ὑποκρίτρια ἀνε-
 φώνησεν:

«Ἄ! κύριε, μεγίστην θὰ ὄφειλον ὑμῖν χάριν
 εἰν συγκαταβαίνειτε νὰ με καταστήσετε ἱκανὴν νὰ
 διορθώσω τὴν ἑλλειψίν μου ταύτην. Τίς δ' ἡμῶν
 κρείττων ὅπως μοὶ παράσχη τὴν μεγάλην ταύτην
 ὑπηρεσίαν;»

Ἡ Ἀδριανὴ, λοιπὸν, ἐφήμευεν ὅπερ ὁ Σαίξπηρο
 διὰ τοῦ Ἀμλέτου συμβουλεύει τοῖς ὑποκριταῖς διὰ τῶν-
 δε: «ἂν μεθ' ὑπερβολῆς ἢ ἐλλειψὸς παραστήσῃς ταῦ-
 τα, θὰ προκαλέσῃς μὲν τὸν γέλωτα τῶν
 ἀμαθῶν, θὰ δυσσεβεστήσῃς ὅμως τοὺς
 εἰδήμονα: ἡ δὲ κρίσις ἐνὸς τοιοῦτου
 πρέπει νὰ ἔχη διὰ σὲ πλειότερον κύρος
 ἢ ὁλόκληρον θέατρον κοινῶν θεατῶν.

Ὡ! εἶδον ὑποκριτὰς παριστάνοντας, καὶ ἐκθύ-
 μως μάλιστ' ὑπ' ἄλλων ἐπαινουμένους
 οἵτινες, θεε, συγχώρησόν μοι! οὔτε προφορὰν, οὔτε
 βᾶδισμα χριστιανῶν, οὔτε εἰδωλοπατρῶν, οὔδὲ ἀν-
 θρώπων εἶχον, καὶ οἵτινες μετὰ τόσου κόμπου ἐβά-
 διζον καὶ ὠρόντο, ὥστε ἐνόμισα ὅτι βανασουεργός
 τις τοῦ Ἐργαστηρίου τῆς φύσεως ἀποπειραθεὶς νὰ
 κατασκευάσῃ ἀνθρώπους, κατεσκεύασεν αὐτοὺς ἀτε-
 λῶς, τόσον ἀισχυρῶς ἐμμοῦντο τὴν ἀνθρωπότητα».

Ἡ Ἀδριανὴ ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψιν τὰς γνώμας τῶν ἐ-
 παίωντων καὶ κατόρθωσεν οὐδεμίαν τῶν κακιῶν, ἐξ ὧν
 ἀναγράφονται ἐν τῷ κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ κ.
 Δαμιράλη χωρίῳ τούτῳ τοῦ Ἀμλέτου, νὰ ἔχη. Αὕτη
 πᾶσαν τὴν μέχρις αὐτῆς κρατούσαν ὑπερβολὴν ἀπε-
 τάξατο, διαπρόξασα ἀληθῆ ἐπανάστασιν ἐν τῷ Γαλ-
 λικῷ θεάτρῳ. Ἡ ἐπανάστασις δ' αὕτη κυρίως ἐστίν,
 ὅτι ἡ Λεκουβρέρ ὠμίλει ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὡς ὠμίλουν
 πάντες οἱ ἄνθρωποι, ὠμίλει τὴν τραγωδίαν
 κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Δουμᾶ, οὐδαμῶς ἀπήγγελλεν
 αὐτὴν κατὰ τὴν τότε κρατούσαν συνήθειαν, κατὰ
 δὲ τὴν φράσιν τοῦ Janin, ἐποιήσατο λόγον ἀπλοῦν ὡς
 τὸ Καλημέρα (Bonjour). Μὴ ἀφισταμένη δὲ τοῦ
 φυσικοῦ (naturel), ἀπέφευγε τὴν ἀπλὴν ἀπομίμησιν
 τῆς φύσεως (nature). «Ἐγένετο, ὡς λέγει ὁ Sarcey,
 φυσικὴ χωρὶς νὰ ἦ, ὡς λέγομεν σήμερον, φύσις
 (nature)». Ἄλλος δὲ νεώτερος κριτικὸς λέγει: M^{lle}
 Adrienne Lecouvreur προσεπάθει νὰ ἦ φυσικὴ χωρὶς
 νὰ θυσιάσῃ τὸ ἀπλοῦν (simple = κατὰ τὴν σημερινὴν
 κριτικὴν γλῶσσαν nature). Αὕτη ἀπέφευγε μὲν τὴν
 ἐμφανσίν, ἀλλ' οὐδαμῶς ἀπελείπετο τοῦ ἠρωϊκοῦ με-
 γαλείου. Ἦν ἀφελής, εἰν θέλητε, διότι ἡ φύσις ἔχει
 τι τὸ ἀφελές, ὅπερ πλησιάζει τὴν ἀπλότητα, ἀλλ'
 οὐχὶ ὡς ὁ Baron. Κατὰ βάθος ἡ ὑποκρισις αὐτῆς ἦν
 φυσικὴ: ἀπερρίπτεν αὕτη πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ θεω-
 ρηθῆ ὡς ὑπερβαδία, ἐκζεσητημένον, ἐπιτετηδευμένον,
 ἀλλὰ καὶ οὐδαμῶς ἀπέκρουε στολισμούς τινας, δυνα-
 μένους νὰ καταστήσωσι τὴν ὑποκρίσιν λαμπροτέραν,
 μεγαλοπρεπεστέραν. Συνελόντι εἰπεῖν, παραβάλλω
 τὴν φιλοκαλίαν τῆς ἀπαγγελίας πρὸς τὸν καλλωπισμὸν
 τῶν κυριῶν, διότι ὡς αὗται δὲν πρέπει νὰ ὑποπί-
 πτωσιν οὔτε εἰς τὴν ὑπερβολὴν τῶν μὲν, καθ' ἣν
 καλύπτουσι τὸ πρόσωπον διὰ μίγματος πλαστῶν
 χρωμάτων, οὔτε εἰς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν δέ, αἵτινες
 περιφρονοῦσι πᾶν ξένον τῆ φύσει, ἀλλὰ νὰ μιμῶνται
 ἐκείνας, αἵτινες ἀναδεικνύουσι μετὰ σωφροσύνης τὴν
 φυσικὴν αὐτῶν ὠραιότητα, οὕτω καὶ ἡ ἀπαγγελία

πρέπει να ἦ σώφρων. Τῶντι, τὸ μὲν ἀπλοῦν (ἀνάγν. ἢ φύσις) ἐστὶν ἀναγκαῖον κατὰ τοσοῦτον καθ' ὅσον ἀπαιτεῖται πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ οἰδήματος τῶν στίχων, τὸ δὲ φυσικὸν (naturel) ἐστὶν ἀνάγκη ἀναπόφευκτος καθ' ὅλα αὐτοῦ τὰ μέρη».

Ἴδου λοιπὸν ὅτι καὶ ἡ νεώτερα κριτικὴ ἀποδέχεται ὡς ἀσφαλές τὸ ρῆμα τῶν ἡμετέρων προγόνων: πᾶν μέτρον ἄριστον, ὅπερ ἀείποτε ἐν νῶ εἶχον καὶ τούτῳ στοιχοῦντες μεγάλοι τε καὶ ἐνδοξοὶ καὶ ὑπεύροχοι ἄλλων ἀρχαίων τε καὶ νέων ἐγένοντο. Καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ τὸ μέτρον κρατήτω, πᾶσα δὲ ὑπερβασία ἀποκρούεσθω ἐντέλλεται ἡ κριτικὴ, διδάσκει δὲ ἡ ἱστορία τοῦ θεάτρου, φανεροῦσα ἀστέρας λάμπαντες μάλιστα ἐπὶ τῇ ἀρετῇ ταύτῃ, οἷα ἐγένετο ἡ Λεκουβρέρ, οἷα ἡ μεγάλη καὶ ὑπὸ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐμπνευσμένη Ραχίλ. Ἴδου ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποκρίσει ἀρετὴ αὐτῆ, μεγίστη παθῶν, κατέστησε τὴν Λεκουβρέρ τόσῳ διόσημον κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῆς, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅσῳ νῦν ἐστὶν ἡ Σάρρα Bernhardt.

Ἡ Ἀδριανὴ Λεκουβρέρ ἦν τῶν σπανίων ἐκείνων ὑποκριτριῶν κατὰ τὸν Janin, αἵτινες καταλείπουσι ψυχὴν τε καὶ σῶμα εἰς τὴν στιγμαίαν ἐμπνευσιν. Οὐδὲν τὸ ἀσφαλές· ὅτε ἐν τῇ ἀδύσῳ, ὅτε ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἐξαιρετοὶ σήμερον, ὑποδεδέστεροι τοῦ καιοῦ τῇ ἐπαύριον. Ἡ καρδία αὐτῶν βραίνει πλέον τῆς κεφαλῆς· ἡ μεγαλοψυχία αὐτῶν σπεύδει ταχύτερον τοῦ πνεύματος· ἀληθεῖς καὶ ψευδῆ ἔτι λέγουσαι, συγκινημέναι καὶ συγκινητικαί, κἂν ἔτι τὰ δάκρυα λείπουσιν.

Ἡ Ἀδριανὴ Λεκουβρέρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Sarcy, ὅλα τὰ ἐξοχα πνεύματα τοῦ αἰῶνος αὐτῆς, πρῶτον δὲ πάντων τὸν Βολταίρον—οὐδέποτε ἐννοεῖται τὸν Μολιέρου, τὸν πρὸ ἡμῶν αἰῶνος περίπου θανόντα, — ὅστις, ὡς εἶπομεν ἥδη, ἔγραψε περὶ αὐτῆς πανηγυρικὸν ἐν στίχοις τοσοῦτον συγκινητικὸν καὶ θλιβερόν. Οἱ ἐπισημότεροι ἄρχοντες καὶ αἱ μεγαλειότεραι κυρίαί τῆς Αὐλῆς ἐτίμων αὐτὴν καὶ τῇ φιλίᾳ αὐτῶν περιέβαλλον. Τέλος εἶχεν ὑπὲρ αὐτῆς τὴν πλατεῖαν τοῦ θεάτρου, τὴν φοβεράν πλατεῖαν τῆς Γαλλικῆς-κωμῆδος, ἣν ἐξετρέλλαине.

Σημειώτεον δὲ ὅτι ἡ Λεκουβρέρ ἔπαιξε τραγωδίαν τε καὶ κωμῆδιαν, ἣν τραγῳδός τε ἅμα καὶ κωμῳδός (comédienne). Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο οὐδαμῶς ἐστὶ μοναδικόν. Ἡ Favart ἔπαιξε λαμπρῶς καὶ τὰ δύο ἐξ ἴσου εἶδη τῆς δραματικῆς ποιήσεως ἡ δὲ «χαριστάτα τῶν τοῦ σύμπαντος ὑποκριτριῶν» δεσποινίς Bartet, τῆς Γαλλικῆς-κωμῆδος, αὐτὴ αὐτὴ ἦτις ὑποδύεται τὴν Ἀδριανὴν Λεκουβρέρ, παίζει ἐπίσης τραγωδίαν τε καὶ κωμῆδιαν. Ἄλλ' αἱ ἀπόπειραι πάντοτε εἰσὶν ἐπικίνδυνοι, οἰανδήποτε κἂν ἔχη εὐστροφίαν ἢ ὑποκρίτρια, συμφέρει αὐτῇ νὰ περιοριζήτε ἐκεῖ ἐνθα ἀρμόζει τὸ πρόσωπον αὐτῆς, ἢ κατασκευὴ καὶ ἡ φωνὴ αὐτῆς. Περὶ τῆς Ἀδριανῆς Λεκουβρέρ βέβαιόν ἐστὶν, ὅτι ἐπετύγχανε μᾶλλον ἐν τῇ τραγωδίᾳ. Ὁ Monval παρατηρεῖ: «ἐπὶ τῶν δύο καὶ εἰκοσι διαπλάσεως, αἵτινες διεκρίθησαν κατὰ τὸ λῆαν σύντομον στάδιον αὐτῆς, ἔνδεκα, αἱ ἡμῶν, ἦσαν πρόσωπα (rôles) κωμῆδος, ἀλλ' οὐδὲν συνεβάλλοντο τῇ φήμῃ τῆς καλλιτέχνιδος, δύναται δέ τις νὰ προσθήσῃ,

ὅτι οὐδὲν αὐτὴ ὀφείλει τοῖς συγγραφεῦσι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. Τῷ γηραιῷ Κορνελίῳ καὶ τῷ τρυφερῷ Ρακίνα μόνους ὀφείλει πολλά. Διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν ἐγκεκαραγμένων ἐν τῇ μνήμῃ πάντων χαρακτηριστικῶν κατέκτησεν ἐν ὀλιγωτέροις τῶν τριωνκαίδεκα ἐτῶν φήμην, ἐπιζῶσαν ἔτι καὶ σήμερον».

Οἱ ἡμέτεροι ὑποκρίται καὶ ἰδίᾳ αἱ ἡμέτεραι ὑποκρίτρια πολλά δύνανται νὰ διδαχθῶσιν ἐκ τοῦ βίου ὑποκριτριῶν, οἷαι ἐγένοντο ἡ Λεκουβρέρ καὶ ἡ Ραχίλ. Ὁ δὲ διεξελθὼν τὰς ἀτάκτως ἐρομένους ταύτας δημειώσεις ἡμῶν πείθεται, νομίζομεν, περὶ τοῦ ἀσφαλούς τοῦ λόγου ἡμῶν, ὃν ἄλλως κυροῖ καὶ ὁ Sarcy, τὴν αὐτὴν ἀποτείνας συμβουλὴν ταῖς νεαραῖς ὑποκρίτριάς τῶν γαλλικῶν θεάτρων.

Ἦς ἥδη ἐλέχθη ἡ Ἀδριανὴ θαυμαστὴν καὶ φίλον αὐτῆς εἶχε τὸν Βολταίρον, τὸ ἐξοχον τοῦτο πνεῦμα, ὅπερ τὰ πάντα ἠθέλε νὰ γνωρίζῃ. Ἠγάπα ὅμως ἐμμανῶς τὸν κόμητα τοῦ Saxe, τέκνον τοῦ ἔρωτος, ὄραϊον ὡς ὁ ἔρωτος, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ γενναῖον ὡς ὁ θεὸς Ἄρης.

«Ἐν τῷ διπλῷ τούτῳ ἄλφ (auréole), λέγει περὶ τῆς Λεκουβρέρ ὁ Janin ἐν τῷ ἑξακοσιοσελίδῳ περίπου εἰς τέταρτον τόμῳ αὐτοῦ περὶ τῆς Ραχίλ, τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ ἥρωος, μεγάλων ἀμφοτέρων, ἡ Ἀδριανὴ ἠδυνήθη νὰ βαδίσῃ ἐφ' ἱκανόν καὶ νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ πολὺ τὴν γοητείαν αὐτῆς». Ἠγάπησεν εἰλικρινῶς, τῷ ἀδολωτέρῳ καὶ τιμιωτέρῳ ἔρωτι τὸν κόμητα τῆς Σαξωνίας καὶ εἰς τοσοῦτον, ὥστε ἐπώλησε τοὺς ἀδάμαντας αὐτῆς πάντας, ὅπως ὄσῃ τὸν ἀτρόμητον μαχητὴν τοῦ Fontenoy, τὸν στρατάρχην τῆς Σαξωνίας, τὸν νικητὴν εἰκοσι μαχῶν. Περὶ αὐτοῦ διηγοῦνται ὅτι, ὅτε ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἡ κόμισσα Aurore de Koenig-mark, ἠθέλησε νὰ νυμφεύσῃ αὐτὸν μετὰ τῆς πλουσίας διαδόχου τοῦ κόμητος Loben, ὁ κόμης τῆς Σαξωνίας ἠρνεῖτο, συγκατένευσε δὲ ὅτε εἶπον αὐτῷ ὅτι ἡ μνηστὴ αὐτοῦ ὠνομάζετο Νίκη (Victoire).

Τοιαύτη ἥρωϊς περιβαλλομένη ὑπὸ τοσοῦτων ἀναμνήσεων, κόσμος τῆς κοινωνίας καὶ κόσμος τοῦ θεάτρου τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, οἷα ἡ Ἀδριανὴ Λεκουβρέρ καὶ τοιοῦτος ἥρωϊς, οἷος ὁ κόμης τῆς Σαξωνίας, οὐκ ἦν δυνατόν νὰ μὴ ἐμπνεύσῃ τοὺς δραματοποιούς, ἐφ' ᾧ καὶ, πολὺ πρὸ τῆς διαπλάσεως τῆς Ραχίλ, πολλὰκις ἀνεβιάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ τε κόμης τῆς Σαξωνίας καὶ ἡ ἀξία τῆς δόξης δι' ἧς κατέστειψεν αὐτὴν ὁ Βολταίρος ἥρωϊς. Ἀλλὰ πάντα τὰ δράματα ἐν οἷς πρωτηγωνίστουν αἱ δύο ἐπισημότητες αὐταὶ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος παρεδόθησαν εἰς τὴν λήθην, ὅτε ὁ δεξιὸς κάλαμος τοῦ Scribe, ἐντυχόντος τὴν Ραχίλ, συνέταξε καὶ αὐτὸς τῇ βοήθειᾳ τοῦ νεαροῦ καὶ εὐφροῦς Legouvé τὸ ἐλεγεῖον αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀδριανὴν Λεκουβρέρ, ὅπερ ἀθάνατον κατέστη, βαδίσας αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ἔρωτος τῆς Ἀδριανῆς πρὸς τὸν κόμητα τῆς Σαξωνίας. Ἀλλὰ περὶ τοῦ δράματος τούτου καὶ τῆς διαπλάσεως τοῦ πρωταγωνιστοῦντος προσώπου ὑπὸ τῆς Ραχίλ μὲν τῷ 1849 ὑπὸ τοῦ Bartet δὲ τὸ 1888 θὰ ὀμιλήσωμεν τῇ ἐπομένῃ κυριακῇ, ἠναγκασμένοι νῦν νὰ εἰπωμέν τινα περὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν θεάτρων.

Ἐν τοῖς *Bouffes Parisiens*, ἐν Παρισίοις, ἐν αὐτῷ

τούτω τῷ θεάτρῳ ἐν ᾧ κατὰ συνέχειαν ὑπερξεκακοσιά-
κας ἐπανεληφθῆναι τὸ μελοδραμάτιον *Miss Hélyett* τῶν
Maxime Boucheron καὶ Audran, ἐδιδάχθη ἄρτι νέον
ἔργον τοῦ αὐτοῦ ἐποιοιοῦ καὶ τοῦ αὐτοῦ μελοποιοῦ,
διαδεξάμενον τὴν *Miss Hélyett*, ἐπιγραφόμενον δὲ
Sainte Freya. Τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον τοῦ νέου
τριπράκτου μελοδραματίου τοῦ Audran ἐστὶ νεάνις,
Freya ὀνομαζομένη, ἥτις ὠνειροπόλει νὰ γένηται
ἁγία, μεγάλη ἁγία, νὰ δώσῃ τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς
ὁδὸν τινα, ν' ἀναγράφηται ἐν τοῖς ἡμερολογίοις καὶ
αἰωνίως νὰ ψάλλωνται ὕμνοι πρὸς αὐτήν. Ἡ Freya
δὲ ἐστὶν ἡ πρότερον *Miss Hélyett*. Ἡ *Sainte Freya*,
εὐνοϊκῶς ἐκρίθη, ἔτυχε δὲ λίαν εὐαρέστου ἐπιτυχίας
κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Sargey. Ἀλλὰ τὴν μεγίστην
ἐπιτυχίαν ἔσχε ἡ Biana Duhamel, ἡ διαπλάσασα καὶ
τὴν *Miss Hélyett*, ἐπὶ χάριτι διαπρέψασα. Ἰδωμεν ἐὰν
ἡ νεαρὰ κόρη τοῦ Audran ἔσται εὐτυχῆς ὡς ἡ προ-
σδυτέρα αὐτῆς ἀδελφὴ καὶ θὰ ζήσῃ μαθουσαλλίους
καὶ αὐτὴ ἐσπέρας. Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει ἡ χα-
ριεσσα Biana Duhamel θὰ προσελκύῃ τὸν κόσμον. . .
τὸν θέλοντα νὰ διασκεδάσῃ.

Ἐν τοῖς *Nouveautés* τῆς αὐτῆς πόλεως ἐδόθη νέον
κωμειδύλλιον, ἐπιγραφόμενον *Champion malgré lui*
ὑπὸ τοῦ Feydeau καὶ Desvallières. Τὸ κωμειδύλλιον
τοῦτο κρίνεται ὡς τῶν ἀρίστων, προεικάλεσε δὲ γέ-
λωτα μέχρι δακρύων.

Ὁ ἐξόχος τραγῳδὸς Mounet Sully περιοδεύει καὶ αὐ-
τὸς ὡς ἡ συνάδελφος αὐτοῦ διάσημος τραγῳδὸς Σάρ-
ρα Bernhardt. Κατ' αὐτὰς ἦν ἐν Βρυξέλλαις, ὅπου
τελευταῖον ἐδίδαξεν ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Galeries-Saint-
Hubert τὸν Οἰδίποδα τῦραννον (Œdipe-Roi)
τοῦ Σοφοκλέους, τὴν κυριωτάτην καὶ θαυμασίαν διά-
πλασιν αὐτοῦ. Εἰ καὶ δὲ τὸ κοινὸν τῆς βελγικῆς
πρωτεύουσῃς ἐθαύμασε πρότερον τὸν ἐπιφανῆ τρα-
γῳδὸν ἐν τοῖς θεάτροις τῆς αὐτῆς πόλεως Mounet
(ἐν ᾧ καὶ ἡ Σάρρα Bernhardt ἐδίδαξεν ὡς ἀνεγράψα-
μεν ἐν προτέρῳ Ἐπιθεωρήσει) καὶ ἐν τῇ Alhambra,
οὐχ ἥττον ἐσπευδεν ἀθρόον νὰ καταπλημμυρήσῃ τὸ
θέατρον καὶ ἀποθαρμάσῃ τὸν ἔρμηνέα τοῦ Σοφοκλείου
ἔργου. Ἡ συνοχὴ δὲ τοῦ πλήθους ἦν τοσαύτη, ὥστε
σχεδὸν κατὰ τὴν διδασκαλίαν (πρῶγμα, ὑπερκαλὸν
ἤθελεν εἶσθαι νὰ κρατήσῃ, διότι πολλακίς σκηναὶ
ὠραιόταται καὶ μογόλογοι λεπτεπίλεπτοι καταστρέ-
φονται ἔνεκα τῶν χειροκροτήσεων) δὲν ἐχειροκρότη-
σεν αὐτόν, διότι οὐδὲν ἠθέλησε ν' ἀπολέσῃ τοῦ
ἁρμονικοῦ καὶ ἰσχυροῦ αὐτοῦ λόγου καὶ τῆς λαμπρᾶς
αὐτοῦ ὑποκρίσεως, ἀλλ' ἐπεφυλάξατο ἵνα προσκα-
λέσῃ αὐτὸν ἐπανελημμένως διὰ χειροκροτήσεων
ἐνθουσιωδῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ τέλος τῆς ὑ-
ψηλῆς τραγῳδίας, τοσοῦτον ἐξόχως ἀναβιωσάσης. Οὐ
μόνον τὸ ἔσχατον ἔργον τοῦτο τοῦ Σοφοκλέους, ὅπερ
ἐν μεταφράσει διδάσκεται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἔτι ἐν
πρωτοτύπῳ τῶν ἀρχαίων δραμάτων διδάσκονται ἐν
Εὐρώπῃ ἐν ἀκρατίῳ ἐνθουσιασμῷ, παρ' ἡμῖν ὅμως
τοῖς Ἕλλησι τὰ ἔργα τῶν Ἑλλήνων θεωροῦνται ἀ-
πλούστατα σχολαστικά, ἀπραχαιωμένα, ἀνήκοντα
μόνοις τοῖς δασκάλοις· διατὶ δὲ τοῦτο; διότι δὲν
τὰ ἐννοοῦμεν, διότι ἀπολειπόμεθα πολὺ ἐν τῷ κα-
λῶς νοουμένῳ πολιτισμῷ τῶν εὐρωπαϊῶν, τὸν ἐκ-

πηγάσαντα ἐκ τοῦ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, καυχό-
μενοι δὲ ἐπὶ πολυτιμῷ ἀμαθίαν ὀφλισκάνομεν καὶ
αὐθαδῖαν.

ΧΡΟΝΙΚΑ. — Ἡ Γαλλικὴ-Κωμῳδία ἐπανελαμβάνει κα-
τ' αὐτὰς τὰς ἐξῆς: *Francillon*, *Froufrou* καὶ *Gendre de M^r
Poirier*. Ἐν δὲ τῷ Ὡδεῖω ἀπὸ τῆς προπαρελθούσης πέμ-
πτης ἤρξαντο αἱ ἡμερίδες μετὰ τῶν διαλέξεων. Πρῶτη
διὰ λέξεις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Gustave Larroumet μετὰ διδα-
σκαλίας τοῦ *Marriage forcé* καὶ τοῦ *Elourdi*. Πόσον ὠφέλι-
μον θὰ ἦτο ἂν τὸ σύστημα τῶν διαλέξεων πρὸ τῆς παρα-
στάσεως εἰσῆγγο καὶ παρ' ἡμῖν προκειμένου περὶ τῆς διδα-
σκαλίας κλασικῶν ἔργων, ἔστω καὶ ἐὰν ἐν μόνον διδάσκηται
κατ' ἔτος.

— Ἐν τῷ Κωμικῷ-Μελοδράματι (Opéra Comique)
συνέβη τὸ ἐξῆς ἀστέρων. Οἱ χοροὶ τῆς *Cavalleria rusticana*
δὲν ἔψαλλον. Τοῦτο ἐγένετο, διότι οἱ τοῦ χοροῦ ἄνδρες, ἀπή-
θηναν τῷ διευθυντῇ αἰτησιν αὐξήσεως τῆς μισθοδοσίας, ὅ-
τος δὲ ἀπήντησεν αὐτοῖς ὅτι ἐντὸς τῆς περιόδου δὲν δύνα-
ται νὰ ὑποβληθῇ τοιαύτη αἴτησις, ἢν οὐδόλος μάλιστα ἐπι-
τρέπουσιν αἱ εἰσπράξεις τοῦ θεάτρον, ἀξαναμεινόντων τῶν δα-
πανῶν κατὰ 40,000 φρ. Μολοντί δὲ ὁ διευθυντὴς ὑπεσχέθη
νὰ λάβῃ ὑπὸ σημεῖωσιν τὴν αἰτησιν αὐτῶν καὶ νὰ μερι-
μνήσῃ περὶ αὐτῆς κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, οἱ χορικοὶ προσέ-
βησαν εἰς τὴν ἀπεργίαν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς *Cavalle-
ria rusticana*. Καθ' ἣν ὥραν ἔμελλε νὰ γένηται ἔναρξις
τοῦ κωμικοῦ τούτου μελοδράματος, οἱ χορικοὶ ἤγγειλαν τῷ
ἀρχηγῷ αὐτῶν ὅτι ποτὸς δὲν θὰ ψάλωσι. Τῶντι, τῆς αὐ-
λαίας ἀρθείσης, οἱ τοὶ σιγῶσι, οἱ δὲ θεαταὶ κραυγάζουσι
« Les chœurs ! Les chœurs ! » ἀλλ' οἱ χοροὶ δὲν ἀνοί-
γουσι τὸ στόμα. Τότε προσεκλήθη ἡ ἀστυνομία, ἥτις συνή-
θροισε τοὺς ἀπεργήσαντας καὶ συνέταξε τὸ ἀπαιτούμενον
πρακτικόν. Τὴν ἐπισῶσαν μεταλλάχθη τὸ πρόγραμμα καὶ
ἐπαίχθη ἔργον μὴ ἀπαιτοῦν τὸν χορόν. Ἐλήφθησαν ἤδη
πάντα τὰ μέτρα ὅπως ἀναπληρωθῶσιν οἱ ἀπεργήσαντες.
Ἐκαστος τῶν ἀποτελούντων τὸν χορόν ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες
τοῦ Κωμικοῦ-Μελοδράματος λαμβάνει 100 φρ. κατὰ μῆνα,
ἦτοι 1200 φρ. κατ' ἔτος, διότι λαμβάνει τὴν μισθοδοσίαν αὐ-
τοῦ καὶ κατὰ τὰς διακοπὰς. Ἐπὶ πλέον λαμβάνει ἑπτὰ φρ.
δι' ἐκάστην ἡμερίδα.

— Ἡ Σάρρα Bernhardt ἀπῆλθεν ἐκ γῆς Βιέννης, ἀνέ-
στη δ' ἐν αὐτῇ, ἡ Ἰταλίς, ἡ πρὸς αὐτὴν παραβαλλομένη,
Duse. ἥτις θὰ δώσῃ σειρὰν παραστάσεων. Ταύτης διδα-
σκούσης τὸ θέατρον εἶνε πλήρες, διότι τρελλαίνονται ἡ βιεν-
ναῖοι δι' αὐτήν.

— Ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρον *Parc* ἐν Βρυξέλλαις συνε-
βλήθη τῷ Coquelin περὶ μιᾶς παραστάσεως. Αὕτη προῦ-
κειτο νὰ γείνη τῇ 30 ὁκτωβρίου, διδασκόμενων τῶν *Gandre
de M^r Poirier* καὶ *Gringoire*.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Παριτίοις ὁ μελοποιὸς τοῦ *Petit Faust*,
τῆς *Geneviève de Brabant*, τοῦ *Chilperic*, τοῦ *Œil crecé*,
τῆς *Mam' zelle Nitouche* καὶ ἄλλων. Τὸ μέλος αὐτοῦ ἐλα-
φρὸν μὲν, ἀλλὰ δὲν ἔστερεῖτο χάριτος καὶ πρωτοτυπίας.

— Ἐν Βερολίῳ θριαμβεῖται μικρὰ ἐν νεαῖς κορασίς,
παίζουσα κλειδοκόμβικον, ὀνόματι δὲ Frieda Simouson.
Μαθήτρια τοῦ Institut Klindworth, ἐποιήσατο ἔναρξιν τῶν

μουσικῶν αὐτῆς σπουδῶν κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῆς, νῦν δὲ καί ζει ἐκ τῆς κλαστικῆς συλλογῆς δυσχερέστατα τεμάχια μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαρείας καὶ ἀκριβείας, ὥστε ἐκπλήσσει τοὺς ἀκροουμένους αὐτῆς.

— Ὁ Κάρλος Counod, ὅστις κατοικεῖ νῦν μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ τὴν villa Trianon, συνέθετο χορωδίαν ἐπιγραφομένην: *Notre-Dame de la Mer*. Ἡ χορωδία ψαλλῆσεται ὑπὸ τοῦ χοροῦ τῶν Ὀρφεονικῶν, ᾧ τινι ἀφιεροῦται ὑπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς μελοποιῦ τοῦ *Faust* καὶ τῆς γλυκείας *Mireille*.

— Νόστιμον ἐπεισόδιον συνέβη ἐν Παρισίοις. Ὑποκρίτρια παίζουσα κωμειδύλλιον (*vaudeville*) καὶ κωμωδίαν ἐνδιὰφόροις παρισινοῖς θεάτροις εἰτήγαγε τὴν θυγατέρα αὐτῆς, ἡλικίας δώδεκα ἐτῶν, εἰς τὸ Λύκειον τοῦ Ραχίνα — περιέργον, τὸ Λύκειον τοῦτο ἐν ᾧ ἐγένετο τὸ ἐπεισόδιον φέρει τὸ ὄνομα ἐξόχου τοῦ θεάτρου ἀνδρός, τοῦ ποιητοῦ τῆς Ἄ τ α λ ί α ς καὶ τῆς Φαίδρας, τῆς πάτας τὰς μεγάλας καλλιτέχνιδας δασκασίας. οἶον τὴν Λεκουβρέρ, τὴν Ραχίλ, τὴν Σάρραν. — Πρὸ τινων ἡμερῶν ἡ μαθήτρια ἐνεχείρισε τῇ μητρὶ αὐτῆς τὸν ἔλεγχον αὐτῆς καὶ ἐδήλωσεν ἅμα αὐτῇ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπογράψῃ αὐτὸν τῷ ὀνόματι αὐτῆς τοῦ θεάτρου, διότι ἡ διευθύντρια τοῦ Λυκείου εἶπεν ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο πρέπει νὰ μείνῃ ἄγνωστον εἰς τὰς ἄλλας μαθητριάς τοῦ παρθενγωγείου. Τοῦτο προκάλεσεν ἰκανὸν πάταγον. ἀννήθη εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς παιδείας ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἀνεγράφη δὲ ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων μετὰ σχολίων. Ἡ διαγωγή τῆς διευθύντριας κατεκρίθη, ἡ δὲ ὑποκρίτρια, ὀνομαζομένη *M^{me} Jeanne May*, ἔτυχεν ἐνδείξεων συμπαιθεῶν καὶ καλῆς ρ ε κ λ ά μ α ς.

— Τὸ δραματικὸν θεάτρον τῆς Στοχολμῆς ἐώρτασε κατ' αὐτὰς διὰ πανηγυρικῆς παραστάσεως τὴν πεντητηνταετηρίδα ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ. Ἐκοδόμηθη τῷ 1842 παρ' ἀνδρός καταλιπόντος ζωηρὰν ἀνάμνησιν, τοῦ *Aubers Lindeberg*, ὅστις κατεδικάσθη ποτὲ διὰ τινὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα εἰς θανατικὴν ποινὴν καὶ δήμευσιν τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, ἔτυχε δὲ χάριτος ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Ἐν τῷ θεάτρῳ τούτῳ ἐπίσης τὰ πλεῖστα τῶν διδασκομένων ἔργων εἰσὶ γαλλικά, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ ὑπουργὸς τῆς παιδείας τῆς Γαλλίας ἀπένευσε τῷ διευθυντῇ αὐτοῦ *Fredrikson* τὸ παράσημον τοῦ ἄξιωματικοῦ τῆς δημοσίας παιδείας (officier de l'instruction publique).

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου τὴν προσοχὴν ἐξακολουθεῖ ἐπισπώμενον τὸ στρατιωτικὸν ζήτημα, ὅπερ ἀνακινηθὲν ἐν Γερμανίᾳ διὰ τοῦ περὶ διετούς θητείας νομοσχεδίου μεταβάλλει τὴν ὄψιν τῆς Εὐρώπης καὶ δίδωσιν αὐτῇ χροιάν παραπλησίαν πρὸς τὴν τοῦ 1888, ὅτε ὁ νῦν τὰς διατριβάς ἐν Φάρζιν ποιούμενος δούξ τοῦ Λαουεμβούργου ξυνεκύκα τὴν Δύσιν σύμπασαν διὰ τοῦ ἐν τῇ Λευκῇ αἰθούσῃ λόγου αὐτοῦ

τῆς 6 φεβρουαρίου καὶ προῦκάθει τὰς μεγάλας στρατιωτικὰς παρασκευάς, τὰς ἐπιβαλοῦσας φοβεράς δαπάνας, ὑφ' ἃς στέναι σήμερον τὸ εὐρωπαϊκὸν δημόδιον. Ἡ ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ τῶν Χοχεντσόλερν στρατιωτικὴ μεταρρυθμισίς δὲν ἰδύνατο νὰ παρέλθῃ ἀπαρτήθητος παρὰ τῶν λοιπῶν μεγάλων δυνάμεων, δικαίως δ' ἐλέχθη ἐν τῇ στήλῃ ταύτῃ ὅτι ἄμεσος συνέπεια τῶν ἀποφάσεων τῶν συμβούλων τοῦ γερμανοῦ μονάρχου ἔσται ἡ θέσπισις παραπλησίων μέτρων ἐν τε Ρωσίᾳ ἢ Γαλλίᾳ. Τῇ ἀληθείᾳ τὰ γεγονότα ἐσπευσαν εἰς ἐπικύρωσιν τῆς γνώμης ταύτης, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἀναγραφομένων ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς ἐφημερίσι πληροφωρίων. Ἐνθεν μὲν οἱ ἐν Γαλλίᾳ πᾶσαν καταβάλλουσι μέρηναν ὅπως εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν στρατιωτικῶν, ἀσχολούμενον νῦν περὶ τὴν εἰσαγωγὴν διαφόρων μεταρρυθμίσεων εἰς τὸν στρατὸν, ὑπαχθῆ καὶ ὁ οὐκ εὐκαταφρόνητος ἀποικιακὸς στρατὸς καὶ αὐξηθῶσιν οὕτω καθ' ἰκανὰς χιλιάδας αἱ κατὰ ξηρὰν δυνάμεις τῆς Δημοκρατίας· ἐὰν μὴ τοῦτο πραγματοποιῆ, ἀνάγκη ἀναπόδορατος ἐπιδιάλλεται κατὰ τοὺς γάλλους στρατιωτικούς, ὁ καταρτισμὸς νέου στρατιωτικοῦ σώματος, δυναμένου νὰ παράσῃ τῇ πατρίδι τὴν δέουσαν ἐν κρίσει καὶ εὐθέτῳ ὥρᾳ ὑπηρεσίαν, οἷαν δύναται νὰ χορηγήσῃ ὁ ἀποικιακὸς στρατὸς. Ἐν δὲ Ρωσίᾳ σύμπαρ σχεδὸν ὁ κόσμος ἀνομολογεῖ τὴν ἀνάγκην παραπλησίων πρὸς τὰς τῶν Γερμανῶν θυσίας, ὡς τοῦτο τρανώτατα ἐξάγεται ἐκ τῶν κρατούντων φρονημάτων ἐν Πετρούπολει, ὅπου μετὰ βλέμματος ἐταστικοῦ παρακαλουθοῦνται αἱ ἐν Βερολίνῳ ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ γινόμεναι ἐνέργειαι καὶ ὅπου γενικὴ διατυποῦται εὐχὴ ὅπως σὺν τῇ Ρωσίᾳ καὶ αὐτῇ ἡ Γαλλία ἀπομιμηθῆ τὴν Γερμανίαν, ἅμα τοῦ κοινοβουλίου αὐτῆς ἐπιψηφίσαντος τὸ περὶ διετούς θητείας νομοσχέδιον.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν ὑπολείπονται τὴν δραστηριότητα τῶν ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ρωσίᾳ καὶ Γαλλίᾳ, ὡς τεκμηριουῦται ἐκ τῆς ἐπισπεύσεως τῶν ἐργασιῶν ἐν τοῖς βασιλικαῖς νεωροῖς, ἐξ ὧν καθεικνύσθησαν τρία νέα μεγάλα θωρηκτά, καὶ ἐκ τῶν λόγων ἰδίᾳ τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ λόρδου δημάρχου, τῶν στραφέντων περὶ τὴν ἀνάγκην ἐνισχύσεως τῆς ἐφεδρείας καὶ καταρτισμοῦ ἰσχυρὰς ἀμυντικῆς δυνάμεως πρὸς ἄμυναν τῆς χώρας. Ἐν τοῖς λόγοις τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ τῆς ἀνάσσης διαβλέπεται ἀρκούντως εὐκρινῶς ἡ τῶν πραγμάτων κατάστασις καὶ ἐναποτυπῶνται πικρὰ ἀλήθεια, ἦν μάτην ἐπὶ ἐξαιτίαν ὄλην ἀποκρύψας ὁ πολὺς μαρκήσιος Σαλλεμβουρῆς, διεσάλευσε τὴν κρατήσαν ἰδέαν περὶ τοῦ ἐτησίου τοῦ λόρδου δημάρχου συμποσίου ὡς κριτηρίου τῆς ἀληθείας. Ὅντως ἡ παρατήρησις τοῦ ἀγγλοῦ ὑπουργοῦ περὶ ἐνισχύσεως τῆς ἐφεδρείας, παρὰ τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι τῶν πραγμάτων κατάστασις εἶναι εὐάρεστος, ὑποδηλοῖ ὅτι μεθ' ὅλας τὰς ἀπανταχοῦ διατυμπανιζομένας εἰρηνικὰς προθέσεις δὲν ἐξέλειπεν ὁ φόβος τῆς διαταράξεως τῆς νῦν ἡσυχίας καὶ χρησιμοποίησεως τῶν ὑπὸ τὰς σημαίας ἀνδρῶν· ἄλλως τε δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐν Ρωσίᾳ, συμβουλευόντες τὴν κυβέρνησιν καὶ μὴ ὑπολειφθῆ τῆς Γερμανίας ἐν ταῖς εἰσακτέαις εἰς τὸν στρατὸν μεταριθμῆσεν προσήγαγον ὡς ἐπιχείρημα τὴν ὡς ξίφος Δαμοκλέους ἐπὶ τῆς κε-

φαλῆς τῆς γραίας εἰρήνης ἐπικρεμάμενον κίνδυνον διαταράξεως αὐτῆς καὶ ἀντέβησαν οὕτως εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀνακτοβουλίου Πετροπόλεως, ὅπερ, ἐν ἀταραξίᾳ ἐργαζόμενον ὑπὲρ τῆς ἐξασφάλισεως τοῦ ἀμυντικοῦ συστήματος τοῦ κράτους, ἀπέφυγε πάντα πύταγον, δυνάμενον νὰ διαταράξῃ τὴν ἀπανταχοῦ τῶν εὐρωπαϊκῶν αὐτῶν ἐπικρατοῦσαν συναυλίαν πρὸς ἐκθείασιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς γενικῆς ἡσυχίας.

Πρὸ τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων καταστάσεως, τῆς διαζωγραφουμένης ἐν τῇ συντόμῳ διεξαγωγῇ τοῦ μεταρρυθμιστικοῦ ἐν τοῖς στρατοῖς ἔργου, εἰς οὐδὲν συντεινουσὶν αἱ παρατηρούμεναι φιλοφρονήσεις ἐνίων τῶν αὐτῶν τούτων, φιλοφρονήσεις ἐνυπάρχουσαι ἐν τῇ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Φραγκίσκον Ἰωσήφ ἐπισκέψει τοῦ τῆς Ρωσίας μεγάλου δουκὸς διαδόχου Νικολάου Ἀλεξάνδροβιτς. Ὡς ἔχουσι νῦν τὰ πράγματα, αἱ τοιαῦται ἐπισκέψεις καὶ ἀντεπισκέψεις τῶν ἡγεμονευόντων οἴκων, αἱ προκαλοῦσαι δικαίως τὴν προσοχὴν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, μικρὸν συμβάλλονται εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν σχέσεων τῶν κρατῶν, ἃς καθοδηγεῖ οὐχὶ τὸ μέτρον τῆς φιλίας καὶ συμπαθείας τῶν οἰκείων αὐτῶν ἀλλὰ τὸ μέτρον τῆς ταυτότητος ἢ τῆς συγκρούσεως τῶν ἀμοιβαίων συμφερόντων. Βεβαίως αἱ ἐφημερίδες Βιέννης καὶ Πετροπόλεως διαρρηγνύονται ὑπὸ τοῦ πόθου τοῦ διασαλπίζειν ὅτι ἢ πρὸς τὸν Καίσαροβασιλέα ἐπισκέψει τοῦ ῥώσου διαδόχου συντείνει εἰς τὴν σύσφιγξιν τῶν σχέσεων Ρωσίας καὶ Αὐστροουγγαρίας, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε ἀληθὲς ἕνεκα τῆς συγκρουμένης πολιτικῆς τῶν κυβερνήσεων, ἀντίθετον βαινουσῶν ὁδὸν ἐν τῇ πολιτικῇ ζατρικῇ καὶ ἠναγκασμένων νὰ ἐξοπλιζῶνται πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ οἰκείου ἀγῶνος, ὡς δὲν ἐπιβλήθησαν καὶ αἱ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν διατυπωθεῖσαι κρίσεις τὸν φεβρουάριον τοῦ 1891, ὅτε ὁ ἀρχιδούξ τῆς Αὐστρίας Φραγκίσκος Φερδινάνδος ἐπεσκέπετο τὴν ῥωσικὴν αὐλὴν καὶ ἐτύγχανε τῶν αὐτῶν ἡγεμονικῶν τιμῶν, ὧν ἔτυχε κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα ὁ μέγας δούξ τῆς Ρωσίας Νικόλαος, καὶ ὡς δὲν θὰ ἐπαληθεύσων αἱ διατυπωθησόμεναι ἰδέαι ἐπὶ τῇ ἐν Βερολίνῳ νῦν θερμῇ δεξιῷ τοῦ μεγάλου δουκὸς Βλαδμηῖρου παρὰ τοῦ γερμανοῦ μονάρχου. Οὐδὲν ἐπομένως ἐκ πάντων τούτων συνάγεται τὸ εὐρέστον, ἐφόσον ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει τῆς πολιτικῆς τῶν μεγάλων δυνάμεων διατελεῖ τὸ στρατιωτικὸν ζήτημα, μεθ' ὅλας τὰς διαδιδομένας φήμας περὶ ἐνστάσεων τῶν ὁμοσπόνδων τῆς Γερμανίας κρατῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ τῆς Βαυαρίας βασιλείου κατὰ τοῦ νομοσχεδίου τῆς διευτοῦς θυτείας.

Σπουδαῖα ὄσαύτως τυγχάνουσι καὶ τὰ κοινωνικὰ ζητήματα, ἅπερ, ἀφορμὴν ἔχοντα τὴν οἰκονομικὴν δυσπραγίαν καὶ τὴν πλεονεξίαν τῶν κεφαλαιούχων, ἀρνούμενων νὰ δώσωσι ποσοστὸν τι ἐκ τῶν κερδαινομένων μεγάλων ποσῶν διὰ τοῦ ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ ἐργάτου ἀποστάζοντος ἰδρωτὸς ἐκτραχύνονται βαθυπῶν καὶ δεινὸν προσλαμβάνουσι χαρακτῆρα, διαζωγραφούμενον ἀλλαγῇ μὲν, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ πολυπληθῶν συλλαλητηρίων καὶ διὰ βλάβης τοῦ ἐμπορίου ἐπὶ τῇ σχολῇ πολλῶν χιλιάδων βραχιόνων, ἀλλαγῇ δὲ ὡς ἐν Γαλλίᾳ διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν ἀπαίδων καὶ εἰδεχθῶν σπανῶν, ὧν ἦρος ὑπῆρξεν ὁ Ραβασὸλ καὶ λοιποὶ φίλοι καὶ ὁπαδοὶ αὐτοῦ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ.

Τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ, τοῦ νέου κανονισμοῦ τῆς κεντρικῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς εἰς ἐνέργειαν τεθέντος, ἐγένετο ἡ ἀνανέωσις τῶν μελῶν αὐτῆς ὑπὸ τῶν δύο Δ. Σωμάτων. Ὀνομάσθησαν δὲ μέλη τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς ὁ πανος. ἀρχιμανδρίτης κ. Μ. Κλεββουλος, σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ὁ ἱερολ. κ. Γρηγόριος Κωνσταντινίδης καὶ οἱ κ. κ. Ἀνδρέας Σπαθάρης Ἐπάγγ. Ἀμαξόπουλος Μ. Κεφάλας καὶ Δ. Κουρτζῆς. Πρόεδρος δὲ τῆς ἐπιτροπῆς ὠνομάσθη ὁ σεβ. μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ καχεξία, ἢ κατέχουσα τὰ χρηματιστήρια τῆς Εὐρώπης ἐξακολουθεῖ παρατεινόμενη, διότι καὶ οἱ προκαλοῦντες αὐτὴν λόγοι ἐξακολουθοῦσιν ὑψιστάμενοι. Αἱ κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα γενόμεναι μεγάλαι πωλίσεις εἴτε πρὸς ἐξασφάλισιν κερδῶν, εἴτε πρὸς ἐλάφρυνσιν τοῦ ἐκ τῶν ἐπι κερδοσκοπία ἀγορῶν βάρους ἐπιπύξινσαν ἔτι μᾶλλον τὴν στενοχωρίαν τῶν ἀγοραστῶν, ἀναγκασθέντων νὰ πληρώσωσι βαρῦ δικαίωμα μεταφορᾶς, ἥτοι report, τὸ ὅποιον ἐν μὲν Λονδίνῳ ἔφθασε μέχρι 4—5 τοῖς 0/0, ἐν δὲ Παρισίοις διὰ μὲν τὴν ῥάντ 3 0/0 ἐπληρώθησαν 16—20 ἑκατοστά, διὰ δὲ τὸ χρεωλυτικὸν 12—16 καὶ διὰ τὸ 4 1/2 0/0 20—25 ἑκατοστά. Τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς μεταφορᾶς δὲν θὰ ἐφαίνετο βεβαίως βαρῦ ἐν ἄλλῃ περιστάσει, οὐδὲ θὰ ἀνέκοπτε τὴν ὁρμὴν τοῦ ὑψώμου, ἀλλ' ἐν τῇ παρούσῃ καχεκτικῇ καὶ ἐνδοιαστικῇ καταστάσει πολλὴν ἔσχεν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἀγοραστῶν, καὶ οὐ μόνον ἐπίνεγκε γενικὴν χαλάρωσιν εἰς τὰς τιμὰς πάντων τῶν χρεωγράφων, ἀλλὰ καὶ ἐξακολουθεῖ πιέζουσα καὶ ἀποθαρρύνουσα τὴν ἐπὶ τοῦ ὑψώμου κερδοσκοπίαν. Εὐτυχῶς τὰ χρήματα εἰσὶν ἄφθονα ἐν Εὐρώπῃ, πᾶς δὲ φόβος περὶ νέας τοῦ τόκου ὑψώσεως ἐξέλιπεν, ὑπάρχει μάλιστα πολλοὶ πιθανότης ὅτι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ προσεχοῦς δεκεμβρίου ἢ ἀγγλικὴ τράπεζα θὰ ὑποδιδῶσιν τὸν τόκον τῆς προεξοφλήσεως εἰς 2 1/2 0/0.

Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἡ τράπεζα αὐτῆς Ἀγγλίας ἐζήτησε διὰ ταμιακῶν γραμματίων 1,500,000 λίρ. πρὸς 97.8, ἀμέσως δὲ προσεφέρθησαν 10,200,000. Τὰ τρίμηνα συναλλάγματα προεξοφλοῦνται πρὸς 2 3/8 τοῖς 0/0, τὰ ἔξιμηνα πρὸς 2 3/4 καὶ τὰ βραχείας προεξοφλίας εὐρισκοῦσι προεξοφλητὰς πρὸς 1 1/2—1 3/4 0/0. Ἡ ἀναλογία τοῦ ἀποθεματικοῦ τῆς ἀγγλικῆς τραπεζῆς ἀνῆλθεν αὐτὴ εἰς 46, 25/32 τοῖς 0/0, καὶ ἐν γένει ἡ πληθώρα τῶν χρημάτων ἐπανερχεται, τὰ report κατὰ τὴν προσδεχῆ μνησίαν ἐκκαθίριδιν ἐν τε Λονδίνῳ καὶ ἐν Παρισίοις ἔδονται εὐθηνότερα ἢ κατὰ τὴν προλαβοῦσαν, ἢ δὲ ἐπὶ τοῦ ὑψώμου κερδοσκοπία, ἀναθαρρήσασα, θὰ δώσῃ νέαν κίνησιν καὶ νέαν ζωὴν εἰς τὰ χρηματιστήρια, τὰ ὅποια δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαμείνωσιν ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ χρόνου εἰς τοιαύτην καχεκτικὴν καὶ μαρασμῶδη κατάστασιν. ἄρκει ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἐν μὲν Γαλλίᾳ ν' ἀποδοθῆ ὅτι ἐπαπειλουμένη ὑπογοικὴ κρίσις, ἐν δὲ Γερμανίᾳ νὰ ἐπιψηφισθῇ τὸ νέον στρατιωτικὸν νομοσχεδίον ἀνευ κινδύνου διαλύσεως τοῦ κοινοβουλίου.

Τὸ ἡμέτερον χρηματιστήριον φαίνεται λίαν διατεινόμενον νὰ παρακολουθῆσθαι τὴν πρὸς ὑψώμον κίνησιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν χρηματιστηρίων τοδοῦτῳ μᾶλλον, ὅσῳ εὐρονται ἀπῆλλαγμένον τοῦ ἐκ μεγάλων report βάρους ἕνεκα τῆς ἐξακολουθοῦσης ἐλλείψεως τίτλων, ἢ δὲ ἐπὶ τοῦ ὑψώμου κερδοσκοπία ὡς ἐκ τῆς πρὸ πολλοῦ ἐπικρατούσης καχεξίας εἶναι λίαν περιορισμένη. Ἡ ζωογόνησις τῆς ἡμετέρας ἀγορᾶς ἐξήρηται καὶ ἐκ τῆς ὀριστικῆς συνομολογήσεως τοῦ

ὑπὸ διαπραγματέυσιν εἰδέτι διατελοῦντος νέου δα- νεοῦ, εἰς τὸ ὅποιον νέαι μὲν παρεβάλλονται δυσσχέ- ρειαι, ἀλλ' ἐλπίζομεν ὅτι ἐντὸς μικροῦ ἐξομαλυν- θήσονται.

Εἰς καλὴν ὁδὸν φαίνεται ὅτι εὐρίσκειται καὶ τὸ ζή- τημα τῆς καπνοφυτείας, ὅπερ ἀπασχολεῖ καὶ τὴν κυ- βέρνησιν καὶ τὸ συμβούλιον τοῦ Μονοπωλείου, καὶ ἐξ οὗ ἐξήρηται ἡ τύχη τῶν μετοχῶν αὐτοῦ. Ἄν τὸ ζή- τημα τοῦτο λυθῇ κατ' εὐχρῖν, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφι- βολία ὅτι ἀνηρόν ἐπιφυλάσσεται μέλλον εἰς τοὺς με- τόχους τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης.

Αἱ ὁμολογίαι τῶν Σιδηροδρόμων Ῥωμυλίας ὑπέδτη- σαν κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην σπουδαίαν ὑποτίμη- σιν, κατελθοῦσαι μέχρις 88 1/2, καὶ ἐπανήλθον μὲν προχθές εἰς τὰ 90 1/2, ἀλλ' ἡ βελτίωσις αὕτη, ὡς καὶ ἡ τοῦ Γεν. Χρέους ἦτο στιγμιαία, διότι χθές πάλιν ἐτιμώθη 89 1/2. Τὸ ἐμπορικὸν Ἐπιμελητήριον τῆς Ῥώ- μης δὲν ἔδωκεν εἰδέτι τὴν συγκατάθεσιν αὐτοῦ εἰς τὰ παρὰ τοῦ Συμβουλίου τῆς διεθνήσεως τοῦ Δημο- σίου χρέους ἀποφασισθέντα, οὐδ' ἐπεδοκίμασε τὸ δη- μοσιεύθην νέον σχέδιον, ὅπερ οἱ ἐνδιαφερόμενοι εἶχον μὲν χαρακτηρίσει ὡς ἐπίσημον, ἀλλ' ἀπέτυχον τοῦ ὁκοποῦ, διότι τὴν ἐπιούσαν τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ ἀπεκρούθη ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Ἦδη, καθ' ἃ πλη- ροφορούμεθα, νέον ὑπάρχει σχέδιον, ὅπερ πρόκειται νὰ ὑποβάλῃ προσεχῶς ὁ ἐν τῷ Συμβουλίῳ τοῦ Δημο- σίου χρέους ἰταλὸς ἀντιπρόσωπος ἐκ συμφύθου μετὰ τοῦ γερμανοῦ ἀντιπροσώπου ἅμα τῇ ἐντελεῖ τούτου ἀναρῶσαι, ἐλπίζεται δὲ ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο θὰ τύχη τῆς γενικῆς ἐπιδοκιμασίας, ὡς ἱκανοποιῶν τὰ συμ- φέροντα τῆς τε κυβερνήσεως καὶ τοῦ δημοσίου.

Λέγεται μετὰ βεβαιότητος ὅτι ἐπίκειται ἡ συνομο- λόγησις νέου ἐλληνικοῦ δανείου ἐξ 125 ἐκατομμυρίων φράγκων πρὸς 5 0/0. Ἡ τιμὴ, καθ' ἣν ἐκδοθήσεται, δὲν εἶναι εἰδέτι γνωστὴ, βεβαιούται ὅμως ὅτι οἱ ὅροι εἰδι- λίαν ἐπωφελεῖς εἰς τὴν ἐλληνικὴν κυβερνήσιν, καὶ ὅτι τοῦτο θὰ θεωρηθῇ ὡς νέος οἰκονομολογικὸς θρίαμ-δος τοῦ κ. Τρικούπη.

Περὶ τῶν τιμῶν τῶν ἡμετέρων χρεωγράφων σημειοῦ- μεν ὅτι τὸ μὲν Γενικὸν Χρέος περιεγράφη καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα ἀπὸ 23,24 μέχρις 23,32, οἱ δὲ Σιδηροδρό-μοι ἀπὸ 88 3/4 μέχρις 91 1/4, καὶ αἱ μετοχαὶ τοῦ Μο- νοπωλείου μεταξὺ 16. 9—16. 12. Εἰς τὸ Ὄσμανι καὶ εἰς τὰς μετοχὰς τῶν τραπεζῶν πλήρης ἐπικρατεῖ ἀ-πραξία.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ σιταγορά μας κατὰ τοῦτο τὸ ἐφήμερον οὐδεμίαν σχεδὸν ἐπαρουσίασε διαφορὰν ἀπὸ τοῦ παρελθ. ἐξοδευ-θέντος τοῦ ἀφικθέντος πράγματος εἰς τὰς αὐτὰς σχε-δὸν τιμὰς. Ἐκ Ῥωμυλίας ἐκοιμήθησαν 32000 παλαιὰ κοιλὰ καὶ ἐπωλήθησαν τὰ μὲν τῆς κάτω γραμμῆς ἀπὸ 9 1/2 —11 γρόσ. κάτω λίβρας, τὰ δὲ τῆς ἀνω ἀπὸ 8 7/8 —9 1/2. Ἐκ Ρουμανίας ἐκοιμήθησαν 18000 κοιλὰ πω- ληθέντα πρὸς 7 3/4—8 γρόσ. κάτω λίβρας. Ἐκ Βαλτζι-κίου 6000 κοιλὰ, ἅτινα ἐδόθησαν πρὸς 10 1/2—11, καὶ ἐξ Ἄμσδου 1500 κοιλὰ πωληθέντα ἀπὸ 10 1/2—11 γρ. κάτω λίβρας. Διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Ἀνατολῆς οὐδὲν ἐκοιμήθη. Εἰς τὴν σκληρὰ Ῥωμυλίας ἐξακολουθεῖ ἡ ζή-τησις καὶ πράξεις γίνονται μεταξὺ 37 καὶ 39 παραδ. Ὁ ἀραβόσιτος ἐστὶν ἡμελημένος ὀνομαστικῶς τιμώ-μενος 20 1/2—21 παρ. ἡ ὀκά. Ἡ κριθὰ διατηρεῖται ἀπὸ 11 1/2—12 τὸ κοιλόν. Ἡ δίκαιλις τιμᾶται 23—24 παρα-δες ἀνευ ἀγοραστῶν, εἰς δὲ τὴν βρώμην προσφέρονται 23 1/2—24 παραδες ἀλλ' οἱ κάτοχοι δὲν παραχωροῦν. Ἄλειθρον ἀφίξεις εἶχομεν ἐκ διαφόρων μερῶν 8200 δάκκου, ἡ δὲ τοῦ εἶδους κίνησις ὑπῆρξεν ἡ συνήθης ἀνευ μεταβολῆς τιμῶν. Εἰς τὰ ὄσπρια καὶ ὄσπρους ζωηρότερα ὑπῆρξε κί-νησις. Οἱ ψασίλοι ἐζητήθησαν καὶ πωλήσεις ἐγένον-

το εἰς πρᾶγμα Δουνάβεως ἀπὸ 90 ἕως 125, εἰς Μαύρης θαλάσσης ἀπὸ 105 ἕως 110 καὶ εἰς τζαλίσινα ἀπὸ 130 ἕως 165 χρυσᾶ γρόσια αἰ 100 ὀκάδες. Εἰς τοὺς ἐρεβίν-θους ἔλαβον χώραν πωλήσεις εἰς διαμετακομῖσιν ἀπὸ 39 ἕως 45 χρ. παρ., διὰ τοπικὴν δὲ κατανάλωσιν τι-μῶνται ἀπὸ 55 ἕως 70 ἀργυροῦς παραδες. Εἰς τὰ σπυ-δάμια ὑπῆρξε ζήτησις καὶ ἀρκεταὶ πωλήσεις ἔλαβον χώραν ἀπὸ 88 ἕως 90 παραδες. Οἱ καναρόσποροι εἰσὶν ἡμελημένοι, ἀσήμαντοι δὲ πράξεις ἐγένοντο ἀπὸ 80 ἕως 85 παραδες. Οἱ καναρόσποροι περιφέρονται ἀπὸ 52 ἕως 54 παραδες ἡ ὀκά. Οἱ δὲ λινοσποροι τεινοῦσιν εἰς ἐκπτώσιν περιφερόμενοι εἰς τοὺς 50—50 1/2 παρ. μὲ ἀσήμαντους πράξεις. Τὰ ἀνασόνια οὐδεμίαν ἐπα-ρουσίασαν μεταβολὴν, εἰς δὲ τοὺς ἀψινοσπόρους προσφέρονται 52—53 παρ. ἀλλ' οἱ κάτοχοι δὲν πα-ραχωροῦν.

Ἡ θέσις τῶν ἀποικιακῶν οὐδὸλως μετεβλήθη, ἐξα-κολουθοῦσες τῆς εἰς τὰς ζαχάρεις καὶ καφέδες ζωη-ρότητος ἀνευ μεταβολῆς τῶν τιμῶν, ἡ δὲ τῶν λοιπῶν εἰδῶν κίνησις διατελεῖ ἡ αὐτῇ.

Καὶ ἡ τῶν ῥωσικῶν εἰδῶν κίνησις οὐδὸλως μετε-βλήθη.

Ἐλάχιστα ἠθασίματα ἐλαίων εἶχομεν, δι' ὃ καὶ πράξεις ἀξιοσημείωτοι δὲν ἔγιναν. Κίου νέα παρακα-τινὰ ἐπωλήθησαν 3 7/8 τὸ χιλιόγραμμον. Ἐθθασαν δὲ καὶ ἐξ Εὐβοίας 10 βαρέλια, ἅτινα μένουσιν ἀπώ-λητα. Ἐν γένει εἰς τὰς τιμὰς μεταβολὴν δὲν ἔχομεν.

Εἰς τὰ σιδηρα ἠδυσίαν εἶχομεν κατὰ τὸ ἐφήμερον μετριάσειδων τῶν ἀγορῶν, αἱ τιμαὶ ὅμως οὐδὸλως μετεβλήθησαν, ἀφίξεις δὲν εἶχομεν.

Ἡ τῶν ὑψασμάτων ἀγορὰ ἠδυσχότατη πάντοτε, ἐνῶ ἐν Ἀγγλίᾳ μεγάλῃ ζωηρότητι ἐπικρατεῖ μὲ ὑψῶσιν ἀπὸ 10 ἕως 15 0/0 διατηρηθεισομένην κατὰ πάσαν πιθανότητα καθ' ὅλον τὸ ἔτος.

Ἐπὶ τῶν οἶνων καὶ οἶνοπνευμάτων οὐδὲν νέον ἔ-χομεν ν' ἀναφέρωμεν.

Τὰ εἶδη τῆς Ἀνατολῆς βαίνουσιν ὑψούμενα καὶ ζωηρῶς ἐξοδευόμενα. Τὰ τιφτικὰ τιμῶνται ἀπὸ 14 1/2 —15 γρ., τὸ ὅπιον ἀπὸ 100—150, ἡ τραγάκανθος ἀπὸ 20—28 καὶ τὰ τζεχοριὰ ἀπὸ 4 1/2—5.

Ναυλώσιν μίαν εἶχομεν ἀπὸ Κωστάντζαν διὰ Μεσό-γειον πρὸς φρ. 1.57 1/2 μὲ διατίμησιν Φιλιππάγκου, καὶ ἔτεραν ἐκ Βατουμίου μὲ πετροέλαια δι' ἔδδ πρὸς 0,38 διὰ τὸ Ἀρχιπέλαγος πρὸς 0,45 καὶ διὰ Συρίαν καὶ Αἴγυπτον πρὸς 0,65.

Α. Ζ.

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ.

Τὸ νέον ἔργον τοῦ Mascagni ὁ Rantzau ἐδόθη ἐν φλω-ρεντίᾳ, ἀναλογισαμένου τοῦ μελοποιῦ ὅτι ἡ πατρις αὐτοῦ μείζονα παρέχει αὐτῷ πλεονεκτήματα τῆς συμμάχου χώ-ρας ἐν ἣ τὸ πρῶτον ἠγγέλθη ὅτι θὰ ἐδίδετο τὸ ἔργον.

— Ἡ χαριτόβρυτος ἀνασσα τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ τινος μετὰ πολλῆς τῆς ζήσεως γράφει ἄρθρα περιοδικῶν συγγραμμάτων. Τὸ περιοδικὸν σύγγραμμα ὅπερ τιμᾷ τῇ συνεργασίᾳ αὐτῆς ἐστὶν τὸ Strand Magazine, οὗ ἡ ἐκτύπωσις ἀνῆλθεν ἕνεκα τούτου εἰς καταπληκτικὸν βαθμόν.

— Ἀφίκετο καὶ τῇ ἐπιούσῃ πέμπτῃ ποιεῖται ἑναρξιν τῶν παραστάσεων αὐτοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ Βέρδη ὁ ὑπὸ τὴν διεύθυν-σιν τοῦ κ. Δημ. Ἀλεξιάδου ἐλληνικὸς θίασος. Τῷ θιάσῳ τού-τῳ συμπράξει καὶ ἡ δεσποινὶς Αἰκατερίνη Βερώνη.

Ὁ ἐπιθεωρητής ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ